Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.wales.gov.uk

Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru

2014-2020

ESF Dwyrain Cymru
RHAGLEN WEITHREDOL

CCI (2014UK05SFOP002)

Rhagfyr 2014

ESF

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Cronfeydd yr UE: Buddsoddi yng Nghymru
Cronfa Gymdeithasol Ewrop
EU Funds: Investing in Wales
European Social Fund

Rhagair gan Jane Hutt, Y Gweinidog Cyllid a Busnes y Llywodraeth, Llywodraeth Cymru

Mae'r Rhaglen Weithredol hon yn elfen hanfodol o gyfres o Raglenni Cronfeydd Strwythurol 2014-2020 gan ei bod yn amlinellu cytundeb Llywodraeth Cymru â'r Comisiwn Ewropeaidd ar yr hyn y byddwn yn ei gyflawni. Mae'n ffrwyth gwaith partneriaeth helaeth ledled Cymru ac yn adlewyrchu'r broses dadansoddi a negodi drylwyr yn seiliedig ar dystiolaeth dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf.

Mae'r fersiwn hon o'r Rhaglen Weithredol wedi cael ei chynhyrchu er mwyn cyflwyno'r un wybodaeth mewn fformat mwy hygyrch na'r hyn a ragnodir yn y fersiwn gyflawn, sy'n gofyn am ddefnyddio templed penodol. Mae'r fersiwn hon yn defnyddio yr un testun yn union â'r hyn a gymeradwywyd gan y Comisiwn Ewropeaidd, gan ddarparu'r holl fanylion sydd eu hangen i ddatblygu gweithrediadau a rhaglenni, ond mae'n eu cyflwyno mewn fformat sy'n haws ei ddeall. Mae'r Rhaglen Weithredol gyflawn, ffurfiol, ynghyd â phob atodiad ategol, hefyd wedi'i chyhoeddi ar dudalennau gwe WEFO; ond gobeithio y bydd y fersiwn hon o'r brif ddogfen yn ddefnyddiol wrth i chi ddatblygu eich cynigion ariannu.

Nodir nifer o gyfleoedd cyffrous yn y rhaglenni newydd i Gymru a'n nod yw manteisio'n llawn arnynt. Mae'r rhaglenni yn nodi'r heriau allweddol sy'n wynebu economi Cymru a'r farchnad lafur. Mae rhai o'r rhain yn broblemau strwythurol ac efallai y bydd yn cymryd degawdau o fuddsoddi parhaol (gan y sector preifat a'r sector cyhoeddus) i'w datrys. Mae gan Gronfeydd Strwythurol rôl allweddol i'w chwarae yn y broses drawsnewid hon, ond mae angen inni dargedu'r arian hwn ochr yn ochr â'r holl ffynonellau eraill o fuddsoddiad er mwyn sicrhau'r effaith fwyaf.

Wrth lunio rhaglenni newydd y Cronfeydd Strwythurol rydym wedi ymgorffori tair egwyddor ddylunio graidd er mwyn sicrhau ein bod mewn sefyllfa dda i fanteisio ar gyfleoedd, ateb heriau ac ategu buddsoddiadau eraill:

- **Canolbwyntio**: Ffocws ar lai o bethau mewn llai o fannau er mwyn sicrhau mwy o effaith

- **Integreiddio**: Sicrhau bod buddsoddiadau'r UE yn ategu ei gilydd a rhaglenni buddsoddi ehangach ar draws y sector cyhoeddus a'r sector preifat;

- **Symleiddio**: Ei gwneud yn haws cael gafael ar yr arian a'i weinyddu.

Croesawyd egwyddor **canolbwyntio** yn eang yn ein hymgynghoriad â phartneriaid a chan y Comisiwn Ewropeaidd. Dros y blynyddoedd, mae Cronfeydd Strwythurol wedi cefnogi nifer fawr o fuddsoddiadau, gyda'r nod o wella bywydau unigolion, cefnogi busnesau ac atgyfnerthu seilwaith ledled Cymru. Byddwn yn eich annog i ystyried rhai o'r astudiaethau achos ysbrydoledig ar dudalennau gwe WEFO fel tystiolaeth o'r llwyddiannau. Sicrhaodd ffocws strategol cryfach rhaglenni 2007-2013 fod buddsoddiadau ein Cronfeydd Strwythurol yn fwy cydlynol; mae'n rhaid inni bellach adeiladu ar hyn yn ein rhaglenni ar gyfer 2014-2020.

Er mwyn darparu'r ffocws hwn – a sicrhau nad materion sy'n ymwneud â chymhwysedd technegol fydd nodwedd bwysicaf trafodaethau ynghylch blaenoriaethau ariannu – mae Cronfeydd Strwythurol 2014-2020 yn rhoi pwyslais clir ar ganlyniadau. Nid yw'r rhaglenni'n ceisio cyfyngu cymhwysedd yn benodol (pa weithgareddau y byddwn yn eu hariannu) ond yn lle hynny, maent yn canolbwyntio ar ganlyniadau (yr hyn y dylai'r rhaglen geisio ei gyflawni). Bydd WEFO yn galw am yr un newid hwn mewn pwyslais mewn trafodaethau â phartneriaid am gynigion ariannu posibl. Yn gyntaf, ac yn bwysicaf oll, mae angen i WEFO ddeall pa ganlyniadau y bydd pob cynnig yn eu cyflawni (a sut mae hyn yn cyfrannu at y canlyniadau cyffredinol a nodir yn y rhaglenni). Ffordd o gyrraedd y nod yw gweithgareddau penodol felly, yn hytrach na'r nod ynddynt eu hunain. O fewn y ddogfen hon, dylid rhoi sylw penodol i'r adrannau o dan bob Blaenoriaeth sy'n nodi'r canlyniadau rydym yn dymuno eu cyflawni; oherwydd bydd WEFO yn awyddus i ariannu cynigion a all ddangos cyfraniad at y canlyniadau hynny.

Rydym wedi rhoi blaenoriaeth uchel i nodi cyfleoedd **integreiddio** ers inni ddechrau datblygu ein rhaglenni newydd yn gyntaf. Mae holl Gronfeydd Strwythurol a Buddsoddi Ewropeaidd Cymru (yr enw a roddir ar Gronfeydd Strwythurol, Gwledig a Physgodfeydd yr UE gyda'i gilydd) wedi'u cynllunio i ategu ei gilydd. Er enghraifft, am y tro cyntaf, gellir defnyddio'r Cronfeydd Strwythurol i gefnogi ffermio a physgodfeydd os yw'r cymorth hwnnw'n bodloni amcanion Cronfeydd Strwythurol. Mae nifer o feysydd lle rydym yn gobeithio gweld cydweithio ar draws y cronfeydd hyn, gan gynnwys ym maes ynni, cymorth busnes, sgiliau ac ymchwil, datblygu ac arloesi.

Ond nid yw'r Cronfeydd Strwythurol a Buddsoddi Ewropeaidd yn gweithredu ar wahân; mae cysylltiadau ehangach â buddsoddiadau eraill hefyd yn hollbwysig er mwyn cyflawni mwy i Gymru. Mae cyfleoedd sylweddol i gael gafael ar ffrydiau ariannu eraill ledled y DU, Ewrop a thu hwnt; mae'r Rhaglen Weithredol hon yn nodi'r ffrydiau mwyaf perthnasol ar gyfer pob Echel Blaenoriaeth. Yr hyn sy'n bwysicach na dim o bosibl i lwyddiant y rhaglenni Cronfeydd Strwythurol yw eu bod yn cyd-fynd â buddsoddiadau allweddol ym mhob rhan o economi yng Nghymru sydd eisoes wedi cael eu gwneud, sy'n cael eu gwneud ar hyn o bryd, neu sydd wrthi'n cael eu cynllunio, a'u bod yn ychwanegu gwerth at y buddsoddiadau hynny. Dim ond drwy ychwanegu gwerth at y buddsoddiadau hynny gallwn obeithio sicrhau newid cwbl weddnewidiol a mynd i'r afael â'r heriau strwythurol a nodwyd yn ein Rhaglenni Gweithredol. Er mwyn helpu i nodi'r cysylltiadau hyn a chynllunio buddsoddiadau mewn cyd-destun buddsoddi sy'n datblygu'n barhaus, rydym wedi cymhwyso canfyddiadau adolygiad annibynnol gan Dr Grahame Guildford ac wedi datblygu Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd. Mae'r ddogfen hon yn ategu'r Rhaglenni Gweithredol drwy roi cipolwg ar beth arall sy'n digwydd yn yr economi yng Nghymru. Bydd WEFO yn chwilio am dystiolaeth gan weithrediadau y gallant gyflawni amcanion a chanlyniadau'r rhaglen, a hefyd eu bod yn cyd-fynd â'r cyd-destun buddsoddi ehangach a nodir yn y Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd ac yn ychwanegu gwerth ato.

Erys **symleiddio** yn amcan allweddol o hyd, wrth inni geisio symleiddio rheoliadau a gofynion cydymffurfio cymhleth yr UE hyd y gellir. Bydd pethau na allwn eu newid bob amser, ond rydym wedi ceisio cysoni'r gofynion ar gyfer pob un o'r Cronfeydd Strwythurol a Buddsoddi gwahanol hyd y gellir, gan bennu rheolau a therminoleg

gyffredin i Gymru. Mae WEFO hefyd yn cyflwyno costau symlach, cyfnodau byrrach ar gyfer cadw dogfennau a llai o faich archwilio ar gyfer rhaglenni 2014-2020. Un o brif nodweddion rhaglenni 2014-2020 fu'r penderfyniad i osgoi newidiadau mawr ers rhaglenni 2007-2013. Lle y gwnaed newidiadau, maent naill ai'n adlewyrchu gofynion rheoliadol newydd neu'n enghreifftiau gwirioneddol o symleiddio. Mae ein partneriaid wedi gofyn am barhad a chysondeb. Mae adolygiadau annibynnol gan Dr Guildford a Swyddfa Archwilio Cymru yn cyfeirio at systemau gweithredu effeithiol ar y cyfan nad oes ond angen eu mireinio yn hytrach na'u hailwampio'n llwyr. Mae dogfennau canllaw helaeth ar dudalennau gwe WEFO yn egluro'r newidiadau allweddol.

Dros gyfnodau ariannu dilynol, rydym wedi cymryd camau breision o ran gwella'r ffordd rydym yn monitro ac yn gwerthuso ein buddsoddiadau. Rydym yn awyddus i barhau i wella' r ffordd rydym yn cyflwyno adroddiadau ac yn **mesur llwyddiant**. Ar gyfer 2014-2020, rydym yn awyddus i allu cyfleu cyflawniadau prosiectau a rhaglenni mewn ffyrdd newydd sy'n gwneud synnwyr o effaith uniongyrchol ein buddsoddiadau a'r effaith bosibl yn y tymor hwy. Bydd hyn hefyd yn un o ystyriaethau allweddol Pwyllgor Monitro Rhaglenni Cymru, y caiff y papurau ar ei gyfer i gyd eu cyhoeddi ar dudalennau gwe WEFO. Mae ein Cynllun Monitro a Gwerthuso hefyd wedi'i gyhoeddi ar y tudalennau gwe ac mae'n nodi'n fanwl y modd y byddwn yn ceisio monitro hynt y rhaglenni a'u gwerthuso yn ystod y cyfnod ariannu.

Hoffwn hefyd achub ar y cyfle hwn i ddiolch i lawer o'r sefydliadau partner ac unigolion ledled Cymru sydd wedi cyfrannu at y gwaith o ddatblygu rhaglenni Cronfeydd Strwythurol 2014-2020 ers i'r gwaith ddechrau arnynt yn 2012. Mae'r gwaith partneriaeth helaeth a hynod gynhyrchiol hwn wedi atgyfnerthu'r rhaglenni drwy gydol y prosesau drafftio ac ymgynghori ac rydym yn ddiolchgar iawn am y cymorth hwnnw. Mae ein **hymrwymiad i bartneriaeth** yn mynd y tu hwnt i hynny - mae gan WEFO nifer o grwpiau partneriaeth sy'n cyfarfod yn rheolaidd er mwyn trafod agweddau amrywiol ar y gwaith o gyflawni'r rhaglenni, yn enwedig Pwyllgor Monitro'r Rhaglen. Bydd WEFO hefyd yn atgyfnerthu'r broses o gydweithio â phartneriaethau rhanbarthol er mwyn helpu i gyflawni'r rhaglenni a sicrhau bod buddsoddiadau'n ystyried blaenoriaethau datblygu economaidd rhanbarthol.

Yn olaf, hoffwn annog sefydliadau i gysylltu â WEFO yn gynnar yn ystod y broses o ddatblygu syniadau prosiect (0845 010 3355 neu http://wefo.wales.gov.uk/applyingforfunding/?skip=1&lang=cy). Gall WEFO eich helpu i ystyried y cyfleoedd amrywiol a gynigir gan y rhaglenni a rhoi help a chyngor ar hyd y daith. Y nod yw gweithio gyda'r sefydliadau hynny sy'n cynnig y syniadau gorau i ddatblygu cynigion cyflawn, gan gefnogi'r broses o baratoi cynlluniau busnes gam wrth gam. Hoffwn annog pob darpar ymgeisydd i fanteisio i'r eithaf ar yr holl gymorth y gall WEFO ei gynnig o'r cychwyn cyntaf.

Jane Hutt
Gweinidog Cyllid a Busnes y Llywodraeth

Cynnwys

Strategaeth ESF ar gyfer Dwyrain Cymru 6

Crynodebau o'r Cynllun Ariannol, Canlyniadau a’r Fframwaith Perfformiad 25

Themau Drawsbynciol: Datblygu Cynaliadwy 31

Themau Drawsbynciol: Cyfle Cyfartal 34

Themau Drawsbynciol: Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol 38

Echel Blaenoriaeth 1: Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy 50

Amcan Penodol 1: Cynyddu cyflogadwyedd pobl sy'n Economaidd anweithgar ac sy'n Ddiwaith yn yr Hirdymor sy'n 25 oed a throsodd sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth. 52

Echel Blaenoriaeth 2: Sgiliau ar gyfer Twf 68

Amcan Penodol 1: Cynyddu lefelau sgiliau, gan gynnwys sgiliau sy'n berthnasol i waith, y rhai yn y gweithlu sydd â sgiliau isel os o gwbl. 70

Amcan Penodol 2: Cynyddu nifer y bobl yn y gweithlu sydd â sgiliau technegol a phenodol i waith ar lefel ganolraddol ac uwch. 76

Amcan Penodol 3: Gwella sefyllfa menywod yn y gweithlu. 85

Echel Blaenoriaeth 3: Cyflogaeth ymhlith Pobl Ifanc 96

Amcan Penodol 1: Lleihau nifer y bobl ifanc 16-24 oed Nad ydynt mewn Cyflogaeth, Addysg na Hyfforddiant (NEET). 98

Amcan Penodol 2: Lleihau nifer y bobl ifanc rhwng 11 a 24 oed sy'n wynebu risg o ddod yn NEET 105

Echel Blaenoriaeth 4: Cymorth Technegol 117

Amcan Penodol 1: Sicrhau bod rhaglenni 2014-2020 yn cael eu rheoli'n effeithlon ac yn effeithiol. 118

Amcan Penodol 2: Rhoi cyngor o ansawdd uchel i bartneriaid allweddol sydd ynghlwm wrth ddylunio a chyflawni gweithrediadau. 118

Amcan Penodol 3: Gwella'r broses o integreiddio buddsoddiadau â chronfeydd ESI eraill ynghyd â rhaglenni ehangach a arweinir gan y Comisiwn ac sy'n seiliedig ar Sector, a'u gwneud yn fwy ategol........ 119

Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol........ 123

Rôl Partneriaid Perthnasol 127

Lleihau Baich Gweinyddol........ 135

Rhestr Termau Acronymau Cyffredin........ 137

Strategaeth ESF ar gyfer Dwyrain Cymru

Cyflwyniad

1. Mae strategaeth rhaglen Cronfa Gymdeithasol Ewrop (ESF) ar gyfer Dwyrain Cymru (DC) yn amlinellu sut y bydd rhaglenni ESF 2014-2020 yn canolbwyntio ar gefnogi gweithrediadau o ansawdd uchel sy'n gyson yn strategol ac sy'n gweithredu mewn modd cydlynus a chydgysylltiedig â rhaglenni domestig ehangach.

2. Cynhaliwyd Dadansoddiad Economaidd-Gymdeithasol llawn er mwyn nodi anghenion, heriau a chyfleoedd ar draws DC. Bu hyn yn destun gwerthusiad ex-ante ac mae'n cynrychioli sail dystiolaeth gadarn y mae'r strategaeth hon wedi'i datblygu arni (fel rhan o gyfres o raglenni cronfeydd Strwythurol a Buddsoddi Ewrop (ESI) yng Nghymru). Mae hyn yn sefydlu'r rhesymeg dros y buddsoddiadau ar draws holl raglenni cronfeydd ESI a chaiff ei gyhoeddi gyda'r dogfennau rhaglen.

3. Mae'r Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU yn amlinellu strategaeth ar gyfer defnyddio'r cronfeydd ESI gyda'i gilydd er mwyn cyflawni cyfres gydgysylltiedig o raglenni buddsoddi sy'n darparu crynodeb o'r dadansoddiad o wahaniaethau, anghenion a photensial am dwf ar draws economi Cymru a'i marchnad lafur. Mae Cytundeb Partneriaeth y DU yn ystyried yn benodol gysylltiadau â'r Argymhellion sy'n Benodol i Wledydd y DU a Phapur Sefyllfa'r Comisiwn ar y DU ar gyfer pob un o'r prif Amcanion Thematig.

4. O ran nodau'r Cytundeb a nodau Ewrop 2020 (UE2020), dylid nodi bod Llywodraeth Cymru wedi dewis datblygu cynaliadwy a chydraddoldeb fel ei phrif egwyddorion trefniadol ac maent hefyd wrth wraidd y rhaglenni hyn. Golyga hyn fod angen i'r holl waith datblygu gyflawni cydbwysedd priodol rhwng canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, gan gydnabod bod pob un yn atgyfnerthu'r llall.

Anghenion a Chyfleoedd yn Ardal Rhaglen DC

5. Mae'r dadansoddiadau Economaidd-Gymdeithasol a SWOT sy'n sail i'r strategaeth hon yn nodi amrywiaeth o gyfleoedd y gellir achub arnynt a heriau i'w goresgyn er mwyn i DC weld twf economaidd a, thrwy hynny, greu cyfleoedd gwaith cynaliadwy i'w phobl.

6. Cyn dirywiad economaidd 2007 a'r dirwasgiad dilynol, roedd Cymru a DC wedi dechrau gwneud cynnydd clir o ran mynd i'r afael â rhai o'u heriau economaidd, strwythurol hirsefydledig. Gwnaeth cylchoedd blaenorol o fuddsoddiadau Cronfeydd Strwythurol yr UE, a ddatblygwyd ar adeg o dwf yn economi a marchnad lafur Cymru, gyfraniad pwysig i'r sefyllfa well hon.

7. Er i'r dirywiad economaidd gael effaith ddifrifol ar DC, o ran allbwn a diweithdra, ni chollwyd y cynnydd a wnaed wrth leihau bylchau ag economi ehangach Cymru a'r DU yn gyfan gwbl. Serch hynny, wrth baratoi ar gyfer cylch arall o raglenni Cronfeydd Strwythurol yn 2014-2020, mae'r amodau presennol o ran yr economi a'r farchnad lafur yn DC yn wahanol iawn i'r rhai a fodolai ar yr un cam paratoi ar gyfer rhaglenni blaenorol.

8. Ar ddechrau'r cylch newydd o raglenni yn 2014, ni ragwelir y bydd economi DC wedi gwella i'r hyn a welwyd cyn y dirwasgiad a bydd sawl problem o ran y farchnad lafur, fel lefelau diweithdra uchel ymhlith pobl ifanc, cymysgedd sgiliau isel a niferoedd uchel o gartrefi heb waith yn parhau.

9. Mae DC yn cwmpasu ardal 7.650 km^2, sy'n cynnwys saith ardal Awdurdod Lleol. Dengys Cyfrifiad 2011 fod gan yr ardal boblogaeth o ryw 1.1 miliwn, y mae 51% ohoni'n fenyw, 11% yn anabl a 6% yn lleiafrifoedd ethnig. Yn 2011, roedd 31% o'r boblogaeth o dan 25 oed, roedd 52% yn 25-64 oed ac roedd 17% yn 65 oed a throsodd.

10. Awgryma amcanestyniadau o'r boblogaeth yng Nghymru y bydd y boblogaeth yn cynyddu i 3.17 miliwn yn 2020 ac i 3.31 miliwn yn 2035. Ni cheir ystadegau ar lefel rhaglen DC ond mae'r tueddiadau yn debygol o fod yn weddol debyg i ddata lefel Cymru. Ystyrir mai mudo net sy'n bennaf cyfrifol am dwf y boblogaeth. Ar y cyfan, disgwylir i nifer y plant o dan 16 oed gynyddu 3% rhwng 2012 a 2035. Mae'r grŵp oedran 16-64 yn debygol o ostwng 3% a disgwylir i'r grŵp oedran sydd dros 65 gynyddu 47% yn yr un cyfnod.

11. Roedd Gwerth Ychwanegol Crynswth (GYC) y pen yn DC rhwng 2009 a 2011 tua £1,600 yn is na GYC y pen yn y DU. Mae'r bwlch hwn, mewn perthynas â'r DU, i'w briodoli'n bennaf i'r ffaith bod gwerth ychwanegol fesul swydd (cynhyrchiant yn fras) yn is, yn enwedig yn sir y Fflint, Wrecsam a Phowys. Mae'r canlynol yn effeithio ar y bwlch mewn cynhyrchiant: strwythur / cymysgedd diwydiannol andwyol; cymysgedd sgiliau gwael; diffyg effeithiau crynhoad (lle mae cwmnïau yn cael budd o fod yn agos i gwmnïau eraill neu economi drefol fawr); a lefelau is o gyfalaf.

12. Erys tlodi a chanlyniadau tlodi yn her i Gymru, yn enwedig yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni ac, yng nghyd-destun targed UE2020, sef bod 20 miliwn yn llai o bobl yn wynebu'r risg o dlodi ledled yr UE. Mae Argymhellion 2014 sy'n Benodol i Wledydd y DU (CSR) hefyd yn nodi pwysigrwydd ymdrechion parhaus i leihau tlodi plant mewn cartrefi incwm isel. Dengys y ffigurau diweddaraf (ar gyfer y tair blynedd yn gorffen 2011/12) fod tlodi incwm perthynol ar gyfer oedolion o oedran gweithio (lle mae cartref yn byw ar 60% neu lai o incwm canolrif y DU, ar ôl costau tai) ychydig yn uwch na deng mlynedd yn flaenorol (23% a 22% yn y drefn honno). Mae tlodi mewn gwaith hefyd yn cyfateb i gyfran uwch o'r rhai mewn tlodi incwm perthynol na 10 mlynedd yn ôl[1].

13. Fel y cydnabyddir gan CSR 2014, Agenda Diwygio Lles Llywodraeth y DU a Deddf Diwygio Lles 2012 sy'n cyflwyno'r newidiadau mwyaf i fudd-daliadau lles mewn 60 mlynedd. Er nad yw diwygio budd-daliadau lles yn fater datganoledig, disgwylir i'r diwygiadau gael effeithiau pellgyrhaeddol gyda goblygiadau sylweddol i wasanaethau datganoledig, unigolion a chymunedau yng Nghymru. Awgryma adroddiad gan y Sefydliad Astudiaethau Cyllid ac ymchwil gan Lywodraeth Cymru y bydd y diwygiadau yn rhai atchwelol yng Nghymru ar y cyfan. Mae'r adroddiad yn awgrymu mai effeithiau negyddol a geir ar bobl ledled y wlad, gyda photensial i gynyddu tlodi i'r rhai ar incwm isel ac ymhellach

[1] Sefydliad Joseph Rowntree (2013); Monitoring Poverty and Social Exclusion in Wales 2013

o'r farchnad lafur a grwpiau â nodweddion gwarchodedig fel menywod, pobl anabl a grwpiau pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig (BME).[2]

14. Roedd y gyfradd cyflogaeth yn DC ar gyfer y boblogaeth 20-64 yn 74.2% yn 2012, yn uwch na chyfartaledd Cymru ac yn gyfartal i gyfartaledd y DU [3] ac ychydig yn is na tharged Ewrop 2020 sef 75%. Roedd y gyfradd cyflogaeth uwch yn DC yn rhannol gyfrif am GYC y pen uwch y rhanbarth o gymharu â Chymru. Fodd bynnag, ceir nifer o grwpiau demograffig allweddol y mae eu cyfraddau cyflogaeth yn sylweddol is na'r cyfartaledd rhanbarthol, gan gynnwys gweithwyr benywaidd (64.8%), pobl anabl (49.3%) a grwpiau Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig (BME) (53.2%).

15. Gall y gwahaniaethau hyn hefyd gael eu gweld yn y data diweithdra. Yn 2012, roedd lefelau diweithdra cyffredinol yn DC yn 8%, sydd ychydig yn is nag ar draws Cymru gyfan[4], gyda diweithdra hirdymor[5]ar gyfer yr un cyfnod tua 31.1%, sydd ychydig yn is na chyfartaledd Cymru, sef 34.1%[6] ond yn dal i fod yn gyfran sylweddol o'r bobl ddiwaith yn DC. Cynyddodd diweithdra ymhlith pobl ifanc (16-24) yn sydyn yn dilyn y dirywiad economaidd i 24.6% yn 2012 ac mae'n uwch na chyfartaleddau Cymru a'r DU[7]. Roedd cyfraddau diweithdra ar gyfer pobl anabl yn uwch, sef 10.3%, ac yn uwch byth ar gyfer grwpiau BME, sef 13.7%. Yn ddiddorol, ar gyfer y garfan fenywaidd, roedd diweithdra, ar 7.2%, yn is na'r cyfartaledd rhanbarthol. Eto i gyd, gellid egluro hyn gan y cyfraddau uwch na'r cyfartaledd o anweithgarwch economaidd ymhlith menywod yn DC.

16. Mae cyfraddau anweithgarwch (heb gynnwys myfyrwyr) wedi bod yn dirywio yn DC dros y degawd diwethaf, gan ostwng i 19.4% yn 2012. Yn 2012, roedd cyfraddau anweithgarwch yn DC ar eu huchaf ymhlith y boblogaeth anabl (44%), grwpiau BME (27.4%) a menywod (25.5%). Salwch hirdymor, ar 32%, (heb gynnwys myfyrwyr) yw'r prif ffactor sy'n sail i anweithgarwch. Roedd gofalu am y teulu / cartref yn cyfrif am 31%. Mae tystiolaeth hefyd yn awgrymu mai lefel isel o sgiliau, os o gwbl (lefel 2 neu is) sydd gan gyfran sylweddol o'r rheini sy'n economaidd anweithgar[8].

17. Dengys y Dadansoddiad Economaidd-Gymdeithasol fod cryfder y farchnad lafur yn amrywio'n sylweddol ledled DC, yn dibynnu ar leoliad a lefel cymwysterau. O gymharu â 2001, roedd y gyfradd cyflogaeth yn 2012 yn is mewn pedair o'r saith ardal awdurdod lleol yn DC. Cofnodwyd gostyngiadau cymharol fawr ym Mhowys, Bro Morgannwg, Caerdydd a Chasnewydd. Yn DC,

---

[2] Adams, S a Phillips, D Y Sefydliad Astudiaethau Cyllid (2013); An ex-ante analysis of the effects of the UK government's welfare reforms on labour supply in Wales (Adroddiad 75 IFS) a Llywodraeth Cymru (2013); Dadansoddi effaith diwygiadau lles Llywodraeth y DU yng Nghymru - Dadansoddiad Cam 3; Rhan 1: Impact on those with protected characteristics

[3] Eurostat

[4] Y Swyddfa Ystadegau Gwladol; Annual Population Survey

[5] Yn ddiwaith am 12 mis neu fwy

[6] Eurostat

[7] Eurostat

[8] Y Swyddfa Ystadegau Gwladol; Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth/ Arolwg o'r Farchnad Lafur Leol

parhaodd cyfraddau cyflogaeth ar gyfer y rhai ag NQF lefel 4 ac uwch i fod yn gyson, sef tua 87%. I'r gwrthwyneb, mae cyfraddau cyflogaeth y rhai â chymwysterau isel, os o gwbl, wedi dirywio i gyn lleied â 40.7%. Mae'r dirywiad hwn yn adlewyrchu dirywiad cyffredinol yn y diwydiannau sgiliau isel traddodiadol yng Nghymru.

18. Yn 2012, roedd 18.5% o'r cartrefi yn DC heb waith o gymharu â 18.1% yn y DU. Mae gan y DU ei hun gyfran uwch o blant sy'n byw mewn cartrefi heb waith nag unrhyw wlad arall yn yr UE bron. Yn y DU, o'r cartrefi hynny mewn tlodi, ystyriwyd bod 72% heb waith gydag un neu fwy yn ddiwaith. Er nad oes ffigurau ar gael ar gyfer Cymru na DC, mae'n rhesymol tybio bod patrwm tebyg yn wir. Yn DC yn 2012, roedd 18.6% o unigolion diwaith a 47% o unigolion economaidd anweithgar yn dod o gartref heb waith[9] . Dengys tystiolaeth fod cysylltiad agos rhwng diweithdra a thlodi. Mae CSR 2014 y DU yn cydnabod pwysigrwydd lleihau tlodi plant mewn cartrefi incwm isel. Mae cysylltiad negyddol rhwng tlodi a chyrhaeddiad addysgol a sgiliau. Mae gan blant o gefndiroedd tlotach neu dan anfantais lle nad oes gan eu mamau gymwysterau ganlyniadau addysgol a galwedigaethol is na phlant arall.

19. Ceir pocedi o amddifadedd difrifol yn DC hefyd. Er enghraifft, dengys Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (MALlC, 2011) fod 62 o ardaloedd yn Nwyrain Cymru sy'n perthyn i'r 10% o ardaloedd mwyaf amddifad yng Nghymru, 37% o'r grŵp 'mwyaf amddifad yn y 10 uchaf'. Ceir crynodiadau penodol o amddifadedd o fewn wardiau dinas Caerdydd a Chasnewydd;[10] mae'r ystadegyn hwn yn arwyddocaol gan fod tua 60% o boblogaeth DC wedi'i lleoli yn y ddwy ddinas hyn[11].

20. Nid yw polisi cyflogaeth yng Nghymru yn gymhwysedd datganoledig a Llywodraeth y DU sy'n gyfrifol amdano. Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cyd-destun polisi cefnogol i dargedu ardaloedd lle y gall ategu darpariaeth prif ffrwd ac ychwanegu gwerth ati. Ystyrir bod cefnogi pobl i mewn i waith yn ateb critigol i leihau tlodi yng Nghymru. Mae'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi a Strategaeth Tlodi Plant Cymru yn ddwy ddogfen allweddol sy'n amlinellu dull Llywodraeth Cymru o helpu unigolion i gael gwaith cynaliadwy, gyda symleiddio ac integreiddio rhaglenni yn brif egwyddorion sylfaenol.

21. Mae effaith y dirwasgiad, ynghyd â phocedi parhaus o amddifadedd difrifol, ynghyd ag effaith bosibl diwygiadau lles y DU, yn atgyfnerthu canlyniadau marchnad lafur gwael o fewn ardaloedd penodol o DC.

22. Mae CSR 2014 y DU yn cyfeirio at bwysigrwydd ymdrin â diffyg cyfatebiaeth o ran sgiliau a darparu mwy o sgiliau mwy datblygedig a lefel uwch. Fodd bynnag, o blith yr oedolion hynny o oedran gweithio sydd mewn cyflogaeth yng Nghymru, dengys y ffigurau mwyaf diweddar nad oes gan 6.9% o oedolion o oedran gweithio mewn cyflogaeth unrhyw gymwysterau o gwbl, mae gan 14.1% gymwysterau islaw NQF lefel 2, mae gan 21.7% gymwysterau NQF lefel 2, tra bod gan 57.3% gymwysterau NQF lefel 3 neu uwch ac mae gan 37.2% gymwysterau NQF lefel 4 ac uwch.

---

[9] Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth, SYG (2012)
[10] Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (2011) http://wales.gov.uk/statistics-and-research/?skip=1&lang=cy
[11] StatsCymru

23. Mae proffil cymwysterau'r gweithlu yn DC wedi gwella dros y blynyddoedd diwethaf, ac ar gyfartaledd mae ychydig yn gryfach na'r DU. O gymharu â ffigurau'r DU, mae cyfran yr oedolion o oedran gweithio sydd â chymwysterau NQF lefel 4 ac uwch yn DC ychydig yn uwch, sef 37.1%, sy'n adlewyrchu natur gymharol gystadleuol yr ardal o gymharu â Chymru gyfan. Tra bod cyfran yr oedolion o oedran gweithio sydd heb unrhyw gymwysterau ychydig yn is yn DC na'r DU, sef 8.5%, erys nifer nodedig o bobl o fewn ardal y rhaglen sydd heb unrhyw gymwysterau neu sydd â chymwysterau islaw NQF lefel 2 (22%).

24. Mae'n bwysig nodi y gwnaed enillion mesuradwy yn y meysydd hyn ers 2001, gyda chynnydd o 11.9% yn y gyfran â chymwysterau hyd at NQF4 ac uwch a gostyngiad o 10.6% yng nghyfran y rhai heb unrhyw gymwysterau. Gwnaed enillion hefyd ar lefel ganolraddol. Bellach, mae cyfleoedd i fuddsoddi ymhellach mewn sgiliau er mwyn cyfuno'r cynnydd a wnaed a chynnal a gwella natur gystadleuol yr ardal; mae'r Dadansoddiad Economaidd-Gymdeithasol yn tanlinellu pwysigrwydd cynnal a gwella proffil sgiliau'r gweithlu yn DC oherwydd y gydberthynas rhwng sgiliau a chynhyrchiant a'r bwlch parhaus mewn GYC â'r DU.

25. Mae DC yn perfformio'n dda yn erbyn targed UE2020 ar gyfer o leiaf 40% o bobl 34-34 oed sydd wedi cwblhau addysg drydyddol neu gyfatebol. Yn DC yn 2012, roedd 49.4% o bobl 30-34 oed wedi cwblhau addysg drydyddol neu addysg gyfatebol, sy'n sylweddol uwch na chyfartaledd yr UE, sef 33%. Fodd bynnag, mae cyfleoedd yn bodoli yn DC i fuddsoddi ymhellach mewn sgiliau er mwyn helpu Cymru a'r Undeb Ewropeaidd i ragori ar y targed hwn a llywio natur gystadleuol y rhanbarth.

26. Er bod y galw cyfredol am unigolion medrus yn gymharol wan ledled y DU, disgwylir i alw'r farchnad lafur am gyflogeion â sgiliau lefel uwch dyfu wrth i fwy o swyddi medrus iawn gael eu creu o fewn yr economi, fel y cydnabyddir gan CSR 2014 y DU. Mae'r grwpiau galwedigaethol sy'n dirywio gyflymaf wedi'u clystyru o amgylch NQF Lefel 2 ac is; yn 2000, roedd tua thraean o swyddi yn cael eu llenwi gan bobl â chymwysterau lefel isel, os o gwbl, ond erbyn 2020 disgwylir i'r ffigur hwn ddisgyn i ychydig dros un rhan o bump.[12] Yn y cyfamser, mae galwedigaethau canolraddol a lefel uwch yn cyfrif am y gyfran fwyaf o gyflogaeth yn economi Cymru a disgwylir mai hwy fydd prif ffynhonnell twf swyddi yn y dyfodol, gyda'r grwpiau galwedigaethol sy'n tyfu gyflymaf angen sgiliau NQF Lefelau 3, 4 ac uwch

27. Erbyn 2020, disgwylir i fwy na dwy ran o bump o swyddi gael eu llenwi gan bobl â chymwysterau lefel uwch (lefel 4 ac uwch).[13] Hefyd, mae gan Gymru grynodiad mawr o gyflogaeth ar lefel ganolraddol a rhagwelir y bydd galwedigaethau canolraddol yn cyfrannu mwy na thraean o'r agoriadau swyddi yn y dyfodol.[14] Bydd gwneud addysg a hyfforddiant yn fwy perthnasol i'r farchnad lafur yn her allweddol i'r holl gronfeydd ESI fel y bydd y defnydd o wybodaeth am y farchnad lafur (GFL) er mwyn llywio buddsoddiadau.

[12] UKCES (2012), Working Futures Report for Wales. Summary Report for Wales, Hydref
[13] UKCES, Wales Future Skills Assessment
[14] UKCES, Wales Future Skills Assessment

28. Bydd y gwaith o gefnogi datblygiad ein pobl ifanc yn cael effaith ar nifer o dargedau UE2020 allweddol sy'n canolbwyntio ar gynyddu cyflogaeth, trechu tlodi ac allgáu cymdeithasol a lleihau nifer y bobl ifanc sy'n gadael yr ysgol yn gynnar, yn ogystal â chyfrannu'n uniongyrchol at CSR 2014 y DU i wella sgiliau er mwyn diwallu anghenion cyflogwyr a lleihau nifer y bobl ifanc â sgiliau sylfaenol isel. Gyda chyfradd gadael yr ysgol yn gynnar yng Nghymru yn 16.9% yn 2012, 16.0% yn DC, bydd cnolbwyntio ar ieuenctid sy'n cefnogi cyrhaeddiad a symud o addysg i mewn i gyflogaeth yn hanfodol er mwyn cyflawni targed UE2020 o lai na 10%.

29. Dengys y data blaenorol uchod y lefelau uchel o ddiweithdra ymhlith pobl ifanc o gymharu â diweithdra'n gyffredinol. Mae pobl ifanc yn ei chael hi'n anos cael gwaith a symud o addysg i gyflogaeth mewn marchnad lafur gystadleuol iawn sy'n dod yn fwy gorlawn wrth i bobl weithio'n ddiweddarach mewn bywyd. Mae'r pwysau hyn hefyd yn effeithio ar y rhai sydd bellaf o'r farchnad lafur a'r rhai sy'n economaidd anweithgar sy'n ceisio dychwelyd i gyflogaeth gynaliadwy.

30. Mae cystadleuaeth yn y farchnad lafur yn rhoi mwy o ffocws ar yr angen i ymdrin â phroblemau'r rhai sy'n NEET (Nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant), neu sy'n wynebu'r risg o hynny, er mwyn cynyddu lefelau cyrhaeddiad, gostwng cyfraddau gadael yr ysgol yn gynnar ac atal mwy o anfantais. Mae'r amcangyfrifon diweddaraf ar gyfer DC yn nodi bod y gyfradd NEET (16-24) yn 15.5%[15]. Mae'r gystadleuaeth hon hefyd yn gwaethygu'r broblem i'r sawl sy'n anabl neu dan anfantais wrth iddynt geisio dychwelyd i'r gwaith neu barhau mewn gwaith.

31. Mae cyfraddau Gadael yr Ysgol yn Gynnar (GYG) yng Nghymru, sef 16.9%, a DC, sef 16.0%, uwchlaw cyfartaledd yr UE ac maent yn sylweddol uwch na tharged UE2020. Mae lefelau cyrhaeddiad addysgol plant 15 oed, fel y'u mesurir gan PISA, hefyd yn is yng Nghymru na gweddill y DU ac maent yn sylweddol is na chyfartaledd OECD[16]. Ar gyfartaledd, roedd canlyniadau arholiadau Lefel 2[17] yn 16 oed yn DC (50.4%) yn uwch na Chymru (48.7%). Fodd bynnag, nid oedd hyn yn gyson ar draws pob Awdurdod Lleol gydag ardaloedd yn y de-ddwyrain islaw cyfartaledd Cymru.

32. Yng Nghymru, cynyddodd nifer y bobl ifanc 19-24 oed sy'n NEET yn 2012 yn sylweddol i 23% yn dilyn dirwasgiad 2008[18]. Fodd bynnag, mae cyfran y bobl ifanc 16-18 oed sy'n NEET wedi aros yn weddol gyson, sef 10-13% rhwng 1996 a 2012. Byddai hyn yn dynodi bod diffyg ymgysylltu ar gyfer y garfan 16-18 yn broblem strwythurol a pharhaus a geir ymhob sefyllfa economaidd. Dengys fod angen targedu ymyriadau cynnar penodol sydd wedi'u teilwra er

---

[15] Y Swyddfa Ystadegau Gwladol; Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth. Amcangyfrif yw'r data hyn ac ni ellir ei gymharu'n uniongyrchol â'r Datganiad Cyntaf Ystadegol ar gyfer data NEET ar lefel Cymru

[16] Bradshaw, J., Ager, R., Burge, B. a Wheater, R. (2010). PISA 2009: Achievement of 15-Year-Olds in Wales. Slough: NFER

[17] SYG a'r Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth

[18] Datganiad Cyntaf Ystadegol (24ain Gorffennaf 2013) Participation of young people in education and the labour market. Nid oes dadansoddiadau DC yn ôl ystodau oedran penodol ar gael.

mwyn bodloni gofynion y garfan hon, yn enwedig y rhai o dan 16 oed sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET

33. Ar gyfer y rhai sy'n NEET, ac yn unol â CSR 2014 y DU, dylid rhoi sylw arbennig i ddarparu sgiliau uwch a mwy perthnasol a chymwyseddau allweddol er mwyn gwella cyflogadwyedd ac ymdrin â'r rhwystrau i gyflogaeth. Yng Nghymru nid oes gan 21% o'r bobl ifanc 16-18 oed sy'n NEET unrhyw gymwysterau ac nid oes gan 26% o bobl ifanc 19-24 oed sy'n NEET unrhyw gymwysterau[19]. Mae cyfran y bobl ifanc sy'n NEET yn uwch ymhlith y rhai ag anabledd gyda 60% o bobl ifanc 16-18 oed sy'n NEET wedi'u dosbarthu'n ddiwaith ac 20% yn anweithgar oherwydd salwch neu anabledd, neu gyfrifoldebau teuluol neu ofalu[20]. Ymhlith pobl ifanc 19-24 oed sy'n NEET, ystyriwyd bod 60% yn economaidd anweithgar, yn bennaf oherwydd salwch, anabledd a chyfrifoldebau teuluol neu ofalu[21]. Y rhwystrau eraill i gyflogaeth a nodwyd gan bobl ifanc sy'n NEET yw diffyg profiad gwaith a diffyg hunanhyder.

34. Rhydd y gwaith o gefnogi datblygiad ein pobl ifanc er mwyn llywio eu dyfodol drwy well defnydd o GFL gyfle, nid yn unig i gefnogi twf a ffyniant yn y dyfodol, ond i atgyfnerthu dewisiadau'n gadarnhaol yn seiliedig ar feysydd twf cyflogaeth a galw gan gyflogwyr. Ceir cyfleoedd hefyd i atgyfnerthu dewisiadau a chamau gweithredu mewn ffordd gadarnhaol sy'n helpu i ddadansoddi stereoteipiau rhyw traddodiadol ym maes cyflogaeth a dysgu, gan ehangu gorwelion ar gyfer swyddi neu sectorau cyflogaeth anhraddodiadol.

35. Mae'r Rhaglen Lywodraethu[22] yn nodi'r heriau hirdymor mawr o ran trechu diweithdra ymhlith pobl ifanc a chyrhaeddiad. Ceir nifer o ddogfennau polisi perthnasol allweddol gan Lywodraeth Cymru sydd ynghlwm wrth hyn, gan gynnwys y Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid[23], a ddatblygwyd ar sail anghenion pobl ifanc, gan atgyfnerthu atebolrwydd asiantaethau gwahanol yn y system ar gyfer sicrhau canlyniadau gwell i bobl ifanc; ac Adeiladu Dyfodol Mwy Disglair: Cynllun y Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant[24] sy'n amlinellu ymrwymiad Llywodraeth Cymru i wella cyfleoedd bywyd a chanlyniadau pob plentyn yng Nghymru dros y 10 mlynedd nesaf.

36. Mae'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid hefyd yn cynnwys ymrwymiad gan Lywodraeth Cymru i gyflwyno gwarant ar gyfer cael lle mewn addysg neu hyfforddiant i bobl ifanc sy'n gadael addysg orfodol am y tro cyntaf.

---

[19] Erthygl Ystadegol Llywodraeth Cymru, Further Analysis of data related to Young People Not in Education, Employment or training (NEET)
[20] Bwletin Ystadegol Llywodraeth Cymru, Young people not in education, employment or training (NEET) (Year to 31 December 2013
[21] Erthygl Ystadegol Llywodraeth Cymru, Further Analysis of data related to Young People Not in Education, Employment or training (NEET)
[22] Llywodraeth Cymru (2011), Rhaglen Lywodraethu
[23] Llywodraeth Cymru: http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/youthengagement/?lang=cy
[24] Llywodraeth Cymru: http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/earlyyearshome/building-a-brighter-future-early-years-and-childcare-plan/?skip=1&lang=cy

Mae Gwarant Ieuenctid Llywodraeth Cymru[25] yn cynnwys "cynnig, derbyn a chychwyn lle addas mewn addysg neu hyfforddiant [sydd] wedi'i hanelu at unrhyw berson ifanc sy'n symud am y tro cyntaf o addysg orfodol yn 16 oed" ac mae'n cyfrannu'n uniongyrchol at CSR 2014 y DU er mwyn gwella sgiliau pobl ifanc a diwallu anghenion cyflogwyr a lleihau nifer y bobl ifanc â sgiliau sylfaenol isel. Mae Gwarant Ieuenctid Llywodraeth Cymru ar hyd llinellau sydd yr un peth â'r math o fesurau a awgrymir yn Argymhelliad y Cyngor ar Sefydlu Gwarant Ieuenctid neu'n debyg iawn iddynt.

37. O fewn y farchnad lafur, ni chaiff menywod eu cynrychioli'n ddigonol o hyd mewn uwch rolau a sectorau twf, yn enwedig lle mae angen pynciau STEM. Dim ond 23.3% o fenywod cyflogedig a gyflogir mewn galwedigaethau "Rheolwyr ac uwch swyddogion", tra dim ond 35.4% o'r rhai a ddosberthir yn "Rheolwyr ac uwch swyddogion" sy'n fenywod.

38. Mae sawl mater yn dylanwadu ar sefyllfa menywod yn y gweithlu yn DC.[26] Er enghraifft, mae menywod yn debycach o weithio'n rhan amser na dynion, er bod menywod, ar gyfartaledd, yn fwy cymwys na dynion. Hefyd, er bod ganddynt broffil cymwysterau cryfach, ni chaiff menywod eu cynrychioli'n ddigonol mewn swyddi tâl uchel ac fe'u cynrychiolir ormod yn y sector cyhoeddus, lle mae cyfleoedd cyflogaeth yn lleihau.

39. Mae'r amgylchiadau sy'n esgor ar y canlyniadau hyn i fenywod yn gymhleth ac yn cwmpasu elfennau cymdeithasol, diwylliannol ac economaidd. Yn 2012, o'r 5.9 miliwn o fenywod a oedd yn gweithio'n rhan amser yn y DU, dywedodd tua 75% nad oeddent am gael swydd llawn amser o gymharu â thua 40% o ddynion[27]. Yng Nghymru, mae cyfraddau gweithio rhan amser yn debyg i'r DU ac mae'r rhaniad rhwng y rhywiau hefyd yn debyg iawn (mae 43.1% o fenywod yng Nghymru yn gweithio'n rhan amser, o gymharu â 43.4% ar lefel y DU, tra 13.7% yng Nghymru a 13.4% yn y DU yw'r ffigurau cyfatebol ar gyfer dynion).

40. Nid oes data ar gael yng Nghymru sy'n dangos cyfran y menywod sy'n gweithio'n rhan amser nad ydynt am gael swydd llawn amser. Fodd bynnag, yn 2012 roedd cyfran y bobl a oedd yn gweithio'n rhan amser nad oeddent am gael swydd llawn amser yng Nghymru yn 67%; yn debyg iawn i'r DU lle'r oedd yn 65%. Felly, mae'n rhesymol tybio bod cyfran y menywod sy'n gweithio'n rhan amser nad ydynt am gael swydd llawn amser yng Nghymru yn debyg i'r DU hefyd.

41. Yn 2012, roedd menywod yn ennill £479 yr wythnos ar gyfartaledd yn DC o gymharu â £578 yr wythnos i ddynion. Mae enillion menywod, fel cyfran o enillion dynion, yn 83%, sydd ychydig yn is na chyfartaledd Cymru. Mae enillion wythnosol gros cyfartalog menywod yng Nghymru yn is nag enillion dynion ymhob un o'r prif grwpiau galwedigaethol, er nad yw'r gwahaniaeth hwn mor amlwg yng Nghymru â gweddill y DU, sydd efallai'n adlewyrchu'r ffaith bod mwy o gyflogaeth yn y sector cyhoeddus. Yn y sector preifat mae enillion menywod

[25] http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/youthengagement/delivering-the-youth-guarantee-in-wales/?skip=1&lang=cy

[26] Davies R et al, (2011) An anatomy of economic inequality in Wales, gweler http://www.wiserd.ac.uk/wp-content/uploads/2011/05/WISERD_RRS_002.pdf

[27] Gweler Ystadegau'r Farchnad Lafur, Hydref 2012, y Swyddfa Ystadegau Gwladol

yn cyfateb i 78% o enillion dynion yng Nghymru, sy'n agos at gymhareb y DU, sef 76%. Fodd bynnag, mae'r ffigurau hyn yn nodi enillion wythnosol waeth beth fo'r patrymau gwaith, heb gyfrif am y gyfran uwch o fenywod sy'n gweithio'n rhan amser.

Strategaeth Fanwl ESF yn DC

42. Cyflawnir y strategaeth hon fel rhan o ddull integredig o ddosbarthu Cronfeydd ESI ledled Cymru, a bydd yn cefnogi nodau Rhaglen Lywodraethu Llywodraeth Cymru a strategaeth yr Undeb Ewropeaidd ar gyfer Twf Deallus, Cynaliadwy a Chynhwysol (UE2020). Mae'r dull hwn o weithredu yn cydnabod mai'r ffordd fwyaf effeithiol o greu'r amodau a fyddai'n arwain at symudiad cadarnhaol a sylweddol mewn GYC yw drwy gamau cydgysylltiedig, integredig ac iddynt ffocws gyda'r Llywodraeth, ar bob ffurf, yn gweithio gyda'r sector preifat a'r trydydd sector ledled Cymru.

43. Fel yr amlinellwyd yn y Cytundeb Partneriaeth, er mwyn cael effaith drawsnewidiol o ran swyddi a thwf, bydd Llywodraeth Cymru yn ceisio sicrhau bod pob ffrwd ariannu Ewropeaidd yn cael yr effaith fwyaf posibl, gan annog datblygiad cynlluniau a phrosiectau sy'n sicrhau bod pob un yn rhan o bortffolio cydgysylltiedig o fuddsoddiadau. Bydd camau integredig yn bosibl er mwyn helpu cymunedau ledled Cymru, gan gynnwys cymunedau gwledig ac arfordirol, i ddefnyddio cronfeydd ESI i ddatblygu sgiliau'r gweithlu fel y gellir manteisio ar gyfleoedd twf, ateb heriau economaidd sy'n dod i'r amlwg ac arallgyfeirio i farchnadoedd newydd.

44. Bydd Cymru yn mynd ar drywydd mwy penodol ac integredig fel rhan o gylch rhaglenni 2014-20 a fydd yn helpu i feithrin cydweithrediad a chydgysylltiad rhwng cronfeydd. Nodir y cysylltiadau rhwng buddsoddiadau ESF a ffrydiau Ariannu Ewropeaidd eraill (gan gynnwys ar draws Rhaglenni ESF) yn fanylach yn ddiweddarach ymhob maes blaenoriaeth, fel y dull integreiddio. Hefyd, disgwylir gwneud cysylltiadau ag offerynnau ariannu eraill yr UE fesul prosiect.

45. Gan gefnogi'r llwybr rhaglennu ar y cyd, penderfynwyd osgoi gwahanu llym ar gyfer rhaglenni 2014-2020. Mae hyn yn golygu, lle bo cymorth gwladwriaethol yn caniatáu hynny, y bydd ffermwyr a physgotwyr yn gallu cael gafael ar ESF er mwyn cefnogi ymdrechion i uwchsgilio neu ailsgilio, yn enwedig lle y gall hyn gefnogi camau i fanteisio ar gyfleoedd sy'n dod i'r amlwg fel y rhai sydd o blaid camau gweithredu ar newid yn yr hinsawdd a thwf gwyrdd. Mae'r dull hwn o weithredu hefyd yn adlewyrchu'r rhyng-gydberthnasau sy'n bodoli yng Nghymru rhwng yr economïau Gwledig, Arfodirol a Threfol.

46. Mae rhaglen ESF DC yn cydnabod, os ceir newid gwirioneddol a thrawsnewidiol yn yr economi a'r farchnad lafur, fod angen mesurau sydd wedi'u datganoli ac sydd heb eu datganoli er mwyn cysylltu'r gwaith o dargedu problemau difrifol ac ychwanegu gwerth ato. Bydd ymyriadau yn ymateb i anghenion cyflogwyr, gan ddefnyddio Gwybodaeth am y Farchnad Lafur (GFL)[28] er mwyn sicrhau bod ymyriadau'n cyflawni'r canlyniadau gofynnol o ran

[28] Mae Gwybodaeth am y Farchnad Lafur yn nodi anghenion / tueddiadau o ran sgiliau ar gyfer blynyddoedd i ddod. Gall yr anghenion / tueddiadau hyn gael eu nodi drwy brinder sgiliau neu fylchau mewn sgiliau a nodwyd gan ymchwil neu gyflogwyr.

cyflogaeth gynaliadwy a'r ymyriadau o ran sgiliau sy'n cefnogi gweithlu'r dyfodol.

47. Defnyddir amrywiaeth o ddogfennau canllaw, gan gynnwys Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd, i gyflawni synergedd rhwng Cronfeydd ESI a buddsoddiadau ehangach yn economi Cymru. Ochr yn ochr â GFL, bydd y dogfennau hyn yn fodd i fuddsoddiadau ESF gysoni â meysydd twf economaidd a chyfle a rhyngweithio, fel rhan o gyd-destun buddsoddi ehangach, er mwyn sicrhau bod y buddsoddiadau mewn pobl yn gallu cyflawni'r sgiliau a'r gweithlu y bydd eu hangen ar yr economi.

48. Mae'r EPF yn ceisio dwyn ynghyd y buddsoddiadau ehangach a'r cyfleoedd economaidd allweddol sy'n berthnasol i'r cronfeydd ESI sydd ar waith o fewn economi Cymru, er mwyn helpu'r cronfeydd hyn i ychwanegu gwerth at y buddsoddiadau ehangach hynny, osgoi dyblygu ac adeiladu ar asedau sy'n bodoli eisoes. Ceir nifer o feysydd economaidd allweddol sy'n darparu cyfleoedd, yn enwedig ym maes sgiliau a chyflenwi a datblygu'r gweithlu, lle y bydd ESF yn ategu nifer o fuddsoddiadau ledled Cymru.

49. Ystyrir y rhain yn fanylach yn yr EPF, ond byddent yn cynnwys: buddsoddiadau mewn ynni a chefnogi'r newid i economi carbon isel ac ynni-effeithlon; newid yn yr hinsawdd ac effeithlonrwydd adnoddau, gan gynnwys amddiffyn a rheoli adnoddau'n strategol (a allai gynnwys cefnogi amaethyddiaeth a dyframaeth er mwyn ymdrin â materion diogelwch bwyd a newid yn yr hinsawdd); cyfrannu at yr economi ddigidol ac achub ar gyfleoedd yn y farchnadle ddigidol; uwch weithgynhyrchu a datblygu arbenigedd ym maes gwastraff, ailgylchu ac ailddefnyddio, ailweithgynhyrchu, allyriadau, defnyddio adnoddau (gan gynnwys dŵr ac ynni), a chadernid adnoddau (metelau prin); Gwyddorau Bywyd ac Iechyd; a Thwristiaeth a Hamdden.

50. Drwy'r cysylltiadau â'r meysydd twf economaidd allweddol hyn a buddsoddiadau ehangach ar draws cronfeydd ESI, bydd modd sicrhau bod buddsoddiadau ESF hefyd yn ategu ymdrechion ehangach i ymdrin â'r targedau UE2020 hynny nad ydynt yn uniongyrchol gysylltiedig â gweithgarwch ESF. Gall darpariaeth sgiliau a chyflogaeth drwy ESF helpu, er enghraifft, i ategu camau gweithredu tuag at dargedau UE2020 sydd ynghlwm wrth leihau allyriadau nwyon tŷ gwydr 20% a chynyddu cyfraddau ynni adnewyddadwy o ran y defnydd terfynol o ynni 20%.

51. Yn achos y meysydd hynny sy'n cwmpasu cymwyseddau nad ydynt wedi'u datganoli fel Cyflogaeth a Lles, datblygwyd cydberthnasau gwaith agos rhwng yr Awdurdod Rheoli a Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU er mwyn sicrhau bod ymyriadau ESF yn gallu dangos gwerth ychwanegol ac ategu darpariaeth prif ffrwd. Mae'r broses o ddethol yr Amcanion Thematig a'r Blaenoriaethau Buddsoddi perthnasol (yn benodol lle gall cyfatebolrwydd fodoli â mynediad i gyflogaeth) yn adlewyrchu'r ymagwedd ychwanegolrwydd hon ac ymdrinnir â hyn ymhellach yn y blaenoriaethau perthnaso, ynghyd ag amlinellu ymhellach y dulliau gweithredu ar lefel Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU er mwyn rheoli'r broses o integreiddio camau gweithredu yn y meysydd hyn.

Gweledigaeth ar gyfer Rhaglenni Cronfeydd ESI yng Nghymru

52. Gweledigaeth **Llywodraeth Cymru**, fel y nodir yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU, yw y bydd Cronfeydd ESI, sy'n gyson â'r

Rhaglen Lywodraethu, yn helpu Cymru i ddod yn **wlad hyderus, entrepreneuraidd ac uchelgeisiol, a fydd yn ffynnu drwy dwf economaidd cynaliadwy**.

Nodau ac Amcanion Rhaglen ESF DC

53. Mae'r canlynol yn amlinellu nodau ac amcanion rhaglen ESF ar gyfer DC ac yn sail i'r Echel Blaenoriaeth a fabwysiadwyd o fewn y rhaglen a'r Amcanion Penodol o fewn pob Echel Blaenoriaeth. Wrth fynd ar drywydd y nodau a'r amcanion hyn, bydd y rhaglen yn sicrhau bod buddiannau twf economaidd yn wirioneddol hygyrch i bawb ac nad ydynt yn dibynnu'n unig ar effeithiau 'rhaeadru' a fyddai'n peri'r risg o greu anghydraddoldebau. Ni ddylai'r broses o geisio twf economaidd ychwaith gael unrhyw effaith andwyol ar yr amgylchedd na chymdeithas yn ehangach.

Nodau

- Trechu tlodi ac allgáu cymdeithasol drwy gynyddu cyfranogiad y farchnad lafur a helpu pobl i gael cyflogaeth gynaliadwy;
- Buddsoddi mewn sgiliau fel ysgogwr cynhyrchiant a thwf, cefnogi datblygiad gyrfa a gwella cymysgedd sgiliau ac amrywiaeth ein gweithlu;
- Buddsoddi yn ein pobl ifanc er mwyn creu gweithlu ffyniannus ac ymatebol at y dyfodol sydd â'r sgiliau sydd eu hangen i ymateb i anghenion economi heriol sy'n seiliedig ar wybodaeth.

Amcanion

- Lleihau tlodi drwy gynyddu lefelau cyflogaeth, yn enwedig ar gyfer grwpiau nas cynrychiolir yn ddigonol a'r rhai sydd bellach o'r farchnad lafur;
- Cynyddu lefelau sgiliau'r gweithlu, cynyddu nifer y bobl sydd wedi cymhwyso i lefel ganolraddol neu uwch a lleihau nifer y bobl heb unrhyw sgiliau neu sgiliau sylfaenol yn unig;
- Cynyddu lefelau cyflogaeth a chyrhaeddiad pobl ifanc, a thrwy hynny leihau tlodi ac anfantais ymhlith ein pobl ifanc;
- Lleihau anghydraddoldebau yn y farchnad lafur ymhlith menywod a grwpiau cydraddoldeb cydnabyddedig.

54. Ar sail Echel Blaenoriaeth, bydd rhaglen ESF DC yn darparu dull gweithredu cytbwys sy'n ategu twf economaidd, gan ddatblygu ymhellach natur gystadleuol DC a chefnogi'r unigolion hynny â'r angen mwyaf ac sy'n wynebu risg o anfantais neu wahaniaethu. Bydd camau gweithredu yn canolbwyntio ar nifer gyfyngedig o Flaenoriaethau Buddsoddi o fewn pob Amcan Thematig er mwyn sicrhau y gall rhaglenni ESF ddarparu'r crynodiad a'r ffocws sydd eu hangen ar y rheoliadau ac a gaiff yr effaith fwyaf.

55. Bydd rhaglen ESF DC yn darparu rhaglen gydlynol o gamau gweithredu sy'n galluogi twf economaidd drwy hyrwyddo lefelau uchel o gyflogaeth gynaliadwy a datblygu gweithlu Cymreig medrus ac ymatebol nawr ac yn y dyfodol. Bydd yn canolbwyntio ar dri maes allweddol, sef: targedu tlodi ac allgáu cymdeithasol drwy hyrwyddo cyflogaeth gynaliadwy, buddsoddi mewn gweithlu medrus a buddsoddi yn ein pobl ifanc er mwyn sicrhau bod ganddynt y sgiliau a'r cyfleoedd i gael gwaith cynaliadwy.

56. Bydd y rhaglen yn hwyluso'r gwaith o ddatblygu portffolio cytbwys o fuddsoddiadau sy'n targedu materion tymor byrrach, drwy gyflawni gwelliannau yn erbyn dangosyddion allweddol fel canlyniadau cyflogaeth a chymwysterau, tra hefyd yn ceisio cyflawni canlyniadau tymor hwy fel ymdrin â materion strwythurol o ran diweithdra ymhlith pobl ifanc a'r sawl sy'n NEET.

Echelau Blaenoriaeth ar gyfer DC

57. Datblygwyd rhaglen ESF DC yn seiliedig ar dair Echel Blaenoriaeth ryng-gysylltiedig a fydd yn cyflawni camau ategol er mwyn cefnogi nodau ac amcanion cyffredinol y rhaglenni ESF yng Nghymru:

- **Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy;**
- **Sgiliau ar gyfer Twf;**
- **Cyflogaeth ymhlith Pobl Ifanc**

58. Bydd Echel Blaenoriaeth **Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy** yn anelu at gefnogi ymdrechion i drechu tlodi ac allgáu cymdeithasol yn DC. Yn unol â Chynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi Llywodraeth Cymru, cyflawnir hyn drwy helpu grwpiau targed allweddol i gynyddu cyflogadwyedd a chael gwaith parhaus.

59. Yng Nghymru caiff tlodi ei ddiffinio fel a ganlyn: 'Cyflwr hirdymor o ddiffyg adnoddau digonol i fforddio bwyd, amodau byw rhesymol neu amwynderau neu i gymryd rhan mewn gweithgareddau(megis mynediad i ardaloedd deniadol a mannau agored) y mae eraill mewn cymdeithas yn eu cymryd yn ganiataol'. Yn ei Rhaglen Lywodraethu a'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi, mae gan Lywodraeth Cymru ymrwymiad trawslywodraethol i drechu tlodi ac allgáu cymdeithasol ac mae'n gwbl gefnogol i ffocws yr UE ar dlodi, gan gysylltu â'r CSR er mwyn parhau ag ymdrechion i leihau tlodi plant mewn cartrefi incwm isel. Bydd cyflwyno Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi yn atgyfnerthu hyn ac yn sicrhau bod y ffocws hwn yn cael ei adlewyrchu ar draws holl gronfeydd ESI.

60. Bydd buddsoddiadau yn yr Echel Blaenoriaeth hon yn canolbwyntio ar gyfranogwyr sydd bellaf o'r farchnad lafur[29], sy'n byw mewn tlodi parhaus, neu sy'n wynebu'r risg o hynny, ac sydd heb waith am gyfnod hirfaith. Mae'r ffocws hwn yn cydnabod y pocedi o anweithgarwch economaidd a diweithdra sy'n bodoli o fewn y dangosyddion cyflogaeth sy'n gadarnhaol ar y cyfan a bydd yn ategu gwasanaethau cyflogaeth prif ffrwd oedolion ar lefel y DU. Effeithiau tymor hwy ehangach yr ymyriadau fydd cefnogi dull cyffredinol Llywodraeth Cymru o drechu tlodi a chyfrannu at ostwng cyfraddau diweithdra neu anweithgarwch economaidd ledled Cymru.

61. Dengys profiad blaenorol fod cymorth sydd wedi'i deilwra a'i dargedu'n glir yn seiliedig ar anghenion cleientiaid unigol wedi bod yn hynod effeithiol o ran cyflawni canlyniadau cyflogaeth ar gyfer unigolion. Mae allgymorth, cydleoli a gweithio mewn partneriaeth yn bwysig yn hyn o beth ac mae'n helpu i ddarparu llwybrau cliriach i fuddiolwyr gamu ymlaen drwy ddarpariaeth ategol ac i mewn i gyflogaeth. Agwedd sy'n hynod effeithiol yn y maes hwn yw gweithrediadau

[29] Diffinnir fel pobl sydd wedi bod yn ddiwaith am gyfnod hir a'r rhai nad ydynt yn weithgar yn economaidd. Gall meini prawf cymhwysedd gwahanol sydd a wnelo â rhaglenni Lles Llywodraeth y DU fod yn gymwys.

sydd â dulliau clir o ddatblygu unigolion tuag at gyflogaeth fel rhan o bortffolio gweithgareddau sy'n rhychwantu'r ysgol gyflogaeth â chymorth; o weithgareddau allgymorth ac ymgysylltu meddal; i brofiad gwaith, hyfforddiant sgiliau a chwilio am waith yn ogystal â darpariaeth cadw swydd.

62. Bydd buddsoddiadau yn helpu unigolion i oresgyn y rhwystrau cymhleth, â sawl achos, a wynebir ganddynt o ran symud yn agosach at ailymgysylltu â'r farchnad lafur, cael gwaith parhaol a gwireddu'r cyfleoedd y gall cyflogaeth eu cynnig o ran trechu tlodi. Caiff ymyriadau, a gyflawnir fel rhan o strategaethau ehangach i ymdrin â diweithdra, tlodi a chymunedau difreintiedig, eu hintegreiddio a'u personoli, gan ganolbwyntio ar anghenion yr unigolyn o ran y dulliau ymgysylltu a chyflawni a'u strwythuro mewn ffordd sy'n osgoi'r angen i unigolyn sy'n wynebu sawl rhwystr neu rwystrau cymhleth gael mynediad at amrywiaeth cymhleth o ymyriadau gwahanol.

63. O ganlyniad i'r gystadleuaeth gynyddol sydd ynghlwm wrth gael gwaith, yn enwedig i'r bobl fwyaf difreintiedig, bydd GFL sy'n cysylltu cyfleoedd twf economaidd a chyflogaeth ag ymyriadau cyflogadwyedd yn allweddol i sicrhau y cyflawnir canlyniadau cyflogaeth cynaliadwy.

64. Mae Argymhellion 2014 sy'n Benodol i'r Gwledydd a Phapur Sefyllfa'r Comisiwn ar gyfer y DU yn cydnabod yr angen i gymryd camau cydgysylltiedig er mwyn ymdrin â heriau tlodi, sy'n cynnwys ymdrechion parhaus i leihau tlodi plant mewn cartrefi incwm isel, gwella argaeledd gofal plant fforddiadwy, o ansawdd a chynyddu cyflogaeth er mwyn helpu i gyflawni'r nod hwn. Gyda chyswllt uniongyrchol i'r Fenter Flaenllaw, Llwyfan yr UE yn erbyn Tlodi, mae'r camau a nodir uchod yn unol â gofynion y Comisiwn i ganolbwyntio'n sylfaenol ar drechu tlodi ac allgáu cymdeithasol drwy ESF a bydd yn cyflawni targed UE2020 sef bod 20 miliwn yn llai o bobl mewn tlodi. Mae cael pobl i mewn i swyddi sefydlog hefyd yn cael ei ystyried yn ffactor pwysig wrth gyflawni targed cyflogaeth Ewrop, sef 75% o gyflogaeth. Mae Rhaglen Ddiwygio Genedlaethol y DU yn tynnu sylw at y ffaith bod rhwystrau'n parhau i gyflogaeth gynhwysol ac, yng Nghymru, gwelir cyflogaeth fel y llwybr gorau allan o dlodi.

65. Bydd camau gweithredu o dan Echel Blaenoriaeth **Sgiliau ar gyfer Twf** yn dilyn trywydd a arweinir gan alw er mwyn nodi ac ymdrin â bylchau a diffygion mewn sgiliau allweddol ymhlith y rhai sy'n gweithio, gan ddefnyddio GFL i ymateb i anghenion a galwadau a nodwyd gan gyflogwyr a chanolbwyntio ar grwpiau targed penodol. Mae buddsoddi mewn sgiliau sy'n gyson â gweithgarwch twf a sicrhau bod gan gyflogwyr weithlu â chymwysterau addas ar gyfer datblygu economaidd cynaliadwy yn parhau i fod yn ffactor ysgogi allweddol wrth ddatblygu economi fodern sy'n seiliedig ar wybodaeth a helpu economïau i ymateb ac addasu i newidiadau economaidd, sef ffaith a gydnabyddir gan CSR 2014.

66. Dengys profiad blaenorol fod teilwra darpariaeth i grwpiau targed penodol, fel pobl â lefel isel o sgiliau neu weithwyr hŷn, yn ffactor pwysig a allai wella cyrhaeddiad ymhellach, ac felly effeithio ar weithgareddau sgiliau â chymorth ESF.[30] Mae cyflenwi cymwysterau a gydnabyddir gan gyflogwyr hefyd yn fudd allweddol, gan ddarparu mwy o sicrwydd swyddi i'r rheini â lefel isel o sgiliau.

[30] Y Comisiwn Ewropeaidd (2011), Evaluation of the capacity of ESF delivery systems to attract and support OP target groups

Mae ymchwil hefyd yn dynodi y dylai darpariaeth sgiliau a ariennir gan ESF gael ei hystyried yn rhan o gamau integredig a pharhaus tuag at ddysgu gydol oes a datblygiad proffesiynol parhaus, sy'n cydnabod anghenion penodol y grwpiau targed a sefyllfa cyfranogwyr yn y farchnad lafur.[31] Felly, caiff camau gweithredu eu dylunio i ymateb i anghenion penodol cyflogwyr a grwpiau targed penodol, gan ei gwneud yn bosibl i ddatblygu o sgiliau sylfaenol neu isel, i sgiliau canolraddol neu uwch.

67. Nododd Arolwg 2011 yr ESF o'r Bobl a Adawodd[32] ar ôl iddynt gymryd rhan mewn gweithrediad ESF, i'r rhan fwyaf o'r ymatebwyr nodi gwelliannau o ran boddhad swyddi, cyflog yn y dyfodol a rhagolygon dyrchafu a chyfleoedd hyfforddi. At hynny, nododd tua 20% o'r ymatebwyr a oedd wedi'u cyflogi mewn swydd wahanol i'r un a oedd ganddynt cyn cymryd rhan mewn gweithrediad ESF fod gweithgarwch ESF yn hanfodol iddynt gael eu swydd gyfredol.

68. Mae cysylltiad uniongyrchol rhwng lefelau sgiliau a thlodi, gyda'r sawl â sgiliau lefel uwch yn profi llai o effeithiau yn sgil y dirwasgiad ac yn cael budd o fwy o symudedd yn y farchnad lafur.[33] Dengys y Dadansoddiad Economaidd-Gymdeithasol fod pobl â lefelau uwch o sgiliau yn fwy tebygol o fod mewn cyflogaeth na phobl â lefelau isel o sgiliau neu ddim cymwysterau. Hefyd, dengys, er bod DC yn perfformio'n dda o ran cyfran yr oedolion o oedran gweithio sydd â sgiliau uwch. Mae cyfran fawr o'i phoblogaeth yn dal i feddu ar lefel isel o sgiliau, os o gwbl, sy'n ffactor cyfrannol pwysig o ran y bwlch GYC parhaus â'r DU.

69. Mae effaith inswleiddio sgiliau lefel uwch ar gyfraddau cyflogaeth yn ystod dirwasgiad ac ansicrwydd yn y farchnad lafur yn pwysleisio pwysigrwydd sgiliau wrth gael gwaith parhaol a'i gadw[34], yn ogystal â gwella hyblygrwydd cyflogwyr a thrwy hynny wella galluoedd gweithwyr a'u heffeithiolrwydd yn y gweithle[35] a galluogi cyflogeion â sgiliau is a thâl is i gamu ymlaen mewn cyflogaeth a chynyddu eu lefelau incwm[36]. Gyda chyfnod y rhaglen yn fwy tebygol na pheidio o gwmpasu cyfnod o ansicrwydd economaidd, gellir dadlau ei bod yn bwysicach nag erioed sicrhau bod yr effaith inswleiddio ar gael i'r rhai sydd ei hangen fwyaf, er mwyn cynnal (o leiaf) neu wella (ar y gorau) gyfradd cyflogaeth DC mewn hinsawdd economaidd ansicr.

70. Felly, erys sgiliau sylfaenol a hanfodol yn flaenoriaeth, gyda chamau gweithredu yn annog ac yn cefnogi datblygiad sgiliau hyd at lefel ganolraddol er mwyn cynyddu'r buddiannau y gall sgiliau eu cael ar ymdrin â thlodi mewn gwaith fel rhan o ddull ehangach o drechu tlodi o fewn rhaglen ESF.

---

[31] ECORYS, Evaluation of the ESF support to Lifelong Learning
[32] Arolwg 2011 ESF o'r Bobl a Adawodd, Prifysgol Caerdydd et al, 2013
[33] UKCES (2010); The Value of Skills: An Evidence Review,
[34] UKCES (2012), Working Futures Report for Wales. Summary Report for Wales, Hydref
[35] Gweler UKCES (2011); Skills for Jobs: The National Skills Audit for Wales 2011 – Volume 1 Key Findings and Volume 2: Evidence Report
[36] Cynhadledd Lafur Ryngwladol, 97ain Sesiwn, 2008, Skills for improved productivity, employment growth and development; Comisiwn y DU dros Gyflogaeth a Sgiliau, Employer Practice in progressing low-paid staff

71. Cyflawnir cydbwysedd rhwng darpariaeth sgiliau sylfaenol a hanfodol, gan gynnwys prentisiaethau, a all helpu i gau'r bwlch mewn cynhyrchiant â'r DU a chamau i ennill cymwysterau galwedigaethol technegol a phenodol i swydd canolraddol a lefel uwch (gan gynnwys prentisiaethau), a all gynyddu cystadleurwydd, fel y cyfeirir atynt gan CSR 2014.

72. Mae lefelau uwch o gymwysterau yn gysylltiedig â lefelau uwch o gyflogaeth, a chyflogau uwch[37]. Gall prentisiaethau gael rhai o'r effeithiau hirdymor mwyaf ar enillion a chyflogadwyedd[38], sef rhwng £48,000 a £74,000 amcangyfrifedig mewn enillion gydol oes ychwanegol[39] gyda'r Gwerth Presennol Net fesul cyflawniad ddwywaith NVQ lefel debyg[40]. Mae cymwysterau addysg uwch hefyd ymhlith y rhai sy'n talu orau ac mae'r hyn a welir yn gyfnewid yn y DU yn uwch na llawer o wledydd eraill. Amcangyfrifir bod y premiwm cyflog am radd bron 25% yn fwy na 2 Safon Uwch neu fwy, gan ddarparu enillion gydol oes net ychwanegol o bron £130,000 ar gyfartaledd.

73. Felly, bydd y rhaglen ESF yn cefnogi cymwysterau galwedigaethol technegol a phenodol i swydd canolraddol a lefel uwch, sy'n ymateb i anghenion busnes, yn cefnogi twf a hyblygrwydd sefydliadol ac yn cynyddu cymwyseddau'r gweithlu, gan gynnwys Gweithio Perfformiad Uchel (GPU). Gall sgiliau o'r fath ysgogi twf economaidd, gan gefnogi datblygiad gweithlu mwy cymwys a medrus a wnaiff alluogi busnesau i ymateb â mwy o ystwythder i heriau hirdymor fel marchnadoedd sy'n dod i'r amlwg neu newid economaidd, yn ogystal â gwella cyfraddau cadw staff a chymhelliant staff a chynyddu cynhyrchiant.

74. Gall sgiliau lefel uwch ysgogi twf economaidd a chynhyrchiant, ynghyd â darparu premiymau cyflog ychwanegol. Mae tystiolaeth yn awgrymu bod cysylltiad uniongyrchol rhwng lefelau sgiliau a thlodi. Mae'r dirwasgiad wedi cael llai o effaith ar y rhai â sgiliau uwch ac maent wedi ei chael hi'n haws symud o amgylch y farchnad lafur. Mae effaith inswleiddio sgiliau lefel uwch ar gyfraddau cyflogaeth yn ystod dirwasgiad ac ansicrwydd yn y farchnad lafur yn pwysleisio pwysigrwydd sgiliau wrth gael gwaith parhaol a'i gadw.

75. Bydd camau gweithredu yn annog ac yn cefnogi datblygiad sgiliau hyd at lefel ganolraddol a thu hwnt, yn enwedig yn achos y rhai â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, er mwyn cynyddu'r buddiannau y gall sgiliau eu cael ar gefnogi tlodi mewn gwaith fel rhan o ddull ehangach o drechu tlodi o fewn y rhaglenni.

76. Canolbwyntir yn benodol ar hyrwyddo cydraddoldeb rhwng y rhywiau a gwella sefyllfa menywod yn y gweithlu. Byddwn yn buddsoddi mewn camau gweithredu sy'n hwyluso ac yn hyrwyddo datblygiad gyrfa ac sy'n rhoi mwy o sicrwydd swydd a gwell cyflog i fenywod, yn ogystal â hwyluso darpariaeth arferion gwaith mwy hyblyg ac atebion a all helpu menywod i gamu ymlaen yn eu gyrfa, tra'n cydnabod cyfrifoldebau gofal neu ofal plant, yn unol ag amcanion CSR 2014 y DU.

---

[37] UKCES (2010); The Value of Skills: An Evidence Review,
[38] BIS (2011); Papur Ymchwil Rhif 47, The Long Term Effect of Vocational Qualifications on Labour Market Outcomes
[39] BIS (2011); Returns to Intermediate and Low Level Vocational Qualifications, Papur Ymchwil 53
[40] BIS (2011); Measuring the Economic Impact of Further Education

77. Mae UE2020 yn cwmpasu nifer o feysydd targed allweddol sy'n ymwneud ag addysg, hyfforddiant a dysgu gydol oes, y bydd yr Echel Blaenoriaeth hon yn eu cefnogi. Mae cysylltiad clir rhwng y maes buddsoddi hwn a thwf cynhwysol, gyda chysylltiad uniongyrchol â'r Fenter Flaenllaw Sgiliau Newydd ar gyfer Swyddi Newydd. Mae ymdrin â phrinder sgiliau a diffyg cyfatebiaeth a chynyddu darpariaeth uwch sgiliau a sgiliau lefel uwch er mwyn diwallu anghenion cyflogwyr a symud i economi fwy medrus, a thrwy hynny ymdrin â'r lefelau uchel o unigolion sydd â lefelau sgiliau sylfaenol gwael a chynyddu'r niferoedd sy'n ennill sgiliau canolraddol neu uwch yn flaenoriaeth o fewn yr Argymhellion sy'n Benodol i Wledydd y DU, y Fframwaith Strategol Cyffredin a Phapur Sefyllfa'r CE ar gyfer y DU. Ynghyd â'r rhaglen Ddiwygio Genedlaethol, mae'r Argymhellion sy'n Benodol i'r Gwledydd hefyd yn tynnu sylw at ffocws ar brentisiaethau wrth gyflawni buddsoddiadau sy'n ystyriol o dwf.

78. Bydd camau gweithredu o fewn Echel Blaenoriaeth **Cyflogaeth Pobl Ifanc** yn anelu at fuddsoddi mewn ymyriadau sy'n ymdrin â'r lefelau uchel o ddiweithdra ymhlith pobl ifanc yn DC, tra hefyd yn buddsoddi mewn atebion tymor hwy er mwyn helpu i lywio canlyniadau cyrhaeddiad a chyflogaeth ar gyfer y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET.

79. Mae'r dirywiad economaidd diweddar wedi cael effaith anghymesur ar ein pobl ifanc a diweithdra ymhlith pobl ifanc, sy'n uwch yn DC na Chymru a GCC[41]. Ymdrin â hyn fydd prif ffocws y flaenoriaeth hon, gan ddarparu'r sgiliau a'r cymwyseddau sydd eu hangen ar ein pobl ifanc ddiwaith i gael gwaith cynaliadwy a'i gadw mewn marchnad lafur fwyfwy cystadleuol.

80. Dangosodd profiad o Raglenni 2007-2013 fod y cymorth ESF a roddwyd i bobl ifanc wedi helpu llawer o weithrediadau i ddatblygu dulliau arloesol o gefnogi pobl ifanc, gan ehangu a gwella darpariaeth bresennol fel ei bod yn fwy ymatebol i'w hanghenion. Ystyriwyd bod gweithio mewn partneriaeth yn bwysig, a phrofwyd cryn lwyddiant lle'r oedd yn cynnwys partneriaid o sawl maes gwasanaeth, gan gynnwys Awdurdodau Lleol, y Gwasanaethau Brys a darparwyr Gwasanaeth ieuenctid ehangach.

81. Un o'r gwersi allweddol a ddysgwyd oedd bod angen sefydlu ffyrdd o nodi'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET ar gam cynnar ac yn gyson, yn enwedig y rhai ag anghenion lluosog, neu a oedd yn cwympo i fylchau mewn gwasanaethau presennol wrth bontio rhwng ysgolion, colegau a gwasanaethau oedolion. Hefyd, ystyriwyd bod systemau a rennir effeithiol sy'n monitro ac yn nodi anghenion plant a phobl ifanc ac a all helpu i gynnal gwerthusiad effeithiol o ddarpariaeth gwasanaethau drwy ESF ac ymyriadau ehangach yn allweddol i gyflawni canlyniadau.

82. Mae'r dadansoddiad economaidd-gymdeithasol wedi dangos bod pocedi o amddifadedd difrifol yn bodoli yn DC a bod hyn yr un fath ar gyfer diweithdra ymhlith pobl ifanc ac, yn benodol, faterion NEET. Yn ogystal â helpu'r rhai sy'n NEET ar ôl 16 oed i gael hyfforddiant a gwaith, bydd yr Echel Blaenoriaeth hon yn targedu'r rhai sydd o dan 16 oed sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET. Bydd y rhaglen yn buddsoddi mewn camau ataliol ac adferol er mwyn diwallu anghenion y bobl ifanc hyn, gyda ffocws pendant ar wella cyflogadwyedd a

[41] http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/1-22052013-AP/EN/1-22052013-AP-EN.PDF

sicrhau mynediad i gyflogaeth gynaliadwy a gwella eu cyfleoedd tymor hwy mewn bywyd.

83. Bydd camau buddsoddi cyfunol, sy'n canolbwyntio ar y bobl ifanc hynny rhwng 11 a 24 oed sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET, yn rhoi cymorth mewn dau faes thematig allweddol. Bydd hyn yn sicrhau ein bod yn gallu cefnogi ein pobl ifanc wrth iddynt ddatblygu ac ar gamau pontio allweddol mewn addysg ac ymlaen i waith. Yng nghyd-destun y Warant Ieuenctid, bydd buddsoddiadau ESF yn yr Echel Blaenoriaeth hon yn gweithio ochr yn ochr â chamau i gefnogi prentisiaethau o fewn Echel Blaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf er mwyn helpu i gyflawni ac ychwanegu gwerth at Warant Ieuenctid Llywodraeth Cymru. Bydd y camau a gymerir yn gwella'r gefnogaeth a roddir i ddilyn cynllun hyfforddiant swydd o ansawdd da, neu addysg barhaus i'r rhai sydd y tu hwnt i'r cam pontio cychwynnol o addysg orfodol, gan gysoni â'r Argymhelliad sy'n Benodol i'r Gwledydd i wella sgiliau pobl ifanc er mwyn diwallu anghenion cyflogwyr, gan gynnwys drwy brentisiaethau a lleihau nifer y bobl ifanc â sgiliau sylfaenol isel.

84. Hefyd, cymerir camau i gefnogi'r bobl ifanc hynny rhwng 11 a 24 oed sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET er mwyn lleihau'r risg o ymddieithrio a chynyddu lefelau cyrhaeddiad. Bydd y camau a gymerir i ymdrin â'r risg o NEET yn canolbwyntio ar Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid Llywodraeth Cymru ac, yn fwy penodol, y Systemau Nodi ac Olrhain Cynnar sy'n helpu i sicrhau bod y bobl ifanc hynny sy'n wynebu'r risg fwyaf o ymddieithrio o addysg, cyflogaeth a hyfforddiant yn cael eu nodi a'u holrhain yn gywir ac yn systematig. Bydd y camau hyn a dargedir yn sicrhau bod darpariaeth ESF yn gweithio fel rhan o ymdrechion ehangach Llywodraeth Cymru i ymdrin â materion mwy strwythurol NEET sy'n bodoli mewn unrhyw amgylchiadau economaidd.

85. Gyda mynediad i'r farchnad lafur yn brif ysgogydd, a thrwy ddefnyddio GFL a galw cyflogaeth yn y dyfodol, bydd rhaglenni ESF hefyd yn gweithio i drechu dadrithiad a lleihau'r risg bod pobl ifanc yn dod yn NEET, gan gynyddu sgiliau a chyrhaeddiad addysgol ymhlith ein pobl ifanc, gan ymdrin â meysydd fel gadael yr ysgol yn gynnar a datblygu sgiliau ac ennill cymwysterau. Felly, bydd y camau a ddatblygir yn yr Echel Blaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf, fel prentisiaethau, yn ategu'r camau a ddatblygir yn yr Echel Blaenoriaeth hon.

86. Mae'r Comisiwn Ewropeaidd, drwy ei Argymhellion sy'n Benodol i'r Gwledydd, Papur Sefyllfa'r DU, y Fframwaith Strategol Cyffredin a Rhaglen Ddiwygio Genedlaethol y DU oll yn tynnu sylw at yr heriau sydd ynghlwm wrth ymdrin â'r lefelau uchel o ddiweithdra ymhlith pobl ifanc a chyrhaeddiad gwael pobl ifanc. Mae'r argymhellion yn cydnabod pwysigrwydd helpu pobl ifanc i gyflawni gwell canlyniadau sgiliau, yn unol ag anghenion cyflogwyr a gwella mynediad at gyfleoedd hyfforddi a chyflogaeth o ansawdd gwell. Mae cysylltiad clir rhwng y maes buddsoddi hwn a mentrau o dan Dwf SMART, gan gynnwys y Fenter Flaenllaw Pobl Ifanc ar Fynd ond bydd hefyd yn effeithio ar dargedau o dan dwf cynhwysol. Mae'n debygol mai targedau UE2020 i ostwng cyfraddau gadael yr ysgol yn gynnar islaw 10% a chynyddu'r gyfradd gyflogaeth i 75% fydd y prif dargedau yr effeithir arnynt ond hefyd gall ymdrechion o fewn y maes blaenoriaeth hwn gefnogi'r targedau ar leihau tlodi ac, yn y tymor hwy, ar gyfradd yr unigolion ag addysg lefel drydyddol.

87. Yn sail i'r rhaglenni ESF a'r blaenoriaethau uchod, yn wir yr holl raglenni Cronfeydd ESI yng Nghymru, fydd tair Thema Drawsbynciol, sef Cyfle Cyfartal, Datblygu Cynaliadwy a Threchu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol.

88. Mae'r ddwy thema gyntaf o blith y rhain yn orfodol ac wedi'u llywodraethu gan Reoliadau Cyffredinol yr UE, Erthygl 7 Hyrwyddo cydraddoldeb rhwng dynion a menywod a pheidio â gwahaniaethu (yng Nghymru mae hyn yn cynnwys y Gymraeg) ac Erthygl 8 Datblygu Cynaliadwy. Yn ogystal, cynigiwyd Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol fel thema drawsbynciol ychwanegol yn unol â Llwyfan yr UE yn erbyn Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol (Menter Flaenllaw Ewrop 2020) ac fel ymrwymiad allweddol gan Lywodraeth Cymru drwy ei Chynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi. Rhoddir rhagor o wybodaeth am thema drawsbynciol Trechu Tlodi.

89. Mae'r Themâu Trawsbynciol (ThTau) yn gofyn am weithredu mewn sawl maes ac, fel y cyfryw, cânt eu hintegreiddio ymhob rhan o'r rhaglenni ESF. Mae gan Gymru hanes da o integreiddio'r ThTau yn rhaglenni Ewrop ac mae wedi'i chanmol gan Gomisiwn yr UE am y gwaith a wnaed yn y maes hwn. Nod y ThTau yw gwella ansawdd a gwaddol pob prosiect ac ychwanegu gwerth at y rhaglenni cyfan. Fodd bynnag, bydd hefyd yn bosibl defnyddio'r ThTau i sicrhau bod gweithrediadau'n canolbwyntio ar gyfleoedd a all godi o ganlyniad i'r ffocws cyfunol ar draws Cronfeydd ESI a Llywodraeth Cymru ar y meysydd hyn.

90. Er enghraifft, wrth ystyried Datblygu Cynaliadwy, bydd gweithrediadau nid yn unig yn gallu asesu effaith debygol y gweithrediad ei hun ond hefyd ystyried y cyfleoedd sydd ar gael o ganlyniad i nodau Datblygu Cynaliadwy ehangach. Gallai'r rhain gynnwys meysydd twf cyflogaeth drwy greu swyddi gwyrdd neu'r galw am sgiliau o ganlyniad i'r newid tuag at economi carbon isel. Yn yr un modd, gallai thema drawsbynciol Cyfle Cyfartal hefyd annog gweithrediadau i ystyried cefnogi mynediad at feysydd cyflogaeth anhraddodiadol lle gallai fod anghydbwysedd rhwng y rhywiau yn y gweithlu.

91. Y nod yw adeiladu ar y gwaith a wnaed eisoes a symud yr agenda yn ei blaen ar gyfer rhaglenni 2014-2020 a sicrhau bod cydraddoldeb; cynaliadwyedd a threchu tlodi wrth wraidd nodau cyffredinol y rhaglenni. Datblygir canllawiau penodol ar weithredu'r ThTau. Bydd hyn yn nodi'r cyfraniad a ddisgwylir gan y rhaglenni, canllawiau i noddwyr prosiect ar sut i ystyried materion penodol wrth ddylunio prosiect, prosesau monitro a gwerthuso, a'r cymorth sydd ar gael.

92. Bydd rhaglen ESF DC, fel rhan o'r buddsoddiad cyffredinol ar gyfer rhaglenni ESF ac ESI yng Nghymru, yn buddsoddi er mwyn cyflawni **cydlyniant economaidd, cymdeithasol a thiriogaethol** ledled Cymru. Bydd ESF yn DC yn gwella natur gystadleuol y rhanbarth ac yn parhau i leihau'r bwlch â'r rhanbarthau sy'n perfformio orau, yn bennaf drwy fuddsoddi mewn sgiliau i wella cynhyrchiant. Bydd rhaglen ESF DC hefyd yn cynnig dull buddsoddi cytbwys er mwyn cynyddu cyflogaeth, trechu tlodi a diwallu anghenion y rhai mwyaf difreintiedig er mwyn cefnogi Cydlyniant Cymdeithasol. Bydd rhaglen ESF DC yn integreiddio buddsoddiadau fel rhan o raglenni buddsoddi ESI ehangach yn y rhanbarth a ledled Cymru, gan gydnabod gwerth cysylltedd rhwng y rhanbarthau a'r cyfraniad y gall twf economaidd a datblygu cymdeithasol ei wneud i ddatblygu economi Cymru gyfan.

93. Wrth wario cronfeydd ESI drwy gonsesiynau/contractau cyhoeddus, bydd yr Awdurdod Rheoli - ac unrhyw Gorff Canolraddol lle bo'n gymwys - yn gofyn i fuddiolwyr barchu'n llawn reolau caffael cyhoeddus yr UE ac yn arbennig (i) Cyfarwyddebau 2004/18/CE a 2004/17/CE, (ii) Cyfarwyddebau 2014/23/UE, 2014/24/UE a 2014/25/UE unwaith y'u trosir yn neddfwriaeth y Deyrnas Unedig, (iii) Cyfarwyddebau 89/665/CEE a 92/13/CEE a (iv) yr egwyddorion caffael cyhoeddus cyffredinol sy'n deillio o'r Cytundeb ar Weithrediad yr UE. Hysbysir ymgeiswyr a buddiolwyr am y gofyniad sylfaenol hwn drwy gytundebau dyfarnu grant a rheolau a dogfennau canllaw cymhwysedd cenedlaethol, a ategir gan hyfforddiant a chymorth lle bo angen.

Crynodebau o'r Cynllun Ariannol, Canlyniadau a’r Fframwaith Perfformiad

Crynodeb o’r Cynllun Ariannol yn ôl yr Echel Blaenoriaeth

Echel Blaenoriaeth	Cymorth yr Undeb €	Cyfanswm Cyllid Cyfatebol €	Cylliad Cyfatebol Cyhoeddus €	Cyllid Cyfatebol Preifat €	Cyfanswm yr arian €	Cyfradd gydariannu %
B1	43,784,989	43,784,989	34,152,000	9,632,989	87,569,978	50.0000%
B2	95,483,905	101,728,981	59,163,673	42,565,308	197,212,886	48.42%
B3	59,977,115	59,977,115	44,983,000	14,994,115	119,954,230	50.0000%
B4	4,066,245	4,066,245	4,066,245	0	8,132,490	50.0000%
CYFANSWM	**203,312,254**	**209,557,330**	**142,364,918**	**67,192,412**	**412,869,584**	**49.24%**

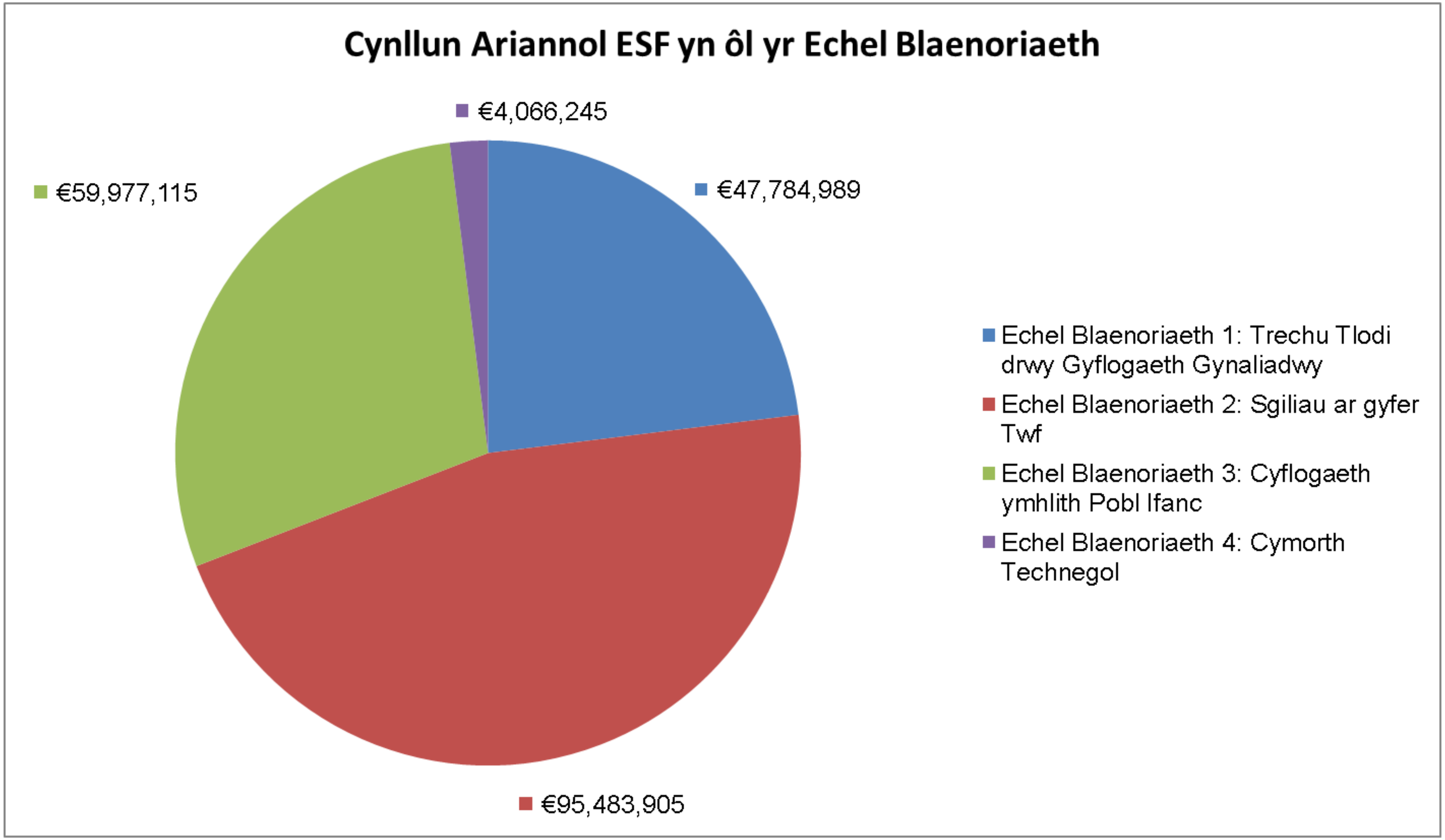
Cynllun Ariannol ESF yn ôl yr Echel Blaenoriaeth
€4,066,245
€59,977,115
€47,784,989
€95,483,905
Echel Blaenoriaeth 1: Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Echel Blaenoriaeth 2: Sgiliau ar gyfer Twf
Echel Blaenoriaeth 3: Cyflogaeth ymhlith Pobl Ifanc
Echel Blaenoriaeth 4: Cymorth Technegol

Crynodeb o’r Canlyniadau a’r Grŵpiau Targed yn ôl yr Amcan Penodol
Mae’r tablau yma yn rhoi crynodeb o’r canlyniadau a’r grŵpiau targed yn unig – cyfeiriwch at yr Echel Blaenoriaeth perthnasol ar gyfer rhestr o’r dangosyddion canlyniad ac allbwn os gwelwch yn dda.

ESF Blaenoriaeth 1: Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy		
Amcan Penodol	**Crynodeb o’r Canlyniadau**	**Grŵp Targed**
Amcan Penodol 1: Cynyddu cyflogadwyedd pobl sy'n Economaidd Anweithgar ac sydd wedi bod yn Ddi-waith am Gyfnod Hir sy'n 25 oed a throsodd sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth.	Nifer yn y grŵp targed: - Yn cael gwaith, - Yn ennill cymhwyster neu ardystiad sy'n berthnasol i waith - Yn cwblhau profiad gwaith neu gyfle gwirfoddoli. - Mewn cyflogaeth chwe mis ar ôl yr ymyrraeth. Nifer y cyfranogwyr economaidd anweithgar sy'n chwilio am swydd pan maent yn gadael.	- Cyfranogwyr economaidd anweithgar nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â lefel isel o sgiliau, os o gwbl; anabledd neu gyflwr iechyd sy’n cyfyngu ar eu gallu i weithio; cyfrifoldebau gofal neu ofal plant; dros 54 oed; neu o gartref di-waith (gan gynnwys grwpiau pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig yn Nwyrain Cymru). - Cyfranogwyr sydd wedi bod yn ddi-waith am gyfnod hir sydd â lefel isel o sgiliau, os o gwbl; anabledd neu gyflwr iechyd sy’n cyfyngu ar eu gallu i weithio; o grŵp pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig; neu o gartref di-waith.

ESF Blaenoriaeth 2: Sgiliau ar gyfer Twf		
Amcan Penodol	**Crynodeb o'r Canlyniadau**	**Grŵp Targed**
Amcan Penodol 1: Cynyddu lefelau sgiliau, gan gynnwys sgiliau sy'n berthnasol i waith, y rhai yn y gweithlu sydd â lefel isel o sgiliau, os o gwbl.	- Nifer y cyfranogwyr cyflogedig neu hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol sy'n meithrin sgil hanfodol neu'n ennill cymhwyster technegol neu benodol i waith. - Nifer y cyfranogwyr cyflogedig neu hunangyflogedig sydd â hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is sy'n meithrin sgiliau hanfodol neu'n ennill cymhwyster technegol neu benodol i waith ar lefel uwchradd is.	- Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol. - Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig â chymwysterau hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is.
Amcan Penodol 2: Cynyddu nifer y bobl yn y gweithlu sydd â sgiliau technegol a phenodol i waith ar lefel ganolraddol ac uwch.	- Nifer y cyfranogwyr cyflogedig neu hunangyflogedig ag addysg uwchradd is sy'n ennill cymhwyster galwedigaethol technegol neu benodol i waith ar lefel uwchradd uwch neu uwch. - Nifer y cyfranogwyr cyflogedig neu hunangyflogedig ag addysg uwchradd uwch neu uwch sy'n ennill cymhwyster galwedigaethol technegol neu benodol i waith ar lefel uwchradd uwch neu uwch.	- Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig y mae eu cymhwyster uchaf ar lefel uwchradd is. - Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig y mae eu cymhwyster uchaf ar lefel uwchradd uwch ac uwch.
Amcan Penodol 3: Gwella sefyllfa menywod yn y gweithlu.	- Nifer y cyfranogwyr sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael. - Nifer y menywod cyflogedig neu hunangyflogedig sydd mewn sefyllfa well o ran y farchnad lafur. - Busnesau a gefnogir sydd wedi mabwysiadu neu wella strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth a systemau monitro.	- Menywod cyflogedig neu hunangyflogedig - Busnesau Micro, Bach a Chanolig

ESF Blaenoriaeth 3: Cyflogaeth ymhlith Pobl Ifanc		
Amcan Penodol	**Crynodeb o’r Canlyniadau**	**Grŵp Targed**
Amcan Penodol 1: Lleihau nifer y bobl ifanc 16-24 oed Nad ydynt mewn Cyflogaeth, Addysg na Hyfforddiant (NEET)	Nifer y cyfranogwyr NEET (16 - 24 oed): - Yn ennill cymwysterau pan maent yn gadael. - Mewn addysg/hyfforddiant pan maent yn gadael. - Yn cael gwaith pan maent yn gadael.	- Pobl ifanc o oedran gweithio (rhwng 16 a 24 oed) nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant (NEET).
Amcan Penodol 2: Lleihau nifer y bobl ifanc rhwng 11 a 24 oed sy'n wynebu risg o ddod yn NEET.	Nifer y cyfranogwyr sy'n wynebu risg o ddod yn NEET (11-24): - Yn ennill cymwysterau pan maent yn gadael. - Mewn addysg neu hyfforddiant pan maent yn gadael. - Yn wynebu llai o risg o ddod yn NEET pan maent yn gadael.	- Pobl ifanc 11-24 oed sy'n wynebu risg o ddod yn NEET.

Crynodeb o’r Fframwaith Perfformiad

Echel Blaenoriaeth	**Diffiniad o'r dangosydd neu'r cam gweithredu**	**Uned fesur**	**Cerrig Milltir ar gyfer 2018**	**Targed Terfynol (2023)**
Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy	Economaidd Anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth	Unigolion	3,239	12,700
	Diwaith hirdymor (25 oed a throsodd) sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth	Unigolion	969	3,800
	Gwariant	(€m)	€22,336,382	€87,569,978
Sgiliau ar gyfer Twf	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol - gwryw	Unigolion	1,989	7,799
	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol - benyw	Unigolion	1,811	7,101
	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig â chymwysterau hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is (ISCED 2) - gwryw	Unigolion	3,391	13,296
	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig â chymwysterau hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is (ISCED 2) - benyw	Unigolion	3,087	12,104
	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is (ISCED 2) - gwryw	Unigolion	1,642	6,438
	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is (ISCED 2) - benyw	Unigolion	1,495	5,862
	Gwariant	(€m)	€50,302,887	€197,212,886
Cyflogaeth ymhlith Pobl Ifanc	Cyfranogwyr NEET (16 - 24 oed)	Unigolion	5,407	21,200
	Gwariant	(€m)	€30,596,600	€119,954,230

Themau Drawsbynciol: Datblygu Cynaliadwy

94. Rhydd y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU drosolwg o'r dull o hyrwyddo'r egwyddorion llorweddol ar draws cronfeydd ESI yng Nghymru sy'n cynnwys Thema Drawsbynciol (ThD) Datblygu Cynaliadwy a nodir yma, a Thema Drawsbynciol Cyfle Cyfartal a Chydraddoldeb a Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi. Mae hefyd yn amlinellu prif egwyddorion trefniadol ac amcanion cynaliadwyedd Llywodraeth Cymru sy'n sail i weithredu'r ThD o fewn y Rhaglenni ESF yng Nghymru.

95. Yr hyn sy'n allweddol i raglenni ESF yw pwyslais Llywodraeth Cymru ar les cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol pobl a chymunedau; tegwch a chyfiawnder cymdeithasol; a sut mae'r penderfyniadau a wnawn nawr yn effeithio ar fywydau cenedlaethau'r dyfodol, yn ogystal â chenedlaethau heddiw.

96. Wrth weithredu Thema Drawsbynciol Datblygu Cynaliadwy y prif amcanion Datblygu Cynaliadwy ar gyfer Rhaglen ESF yw:

- Hyrwyddo ymwybyddiaeth amgylcheddol ac arfer da wrth gyflawni gweithgarwch;
- Integreiddio datblygu cynaliadwy mewn gweithrediadau sy'n codi ymwybyddiaeth, rhaglenni addysg a hyfforddiant;
- Cynorthwyo cyflogwyr sy'n cymryd rhan i fabwysiadu neu wella Strategaethau Cynaliadwyedd Amgylcheddol;
- Hyrwyddo cyfiawnder cymdeithasol a chyfle cyfartal;
- Cydnabod a hyrwyddo iechyd a lles fel un o gonglfeini economi iach a ffyniannus.

97. Fel rhan o'r gwaith o ddatblygu rhaglenni ESF yng Nghymru, cynhaliwyd ymarfer sgrinio Asesu Amgylcheddol gan werthuswyr allanol. Daeth yr adroddiad i'r casgliad na fydd unrhyw effeithiau amgylcheddol yn arwyddocaol yn y byrdymor i'r tymor canolig. Gall fod goblygiadau i deithio i hyfforddiant, ac yn y pen draw i waith, er na fydd y rhain yn arwyddocaol yng nghyd-destun y rhaglen hon. At hynny, daeth i'r casgliad nad yw rhaglen ESF yn pennu dyraniad lle, felly ni ddisgwylir unrhyw effeithiau.

98. Drwy fesurau anuniongyrchol, ar lefel unigol neu sefydliadol, a thrwy sicrhau bod gweithrediadau'n mabwysiadu arferion ac egwyddorion Datblygu Cynaliadwy priodol wrth gyflawni gweithgarwch ESF, bydd buddsoddiadau yn gallu cefnogi egwyddorion ac amcanion Datblygu Cynaliadwy cyffredinol Llywodraeth Cymru. Byddai camau gweithredu, lle bo'n briodol, yn cynnwys:

- Annog atebion trafnidiaeth gynaliadwy wrth gyflawni gweithgarwch o fewn gweithrediadau, er enghraifft drwy gysylltu unigolion diwaith ac economaidd anweithgar â gwaith a chefnogi mynediad at sgiliau a hyfforddiant;

- Hyrwyddo effeithlonrwydd adnoddau, gan gynnwys effeithlonrwydd ynni a rheoli gwastraff, wrth gyflawni gweithrediadau;
- Hyrwyddo cyfleoedd cyflogaeth mewn sectorau economaidd sy'n dod i'r amlwg, gan gynnwys er enghraifft creu swyddi gwyrdd, ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd ynni;
- Buddsoddi mewn sgiliau i ddatblygu cymwyseddau a gwybodaeth, er enghraifft ym meysydd rheoli amgylcheddol, cynhyrchu ynni, effeithlonrwydd ynni a rheoli gwastraff, a sgiliau i gefnogi'r gwaith o ddatblygu'r sector carbon isel, ynni a'r amgylchedd.

99. O ran cynaliadwyedd amgylcheddol, 'Cynnal Cymru Fyw' yw dull newydd Llywodraeth Cymru o ymdrin â'r broses o reoli adnoddau naturiol yng Nghymru ac mae'n seiliedig ar y dull ecosystem, a ddiffinnir fel; yr holl bethau byw, mewn amgylchedd, gan gynnwys eu rhyngweithiadau, â'i gilydd a'u hamgylchedd.

100. Drwy atgyfnerthu elfen amgylcheddol y Thema Drawsbynciol sicrheir bod gweithdrefnau codi ymwybyddiaeth a hyrwyddo arfer da drwy hyfforddiant ac arweiniad yn cael eu hymgorffori yn y gwaith o gyflawni gweithrediadau. Yn benodol i raglenni ESF, cymerir y camau canlynol wrth ddethol a datblygu gweithrediadau er mwyn sicrhau bod gofynion diogelu'r amgylchedd, effeithlonrwydd adnoddau, lliniaru newid yn yr hinsawdd ac addasu iddo, cadernid mewn trychineb a rheoli trychineb yn cael eu hintegreiddio lle bo'n briodol:

- Asesiad ThT ar bob cam o ddatblygu gweithrediadau;
- Bydd cyngor arbenigol cynnar a pharhaus ar gael gan WEFO i fuddiolwyr ar gyflawni gweithrediadau;
- Cyflwynir rhaglen codi ymwybyddiaeth a hyfforddiant i staff WEFO a buddiolwyr ar fuddiannau integreiddio themâu trawsbynciol ac arfer gorau mewn perthynas â hwy;
- Paratoir canllawiau ynghyd ag enghreifftiau o astudiaethau achos arfer gorau a fydd yn rhoi gwybodaeth benodol am sut y gall buddiolwyr fynd i'r afael â'r ThT yn eu cynlluniau gweithredu;
- Monitro cyflawniad ymrwymiadau ac allbynnau Datblygu Cynaliadwy yn rheolaidd, gan alluogi ymyriadau cynnar os bydd angen;
- Cyflwyno adroddiadau ar y diweddaraf i'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni a rhanddeiliaid eraill;
- Bydd WEFO yn annog sefydliadau cydraddoldeb, cynhwysiant cymdeithasol a datblygu cynaliadwy allweddol i ymgysylltu a chymryd rhan mewn rhwydwaith effeithiol o gymorth arbenigol.

101. Pennir targedau dangosyddion canlyniadau Datblygu Cynaliadwy ar lefel Echel Blaenoriaeth gan ddarparu ysgogwr pwysig i sicrhau bod gweithrediadau yn ymdrin ag amcanion ThT y rhaglen. Bydd y targedau'n cynnwys y canlynol, ond nid ydynt yn gyfyngedig iddynt:

- Ar gyfer gweithrediadau o fewn y flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf bydd 20% o'r Cyflogwyr a gaiff gymorth yn mabwysiadu neu'n gwella Strategaethau Cynaliadwyedd Amgylcheddol.
- Bydd 75% o weithrediadau o fewn y flaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy a 10% o weithrediadau o fewn blaenoriaethau Sgiliau ar gyfer Twf a Chyflogaeth Pobl Ifanc yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.

Themau Drawsbynciol: Cyfle Cyfartal

Cyfle cyfartal a dim gwahaniaethu

102. Mae integreiddio cyfle cyfartal, prif ffrydio rhwng y rhywiau a'r Gymraeg (sydd hefyd yn cael ei chynnwys yn thema drawsbynciol Cyfle Cyfartal) yn bwysig nid yn unig am resymau cyfreithiol, ond hefyd am fod goresgyn anghydraddoldebau rhwng gwahanol rannau cymdeithasol a demograffig o gymdeithas yn cyfrannu at effeithiolrwydd cyffredinol y gweithgarwch a gyflawnir gan y rhaglenni.

103. Lansiodd Llywodraeth Cymru ei Chynllun Cydraddoldeb Strategol (2012-16) ac amcanion cydraddoldeb ar 2 Ebrill 2012. Mae'r rhain yn tynnu sylw at y ffordd y mae Llywodraeth Cymru yn cyflawni ei rhwymedigaethau cyfreithiol yn ogystal â'i hymrwymiad cryf i gydraddoldeb a chynhwysiant. Datblygwyd y Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn unol â'r dyletswyddau cyffredinol o dan Ddyletswydd Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus Deddf Cydraddoldeb 2010. Mae'r ddyletswydd hon yn nodi bod yn rhaid i awdurdodau cyhoeddus roi sylw priodol i'r angen i:

- Ddileu gwahaniaethu, aflonyddu, erledigaeth ac unrhyw ymddygiad arall a waherddir o dan y Ddeddf;
- Hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig berthnasol a'r rheini nad ydynt yn ei rhannu;
- Meithrin cydberthnasau da rhwng y rheini sy'n rhannu nodwedd warchodedig berthnasol a'r rheini nad ydynt yn ei rhannu.

104. Cynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb (AEG) er mwyn tynnu sylw at effeithiau posibl rhaglenni ERDF ar bobl â nodweddion cymdeithasol-demograffig gwahanol. Mae'r AEG yn cefnogi cydymffurfiaeth Llywodraeth Cymru â'r PSED drwy ddarparu tystiolaeth ar effeithiau posibl y rhaglen ar bobl â'r naw nodwedd a warchodir:

- Oedran;
- Anabledd;
- Ailbennu Rhywedd;
- Priodas a Phartneriaeth Sifil;
- Beichiogrwydd a Mamolaeth;
- Hil ac Ethnigrwydd;
- Crefydd a Chred;
- Rhyw / Rhywedd;
- Cyfeiriadedd Rhywiol.

105. Daw'r adroddiad i'r casgliad fod y broses o ddatblygu rhaglenni ESF 2014-20 wedi cynnwys rhoi ystyriaeth helaeth i gydraddoldeb ac, oherwydd hyn, mae'n annhebygol iawn y ceir unrhyw effeithiau negyddol anghymesur ar unrhyw nodwedd a warchodir o dan y Ddeddf

Cydraddoldeb a bydd yn cefnogi'r Gymraeg fel sy'n ofynnol gan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

106. Bydd amcanion cydraddoldeb allweddol rhaglen ESF sy'n cwmpasu nifer o Amcanion Thematig a Blaenoriaethau Buddsoddi dethol fel a ganlyn:

- Lleihau nifer y bobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NEET);
- Gostwng gorgynrychiolaeth rhai grwpiau ethnig, y sawl sy'n gadael gofal a phobl ifanc anabl ymhlith y rhai sy'n NEET;
- Rhoi cymorth wedi'i dargedu i gyflogwyr er mwyn iddynt gyflogi unigolion dan anfantais;
- Cynorthwyo gweithwyr hŷn, a'r rhai â phroblemau iechyd, i barhau mewn gwaith a pharhau i ddysgu sgiliau newydd;
- Nodi a phrofi atebion i wahaniaethau cyflog a chyflogaeth yng Nghymru er mwyn goresgyn eu heffaith negyddol, yn enwedig ar fenywod, pobl anabl a phobl o grwpiau Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig (BME);
- Creu amgylchedd sydd o blaid mannau gwaith cynhwysol ac sy'n hyrwyddo cyfle cyfartal ymhlith staff drwy ymgysylltu â chyflogeion yn well a chefnogi'r gwaith o gydbwyso gwaith a bywyd preifat;
- Cefnogi mynediad i bobl anabl a'r rhai o gefndiroedd pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig i gyfleoedd hyfforddiant a chyflogaeth.

107. Mae'r Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth (CP) y DU yn amlinellu'r camau a gymerir o fewn pob rhaglen ESI i integreiddio cydraddoldeb, a gydnabyddir yn yr AEG fel ffordd allweddol o gyflawni cydraddoldeb drwy'r Rhaglenni. Gweithredir Thema Drawsbynciol Cydraddoldeb fel rhan o'r dull cyffredinol o weithredu'r ThTau, gan gynnwys Thema Drawsbynciol Datblygu Cynaliadwy a Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi.

<u>Dethol a Datblygu Gweithrediadau</u>

108. Yn benodol i'r Rhaglen hon, cymerir y camau canlynol wrth ddethol a datblygu gweithrediadau i hyrwyddo cyfle cyfartal ac atal unrhyw wahaniaethu yn seiliedig ar y naw nodwedd warchodedig a amlinellir uchod:

- Bydd cyngor arbenigol parhaus ar gael i fuddiolwyr. Rhoddir mewnbwn arbenigol ar gam cynnar er mwyn manteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd i hyrwyddo prif ffrydio rhwng y rhywiau a chyfle cyfartal;
- Cyflwynir rhaglen codi ymwybyddiaeth a hyfforddiant i staff Llywodraeth Cymru a buddiolwyr ar integreiddio prif ffrydio rhwng y rhywiau a chyfle cyfartal;
- Paratoir canllawiau lefel gweithgarwch ynghyd ag enghreifftiau o astudiaethau achos arfer gorau;
- Monitro cynnydd yn rheolaidd, drwy ddata 'rhagolwg' a chyflawniad 'gwirioneddol' (a gaiff ei fonitro drwy'r system ffurflenni chwarterol), gan olygu y gellir ymyrryd yn gynnar lle bo angen;

- Cyflwyno adroddiadau ar y diweddaraf i'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni a rhanddeiliaid eraill;
- Bydd Llywodraeth Cymru yn annog sefydliadau prif ffrydio rhwng y rhywiau, cydraddoldeb a chynhwysiant cymdeithasol allweddol i gymryd rhan er mwyn sefydlu rhwydwaith effeithiol o gymorth arbenigol.

109. Pennir targedau dangosyddion canlyniadau cydraddoldeb ar lefel Echel Blaenoriaeth gan ddarparu ysgogwr pwysig i sicrhau bod gweithrediadau yn ymdrin ag amcanion ThT y rhaglen. Bydd y targedau'n cynnwys y canlynol, ond nid ydynt yn gyfyngedig iddynt:

- Ar gyfer Gweithrediadau o fewn blaenoriaethau trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy a Sgiliau ar gyfer Twf bydd 50% o'r Cyflogwyr a gaiff cymorth yn mabwysiadu neu'n gwella strategaethau a systemau monitro cydraddoldeb ac amrywiaeth.

110. Ceir rhagor o enghreifftiau o gamau gweithredu penodol yn yr adran ar dlodi sy'n nodi ymhellach grwpiau sy'n debygol o wynebu gwahaniaethu a thlodi.

Cydraddoldeb rhwng dynion a menywod

111. Mae Cynllun Cydraddoldeb Rhywiol Llywodraeth Cymru yn nodi'r ffordd y mae'n bwriadu hyrwyddo cyfle cyfartal ar gyfer dynion a menywod yng Nghymru. Er nad oes gan Lywodraeth Cymru ddyletswydd benodol i lunio Cynllun Cydraddoldeb Rhywiol mae am gael ei chydnabod am ddarparu gwasanaeth rhagorol i ddynion a menywod yng Nghymru drwy ddatblygu strategaethau a pholisïau sy'n effeithiol ac yn canolbwyntio ar ganlyniadau.

112. Bydd amcanion cydraddoldeb allweddol rhaglen ESF sy'n cwmpasu nifer o Amcanion Thematig a Blaenoriaethau Buddsoddi dethol fel a ganlyn:

- Goresgyn yr effaith negyddol a gaiff gwahaniaethau o ran cyflog a chyflogaeth ar fenywod yng Nghymru;
- Creu amgylchedd sydd o blaid mannau gwaith cynhwysol ac sy'n hyrwyddo cyfle cyfartal ymhlith staff drwy ymgysylltu â chyflogeion yn well a chefnogi'r gwaith o gydbwyso gwaith a bywyd preifat;
- Herio gwahanu galwedigaethol drwy gynyddu nifer y dynion a menywod sy'n hyfforddi neu'n ailhyfforddi mewn meysydd nad ydynt yn draddodiadol (e.e. gofal plant, gofal cymdeithasol), gan ganolbwyntio ar feysydd lle ceir prinder sgiliau;
- Herio rolau cyflogaeth traddodiadol lle gall fod stereoteipiau rhwng y rhywiau a helpu pobl ifanc o'r ddau ryw i gael gwaith ac aros mewn gwaith mewn meysydd anhraddodiadol neu ddiwydiannau lle na chaiff dynion neu fenywod eu cynrychioli'n ddigonol, fel menywod mewn diwydiannau lle mae angen pynciau STEM (e.e. Peirianneg, Technoleg Gwybodaeth;

- Cynyddu cynrychiolaeth menywod ar gyrsiau Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianneg a Mathemateg (STEM);
- Darparu gofal plant fforddiadwy, o ansawdd, sy'n diwallu anghenion economi fodern a'i gweithlu;
- Nodi a chefnogi cyfleoedd i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg;
- Cydnabod a hyrwyddo iechyd a lles fel un o gonglfeini economi iach a ffyniannus.

113. Fel yr amlinellwyd uchod, bydd angen i weithrediadau a ariennir drwy Echelau Blaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy a Sgiliau ar gyfer Twf gyfrannu at y Dangosydd Canlyniadau canlynol:

- Cyflogwyr sy'n mabwysiadu neu'n gwella strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth a systemau monitro.

114. Mae'r Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU yn ceisio nodi sut, fel rhan o Thema Drawsbynciol Cydraddoldeb, y mae goresgyn anghydraddoldebau rhwng dynion a menywod a hyrwyddo cydraddoldeb rhywiol. Gweithredir Thema Drawsbynciol Cydraddoldeb fel rhan o'r dull cyffredinol o weithredu'r ThTau, gan gynnwys Thema Drawsbynciol Datblygu Cynaliadwy a Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi.

<u>Dethol a Datblygu Gweithrediadau</u>

115. Caiff camau penodol eu cynnwys, lle bo'n berthnasol, ymhob adran Echel Blaenoriaeth. Mae'r camau hyn yn adlewyrchu strategaeth Rhaglen ESF ac yn cynnwys ffocws penodol ar anghenion menywod mewn cyflogaeth. Byddant yn helpu i fynd i'r afael â'r bwlch cyflog rhwng y rhywiau ac yn cefnogi rôl menywod yn y gweithle, yn ogystal â herio gwahanu galwedigaethol lle mae'n bodoli.

116. Nodir camau penodol yn y rhaglen ar gyfer dethol a datblygu gweithrediadau er mwyn hyrwyddo a chyflawni amcanion cydraddoldeb uchod.

Themau Drawsbynciol: Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol

117. Yng Nghymru caiff tlodi ei ddiffinio fel a ganlyn: 'Cyflwr hirdymor o ddiffyg adnoddau digonol i fforddio bwyd, amodau byw rhesymol neu amwynderau neu i gymryd rhan mewn gweithgareddau (megis mynediad i ardaloedd deniadol a mannau agored) y mae eraill mewn cymdeithas yn eu cymryd yn ganiataol'. Felly, mae cysylltiad cryf rhwng Allgáu Cymdeithasol neu'r gallu i gyfranogi a materion Tlodi.

118. Mae'r Dadansoddiad Economaidd-Gymdeithasol a'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb (AEG) yn dangos nad yw'r rhai sy'n fwy tebygol o wynebu risg o allgáu, tlodi, anfantais neu wahaniaethu wedi'u cyfyngu i unrhyw ardal benodol. Eto i gyd, gall gwaith targedu daearyddol sy'n seiliedig ar le drwy, er enghraifft, Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru 2011 (MALC) helpu i ddangos lle ceir crynodiadau o anfantais a thlodi.

119. MALC yw'r mesur swyddogol o amddifadedd ar gyfer ardaloedd bach yng Nghymru sef Ardaloedd Cynnydd Ehangach Lleol (ACELlau). Er bod maint daearyddol yr ACELlau hyn yn amrywio eithaf tipyn, ac yn dibynnu ar ddwysedd y boblogaeth leol, bwriedir i'r poblogaethau fod yr un peth yn fras, gyda phoblogaeth gyfartalog o 1,500. Yn Malc 2011, diffinnir yr awdurdod lleol mwyaf amddifad fel yr awdurdod â'r gyfran fwyaf o'i ACELlau yn y 10% mwyaf amddifad o holl ACELlau Cymru. Gellir ystyried bod y fath ddull yn nodi'r crynodiad o'r ardaloedd mwyaf amddifad mewn Awdurdod Lleol, yn hytrach na lefel amddifadedd gyfartalog.

120. Fel y nodwyd yn y Dadansoddiad Economaidd-Gymdeithasol, mae ymyriadau sydd wedi'u dylunio i wella canlyniadau cyflogaeth ac incwm yn fwy tebygol o lwyddo pan fyddant yn canolbwyntio ar unigolion. Fodd bynnag, bydd y ffordd yr aiff Cymru ati i ddatblygu gweithgarwch integredig fel yr amlinellir yn yr adran Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol o bwys arbennig i fuddsoddiadau sy'n ceisio targedu'r rhai sy'n wynebu risg o dlodi, anfantais ac allgáu a chysylltu'r grwpiau targed hyn â chyfle economaidd a thwf yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol a buddsoddiadau seiliedig ar le a wneir ar draws cronfeydd ESI. Disgwylir i bob gweithrediad ymgorffori cysylltiadau o'r fath a dulliau gweithredu integredig ar gam cynnar o'r broses ddatblygu.

121. Mae adrannau blaenoriaeth a strategaeth y rhaglen hon wedi'u datblygu'n fras ar sail tri grŵp targed craidd. Gellir eu crynhoi fel y rhai sydd mewn gwaith, y rhai sydd allan o waith a phobl ifanc. Fodd bynnag, cydnabyddir, er y gall y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi, anfantais, gwahaniaethu neu allgáu gael eu canfod i raddau mwy yn y naill neu'r llall o'r grwpiau uchod, nid ydynt yn gyfyngedig i unrhyw un o'r meysydd hyn yn benodol. Mae gwahaniaethu neu allgáu cymdeithasol yn debygol o fod yn gysylltiedig ag unigolion â nodwedd

unigol (neu luosog) penodol neu amgylchiad economaidd-gymdeithasol penodol. Mae materion gwahaniaethu, tlodi neu allgáu dyfnach yn debygol o fod yn gysylltiedig lle ceir llawer o amgylchiadau.

122. Rhydd yr AEG, sy'n cyd-fynd â'r rhaglen hon, asesiad cadarn o anghenion y rhai a all wynebu risg o eithrio, anfantais neu wahaniaethu o ganlyniad i un neu fwy o'r nodweddion a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb (2010) a'u hanghenion penodol o ran cefnogi mynediad i gyflogaeth a sgiliau. Mae'r 'nodweddion gwarchodedig' hyn yn cynnwys oedran (gan gwmpasu pob grŵp oedran), anabledd, ailbennu rhywedd, priodas a phartneriaeth sifil, beichiogrwydd a mamolaeth, hil ac ethnigrwydd, crefydd neu gred, rhyw / rhywedd a chyfeiriadedd rhywiol.

123. Mae'r AEG yn tynnu sylw at y ffaith y gall grwpiau â nodweddion a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 wynebu problemau penodol sy'n effeithio ar eu gallu i gael mynediad i'r farchnad lafur a datblygu ynddi, ac sy'n golygu eu bod yn wynebu mwy o risg o dlodi ac allgáu. Mae'r AEG: hefyd yn dangos bod diweithdra yn cael effaith anghymesur ar grwpiau pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig[42], gyda chysylltiad agos rhwng ethnigrwydd a thlodi incwm.

124. Mae'r rhaglen ESF a'r ddogfennaeth gyhoeddedig gysylltiedig, gan gynnwys y dadansoddiad Economaidd-gymdeithasol sy'n cyd-fynd â'r rhaglen hon, yn nodi grwpiau targed neu unigolion ychwanegol sy'n gysylltiedig ag amgylchiadau economaidd-gymdeithasol penodol a'r heriau penodol y gallant eu hwynebu. Gall yr amgylchiadau economaidd hyn fod yn fodd i nodi'r unigolyn neu ddisgrifio'r rhwystr y mae'n ei wynebu i gyfranogi.

125. Gellir crynhoi'r rhain fel a ganlyn:

- cartrefi heb waith;
- y rhai sydd bellaf o'r farchnad lafur, fel y rhai â phroblemau cymhleth (dibyniaeth ar les, iechyd meddwl, emosiynol neu ariannol neu ddigartrefedd), gan gynnwys y rhai sydd mewn tlodi parhaus;
- y rhai sy'n ddibynnol ar alcohol neu â phroblemau camddefnyddio sylweddau;
- y rhai sydd mewn tlodi neu sy'n wynebu risg o dlodi o ganlyniad i rwystrau i gyflogaeth a chyflogadwyedd;
- y rhai â phroblemau hygyrchedd gan gynnwys anawsterau i ddefnyddio trafnidiaeth;
- pobl ifanc, NEET a'r rhai sy'n wynebu risg o ddod yn NEET;
- y rhai â chyfrifoldebau gofal neu ofal plant, gan gynnwys mamau yn eu harddegau a rhieni unigol;

[42] Gweler y Sefydliad Cysylltiadau Hiliol: http://www.irr.org.uk/research/statistics/poverty/.

- gweithwyr â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, sydd naill ai'n wynebu risg o ddiweithdra hirdymor neu sy'n agored i gylchoedd gwaith a diweithdra;
- y rhai sy'n wynebu tlodi mewn gwaith;
- y rhai sy'n wynebu risg o lithro allan o gyflogaeth barhaol neu sy'n wynebu rhwystrau unigol neu rwystrau yn y gweithle i ddatblygu yn y gwaith o ganlyniad i faterion fel salwch a chyfrifoldebau gofalu.

126. Po fwyaf cymhleth y rhwystrau neu po fwyaf o nodweddion cydnabyddedig sydd gan unigolion, y mwyaf tebygol y bydd rhywun o ddioddef tlodi neu y mwyaf y risg a wynebir o ddod yn dlawd.

127. Mae gan blant o gefndiroedd tlotach neu dan anfantais lle nad oes gan eu mamau gymwysterau ganlyniadau addysgol a galwedigaethol is na phlant arall[43]. Maent yn wynebu risg o gyrhaeddiad addysgol gwael, yn fwy tebygol o brofi canlyniadau iechyd gwaeth a bydd ganddynt sgiliau a dyheadau is, yn ogystal â bod yn fwy tebygol o gael cyflog isel, bod yn ddiwaith ac yn ddibynnol ar les fel oedolyn[44]. Mae ymchwil i dlodi plant[45] yn tanlinellu pwysigrwydd gwella rhianta a datblygiad cynnar plant fel ffordd o orffen trosglwyddo tlodi plant rhwng y cenedlaethau.

128. Bydd Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid Llywodraeth Cymru a'r canllawiau cysylltiedig yn allweddol i nodi a thargedu'r bobl ifanc hynny sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET. Bydd systemau nodi cynnar, cyn 16 oed, yn canolbwyntio'n greiddiol ar ddangosyddion presenoldeb, ymddygiad a chyrhaeddiad er mwyn nodi, blaenoriaethu ac olrhain y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET. Bydd y rhaglenni yn DC yn targedu'r rhai sydd wedi'u nodi fel y sawl sy'n wynebu'r risg fwyaf o fewn y fframwaith hwn.

Amcanion a Chamau Gweithredu

129. Adlewyrchir yr ymrwymiad i hyrwyddo cynhwysiant cymdeithasol a threchu tlodi drwy gynnwys amcan llorweddol newydd neu Thema Drawsbynciol ar draws holl gronfeydd ESI a fydd yn rhan annatod o'r rhaglen gyffredinol i weithredu ThTau, gan gynnwys ThT Datblygu Cynaliadwy a ThT Cyfle Cyfartal. Ceir manylion y dull hwn o weithredu ynghyd â dull gweithredu cyffredinol cronfeydd ESI i drechu tlodi ac allgáu cymdeithasol yn y Bennod ar Gymru yn CP y DU ac ymhelaethir arno isod. Mae'r strategaeth ar gyfer rhaglenni ESF wedi'i datblygu yn unol â'r dull gweithredu cyffredinol hwn.

---

[43] UKCES (2010), The Value of Skills: An Evidence Review, Gorffennaf ISBN 978-1-906-597-51-1

[44] 2011 Monitor Lles Plant a Phobl Ifanc Cymru

[45] Field MP, F. (2010) The Foundation Years: Preventing poor children becoming poor adults. The report of the Independent Review on Poverty and Life Chances

130. Prif amcanion ThT Trechu Tlodi ar gyfer rhaglenni cronfeydd ESI yng Nghymru yw:

- creu swyddi a thwf sy'n cynnig cyfleoedd cyflogaeth i'r rhai sydd allan o waith;
- ymdrin â'r rhwystrau i gyflogaeth fel sgiliau gwael, diffyg gofal plant neu opsiynau trafnidiaeth cyfyngedig, helpu mwy o bobl i achub ar gyfleoedd cyflogaeth;
- canolbwyntio ar dwf sy'n gyson ag ymyriadau datblygu sgiliau gan alluogi'r rhai sy'n profi tlodi mewn gwaith i gael gafael ar swyddi mwy medrus, sy'n talu'n well.

131. Bydd gweithgareddau penodol sydd ynghlwm wrth weithredu'r ThT yn sicrhau bod tlodi, ac anghenion y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi a gwahaniaethu, wrth wraidd yr holl weithrediadau. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- targedau a bennir ar lefel y gweithgareddau i'w cefnogi gan y rhaglen, gan ddarparu ysgogydd pwysig i fynd i'r afael â ThT y rhaglen;
- Asesiad ThT ar bob cam o ddatblygu gweithrediadau;
- cyngor arbenigol parhaus er mwyn cefnogi gweithrediadau drwy waith datblygu a gweithredu. Un o'r amcanion allweddol fydd darparu'r cyfraniad arbenigol ar gam cynnar yn y broses er mwyn manteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd i hyrwyddo ThTau;
- cyflwynir rhaglen codi ymwybyddiaeth a hyfforddiant i staff WEFO a buddiolwyr ar sut i integreiddio'r ThT;
- paratoir canllawiau lefel gweithgarwch ynghyd ag enghreifftiau o astudiaethau achos arfer gorau a fydd yn rhoi gwybodaeth benodol am sut y gall buddiolwyr fynd i'r afael â'r ThT yn eu cynlluniau gweithredu;
- monitro cynnydd yn rheolaidd, gan hwyluso ymyriadau cynnar os bydd angen;
- cyflwyno'r adroddiadau diweddaraf i'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni a rhanddeiliaid eraill.

132. Mae gan Lywodraeth Cymru ffocws trawslywodraethol ar drechu tlodi. Mae'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi yn dadlau bod ymrwymiad Llywodraeth Cymru i gyfiawnder cymdeithasol a chyfle cyfartal yn ei gwneud hi'n hanfodol, yn yr hinsawdd bresennol, i barhau i ddatblygu'r gwaith o drechu tlodi drwy flaenoriaethu anghenion y tlotaf a diogelu'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi ac allgáu. Rhoddir pwyslais arbennig ar gamau wedi'u targedu i helpu pobl i wella eu sgiliau a'u cymwysterau, gan gydnabod mai cyflogaeth yw'r llwybr gorau allan o dlodi.

133. Bydd rhaglenni ESF yn atgyfnerthu disgwyliad Llywodraeth Cymru y cymerir camau integredig o fewn rhaglenni ESI er mwyn hyrwyddo cynhwysiant cymdeithasol a threchu tlodi, gan gyfrannu hefyd at fenter UE2020 a Chynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi Llywodraeth Cymru. Er mwyn i hyn weithio'n effeithiol, bydd angen i weithrediadau ddangos yn glir, ar y cam asesu, integreiddio ymyriadau ESF er mwyn trechu tlodi a gwahaniaethu, gyda buddsoddiadau a chyfleoedd twf economaidd ehangach, gan gynnwys buddsoddiad seiliedig ar le, drwy gronfeydd ESI eraill.

134. Fel y trafodir yn y Bennod ar Gymru yn CP y DU ni chymerir camau sydd ond yn anelu at ymdrin ag effeithiau tlodi. Bydd rhaglen ESF yn cyflawni rhaglen integredig o ymyriadau sy'n trechu tlodi ac allgáu cymdeithasol, anweithgarwch economaidd a diweithdra tra hefyd yn cymryd camau ataliol i gynorthwyo'r rhai sy'n wynebu risg o dlodi. Gwelir canlyniadau drwy lai o dlodi a thlodi parhaus, llai o ddiweithdra, gan gynnwys ymhlith pobl ifanc, ac anweithgarwch economaidd. Bydd llai o gartrefi heb waith a chynyddir lefelau cymwysterau ac enillion, ac o ran yr effeithiau gwaddol tymor hwy, gostyngir cyfraddau gadael yr ysgol yn gynnar, cyfraddau NEET, yn enwedig ymhlith pobl ifanc 16-18 oed, a'r nifer sy'n wynebu risg o ddod yn NEET.

135. Mae rhaglen ESF yn seiliedig ar dair prif Echel Blaenoriaeth; **Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy, Sgiliau ar gyfer Twf a Chyflogaeth Pobl Ifanc.** Yn unol â rheoliadau ESF, byddwn yn ymrwymo o leiaf 20% o'n ESF i Amcan Thematig 'hyrwyddo cynhwysiant cymdeithasol, trechu tlodi ac unrhyw wahaniaethu'. Cyflawnir y crynodiad hwn drwy Echel Blaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy.

136. Yng Nghymru, ystyrir mai hyrwyddo mynediad i gyflogaeth gynaliadwy yw'r prif lwybr i drechu tlodi ac allgáu cymdeithasol a cheir hefyd fuddiannau economaidd sylweddol sy'n deillio o gynyddu cyfraddau cyflogaeth a threchu anweithgarwch economaidd. Hefyd, mae unigolion mewn cartrefi heb waith yn fwy tebygol o brofi tlodi parhaus, felly bydd camau sy'n cefnogi'r grŵp hwn yn arbennig yn bwysig. Gellir hefyd wireddu llawer o fuddiannau tymor hwy eraill o gyflogaeth gynaliadwy, er enghraifft gwell iechyd a lles a threchu anfantais ac amddifadedd.

137. Fodd bynnag, fel y dengys y dystiolaeth uchod, nid yw tlodi, y risg o dlodi, gwahaniaethu nac allgáu yn gyfyngedig i unigolion diwaith yn unig. Mae'r rhaglen yn cydnabod hyn a bydd yn ceisio cymryd camau i leihau tlodi a'r risg o dlodi drwy bob blaenoriaeth. Ni fydd y camau hyn eu hunain yn cyfrannu at y targed crynodiad tlodi. Fodd bynnag, byddant yn rhan annatod o ddull cydgysylltiedig a chyfannol o ymdrin â'r grwpiau targed a nodwyd a'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi.

138. Bydd Echel Blaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf yn cefnogi buddsoddiad mewn sgiliau er mwyn helpu pobl i gael gwaith, gan gynnwys y rhai â lefel sylfaenol o sgiliau, os o gwbl, ac felly bydd yn helpu i drechu tlodi

mewn gwaith. Bydd y camau a gymerir yn cefnogi'r rhai mewn swyddi cyflog isel, oriau isel neu dros dro i ddatblygu ym maes cyflogaeth. Caiff y broses o greu cyfleoedd i ddatblygu a swyddi medrus iawn fuddiannau ehangach o ran cyflogaeth, sydd â'r potensial i alluogi'r diwaith i gael swyddi lefel mynediad.

139. Bydd Echel Blaenoriaeth Cyflogaeth Pobl Ifanc yn cefnogi camau i gynyddu cyfradd cyflogaeth pobl ifanc a lleihau effeithiau cyfnodau o ddiweithdra neu NEET ar incwm a thlodi yn yr hirdymor. Drwy gynyddu lefelau ymgysylltu a chyrhaeddiad ymhlith y bobl ifanc hynny sy'n wynebu'r risg fwyaf byddwn yn lleihau'r risg o NEET neu ddiweithdra yn y dyfodol ac yn lleihau risgiau tymor hwy tlodi.

Grŵp targed	Prif fathau o gamau	Echel Blaenoriaeth
Cartrefi heb waith	• Gweithgareddau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau cymhleth i gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd.	Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Y rhai sydd bellaf o'r farchnad lafur	• Gweithgareddau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau cymhleth i gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd.	Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Y rhai sy'n ddibynnol ar alcohol neu â phroblemau camddefnyddio sylweddau	• Gweithgareddau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau cymhleth i gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd a'u goresgyn.	Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Y rhai sy'n ddibynnol ar alcohol neu â phroblemau camddefnyddio sylweddau	• Ymyriadau er mwyn ysgogi'r galw am sgiliau a datblygu'r gweithlu a darparu'r sgiliau sydd eu hangen er mwyn cefnogi twf sefydliadau a'u gallu i addasu i heriau economaidd a heriau o fewn y farchnad lafur.	Sgiliau ar gyfer Twf
Y rhai â phroblemau hygyrchedd gan gynnwys anawsterau i ddefnyddio trafnidiaeth	• Gweithgareddau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau cymhleth i gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd a'u goresgyn.	Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy

Grŵp targed	Prif fathau o gamau	Echel Blaenoriaeth
Pobl Ifanc, NEET a'r rhai sy'n wynebu risg o ddod yn NEET	• Helpu pobl ifanc i gael gwaith parhaol a'i gadw, gan eu helpu i feithrin y sgiliau sy'n eu galluogi i fod yn fwy hyblyg a gallu addasu mewn marchnad lafur sy'n newid yn gyflym. • Gweithgareddau er mwyn herio tybiaethau a stereoteipiau traddodiadol a gwella cyfraddau cyfranogi mewn galwedigaethau a sectorau lle na chaiff rhyw benodol neu grŵp cydraddoldeb cydnabyddedig ei gynrychioli'n ddigonol. • Camau er mwyn trechu dadrithiad, cynnig mynediad i ystod ehangach ac arloesol o opsiynau dysgu ac atal pobl ifanc rhag gadael byd addysg.	Cyflogaeth ymhlith Pobl Ifanc
Y rhai â chyfrifoldebau gofal neu ofal plant, gan gynnwys mamau yn eu harddegau a rhieni unigol	• Gweithgareddau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau cymhleth i gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd a'u goresgyn.	Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy

Grŵp targed	Prif fathau o gamau	Echel Blaenoriaeth
Y rhai â chyfrifoldebau gofal neu ofal plant, gan gynnwys mamau yn eu harddegau a rhieni unigol	• Camau i feithrin sgiliau sylfaenol a hanfodol ac i ennill cymwysterau galwedigaethol technegol neu sy'n benodol i'r swydd. • Ymyriadau wedi'u targedu er mwyn ysgogi'r galw am sgiliau a datblygu'r gweithlu a darparu'r sgiliau sydd eu hangen er mwyn cefnogi twf sefydliadau a'u gallu i addasu i heriau economaidd a heriau o fewn y farchnad lafur. • Camau sy'n cynnig arferion gwaith hyblyg ac atebion i fenywod er mwyn rhoi mwy o sicrwydd swydd iddynt, ynghyd â mwy o oriau gwaith neu oriau gwaith mwy hyblyg, mwy o gyflog a/neu ddatblygiad gyrfa. • Ymyriadau sy'n rhoi'r cymorth a'r sgiliau angenrheidiol i fenywod ddatblygu yn eu gyrfa ac yn y gweithle. • Camau sy'n codi ymwybyddiaeth cyflogwyr o anfantais rhwng y rhywiau yn y gweithle ac sy'n helpu i ddatblygu polisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth ac arferion gwaith hyblyg.	Sgiliau ar gyfer Twf
Y rhai â chyfrifoldebau gofal neu ofal plant, gan gynnwys mamau yn eu harddegau a rhieni unigol	• Helpu pobl ifanc i gael gwaith parhaol a'i gadw, gan eu helpu i feithrin y sgiliau sy'n eu galluogi i fod yn fwy hyblyg a gallu addasu mewn marchnad lafur sy'n newid yn gyflym. • Gweithgareddau er mwyn herio tybiaethau a stereoteipiau traddodiadol a gwella cyfraddau cyfranogi mewn galwedigaethau a sectorau lle na chaiff rhyw benodol neu grŵp cydraddoldeb cydnabyddedig ei gynrychioli'n ddigonol. • Camau er mwyn trechu dadrithiad, cynnig mynediad i ystod ehangach ac arloesol o opsiynau dysgu ac atal pobl ifanc rhag gadael byd addysg.	Cyflogaeth Pobl Ifanc

Grŵp targed	Prif fathau o gamau	Echel Blaenoriaeth
Gweithwyr â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, sydd naill ai'n wynebu risg o ddiweithdra hirdymor neu sy'n agored i gylchoedd gwaith a diweithdra	• Gweithgareddau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau cymhleth i gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd a'u goresgyn.	Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Gweithwyr â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, sydd naill ai'n wynebu risg o ddiweithdra hirdymor neu sy'n agored i gylchoedd gwaith a diweithdra	• Camau i feithrin sgiliau sylfaenol a hanfodol ac i ennill cymwysterau galwedigaethol technegol neu sy'n benodol i'r swydd. • Ymyriadau wedi'u targedu er mwyn ysgogi'r galw am sgiliau a datblygu'r gweithlu a darparu'r sgiliau sydd eu hangen er mwyn cefnogi twf sefydliadau a'u gallu i addasu i heriau economaidd a heriau o fewn y farchnad lafur. • Camau sy'n cynnig arferion gwaith hyblyg ac atebion i fenywod er mwyn rhoi mwy o sicrwydd swydd iddynt, ynghyd â mwy o oriau gwaith neu oriau gwaith mwy hyblyg, mwy o gyflog a/neu ddatblygiad gyrfa. • Ymyriadau sy'n rhoi'r cymorth a'r sgiliau angenrheidiol i fenywod ddatblygu yn eu gyrfa ac yn y gweithle. • Camau sy'n codi ymwybyddiaeth cyflogwyr o anfantais rhwng y rhywiau yn y gweithle ac sy'n helpu i ddatblygu polisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth ac arferion gwaith hyblyg.	Sgiliau ar gyfer Twf

Grŵp targed	Prif fathau o gamau	Echel Blaenoriaeth
Y rhai sy'n wynebu tlodi mewn gwaith	• Camau i feithrin sgiliau sylfaenol a hanfodol ac i ennill cymwysterau galwedigaethol technegol neu sy'n benodol i'r swydd. • Ymyriadau wedi'u targedu er mwyn ysgogi'r galw am sgiliau a datblygu'r gweithlu a darparu'r sgiliau sydd eu hangen er mwyn cefnogi twf sefydliadau a'u gallu i addasu i heriau economaidd a heriau o fewn y farchnad lafur. • Camau sy'n cynnig arferion gwaith hyblyg ac atebion i fenywod er mwyn rhoi mwy o sicrwydd swydd iddynt, ynghyd â mwy o oriau gwaith neu oriau gwaith mwy hyblyg, mwy o gyflog a/neu ddatblygiad gyrfa. • Ymyriadau sy'n rhoi'r cymorth a'r sgiliau angenrheidiol i fenywod ddatblygu yn eu gyrfa ac yn y gweithle. • Camau sy'n codi ymwybyddiaeth cyflogwyr o anfantais rhwng y rhywiau yn y gweithle ac sy'n helpu i ddatblygu polisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth ac arferion gwaith hyblyg.	Sgiliau ar gyfer Twf

Grŵp targed	Prif fathau o gamau	Echel Blaenoriaeth
Y rhai sy'n wynebu risg o lithro allan o gyflogaeth barhaol neu sy'n wynebu rhwystrau unigol neu rwystrau yn y gweithle i ddatblygu yn y gwaith o ganlyniad i faterion fel salwch a chyfrifoldebau gofalu	• Ymyriadau wedi'u targedu er mwyn ysgogi'r galw am sgiliau a datblygu'r gweithlu a darparu'r sgiliau sydd eu hangen er mwyn cefnogi twf sefydliadau a'u gallu i addasu i heriau economaidd a heriau o fewn y farchnad lafur. • Camau sy'n cynnig arferion gwaith hyblyg ac atebion i fenywod er mwyn rhoi mwy o sicrwydd swydd iddynt, ynghyd â mwy o oriau gwaith neu oriau gwaith mwy hyblyg, mwy o gyflog a/neu ddatblygiad gyrfa. • Ymyriadau sy'n rhoi'r cymorth a'r sgiliau angenrheidiol i fenywod ddatblygu yn eu gyrfa ac yn y gweithle. • Camau sy'n codi ymwybyddiaeth cyflogwyr o anfantais rhwng y rhywiau yn y gweithle ac sy'n helpu i ddatblygu polisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth ac arferion gwaith hyblyg.	Sgiliau ar gyfer Twf

Echel Blaenoriaeth 1: Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy

Cyflwyniad

140. Datblygwyd yr Echel Blaenoriaeth yn unol â nodau Rhaglen ESF yn Nwyrain Cymru (DC) ac yn arbennig mae'n anelu at wneud y canlynol:

 Trechu tlodi ac allgáu cymdeithasol drwy gynyddu cyfranogiad y farchnad lafur a helpu pobl i gael cyflogaeth gynaliadwy

 Mae dau amcan rhaglen allweddol a amlinellir yn y strategaeth hefyd yn gymwys;

 Lleihau tlodi drwy gynyddu lefelau cyflogaeth, yn enwedig ar gyfer grwpiau nas cynrychiolir yn ddigonol a'r rhai sydd bellach o'r farchnad lafur;

 Lleihau anghydraddoldebau yn y farchnad lafur ymhlith menywod a grwpiau cydraddoldeb cydnabyddedig.

141. Mae gan Lywodraeth Cymru ymrwymiad clir i drechu tlodi yng Nghymru. Datblygwyd Strategaeth Rhaglen ESF a'r camau o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon er mwyn cefnogi'r ymrwymiad hwn a chysoni â'r CSR er mwyn parhau ag ymdrechion i leihau tlodi plant mewn cartrefi incwm isel.

142. Mae'r diffiniad o dlodi yng Nghymru yn seiliedig ar fod heb 'adnoddau digonol', neu incwm, a bod methu 'cymryd rhan mewn gweithgareddau', neu allgáu cymdeithasol. Bydd yr Echel Blaenoriaeth ei hun yn cyflawni ymyriadau sy'n gyson â pholisi Llywodraeth Cymru, fel y nodwyd yn ei Chynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi, sy'n datgan mai'r llwybr gorau allan o dlodi yw drwy gyflogaeth ac sy'n canolbwyntio ar ddileu rhwystrau i gyflogaeth a helpu pobl i symud ar yr ysgol gyflogaeth.

143. Felly, amcan cyffredinol yr Echel Blaenoriaeth hon yw gostwng lefelau tlodi yn DC drwy gefnogi mynediad i gyflogaeth gynaliadwy. Fel rhan o'r strategaeth a amlinellir yn y Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi ac Allgau Cymdeithasol, canolbwyntir ar gefnogi'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi ac allgáu cymdeithasol. Bydd y camau a gymerir yn canolbwyntio ar y rhai sydd bellaf o'r farchnad lafur - y diwaith hirdymor a'r rhai sy'n anweithgar yn economaidd - gyda phwyslais penodol ar y rhai sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth ac sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi ac allgáu.

144. Prif egwyddor pob ymyriad fydd symud yr unigolyn tuag at gael gwaith parhaol a'i gadw, gan gynnwys hunangyflogaeth, fel modd i drechu tlodi.

145. Cyflawnir yr Echel Blaenoriaeth hon drwy un Amcan Thematig ((9)(9) - Hyrwyddo cynhwysiant cymdeithasol, trechu tlodi ac unrhyw wahaniaethu). Er y gall rhai o'r ymyriadau arfaethedig gyd-fynd ag Amcan Thematig (9)(8) Hyrwyddo cyflogaeth gynaliadwy o ansawdd a

chefnogi symudedd llafur, bydd cydgysylltu ymyriadau cyflogaeth gynaliadwy er mwyn trechu tlodi drwy un Amcan Thematig a Blaenoriaeth Fuddsoddi yn sicrhau mwy o integreiddio o fewn y rhaglenni ac â chamau gweithredu tlodi ar draws holl gronfeydd ESI.

146. Dengys profiad o raglenni 2007-2013 fod integreiddio ymyriadau yn allweddol i gyflawni canlyniadau cyflogaeth llwyddiannus i'r unigolyn. Hefyd, mae cryn dipyn o'r gwasanaethau cyflogaeth craidd a allai gael eu darparu drwy Amcan Thematig cyflogaeth yn rhai nad ydynt wedi'u datganoli ac fe'u darperir fel rhan o raglenni prif ffrwd Llywodraeth y DU.

147. Bydd yr Echel Blaenoriaeth hon yn gyson â rhaglenni prif ffrwd y farchnad lafur yn y DU, ac yn eu hategu ac yn ychwanegu gwerth atynt, drwy gyflwyno un dull cydgysylltiedig o wella cyflogaeth a chyflogadwyedd unigolion fel ffordd allan o dlodi. Ymdrinnir ag egwyddorion cymhwysedd penodol sy'n seiliedig ar raglenni prif ffrwd Llywodraeth y DU drwy ddogfennaeth canllaw ar gymhwysedd Cymru, sydd ar gael drwy wefan WEFO ac a gaiff ei diweddaru drwy gydol cyfnod y Rhaglen.

Amcan Penodol 1: Cynyddu cyflogadwyedd pobl sy'n Economaidd anweithgar ac sy'n Ddiwaith yn yr Hirdymor sy'n 25 oed a throsodd sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth.

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

148. Prif ffocws yr Amcan Penodol hwn yw cynyddu cyflogadwyedd unigolion dros 25 oed sy'n Economaidd anweithgar sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth ac unigolion dros 25 oed sy'n Ddiwaith yn yr Hirdymor sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth. Fel y nodir yn y strategaeth, ceir nifer o nodweddion ar gyfer y demograffig economaidd anweithgar neu ddiwaith yn yr hirdymor sy'n gysylltiedig â chyfraddau uwch na'r cyfartaledd o anweithgarwch economaidd neu ddiweithdra hirdymor. Dangosir bod y rhwystrau hyn yn lluosog ac yn gymhleth ac maent yn cynnwys anableddau neu gyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith, lefel isel o sgiliau, os o gwbl, ac unigolion mewn cartrefi diwaith.

149. Ni cheir unrhyw fesurau cyflogadwyedd penodol ar lefel genedlaethol na rhanbarthol. Efallai y bydd yn bosibl drwy gefnogi'r grwpiau targed i gael gwaith er mwyn cyfrannu at ostyngiadau mewn lefelau Anweithgarwch Economaidd neu Ddiweithdra Hirdymor ymhlith y grŵp targed. Fodd bynnag, mae'r data hyn yn destun ffactorau allanol sylweddol ac ni wnaiff y canlyniadau hyn yn unig wir adlewyrchu'r buddsoddiadau cyffredinol o fewn yr Amcan Penodol.

150. Felly, bydd y canlyniadau uniongyrchol yn canolbwyntio ar nifer o ddangosyddion procsi ar gyfer cyflogadwyedd er mwyn cynnwys nifer y grwpiau targed penodol sy'n ennill cymhwyster neu ardystiad perthnasol i waith pan maent yn gadael, y nifer sy'n cwblhau lleoliad profiad gwaith neu gyfle gwirfoddoli ac, ar gyfer y garfan Economaidd Anweithgar, y nifer sy'n mynd ati i chwilio am waith pan maent yn gadael.

151. Yn ogystal, caiff dangosyddion canlyniadau eu cynnwys ar gyfer y nifer sy'n dod yn gyflogedig ac yn hunangyflogedig pan maent yn gadael ac er mwyn dangos tystiolaeth bellach o gynaliadwyedd canlyniad cyflogaeth y nifer mewn cyflogaeth neu sy'n hunangyflogedig chwe mis ar ôl gadael. Efallai y bydd hefyd yn bosibl, drwy waith gwerthuso, i fesur yr effaith tymor hwy ar gyfraddau Anweithgarwch Economaidd a Diweithdra Hirdymor mewn ffordd sy'n rhoi cyfrif am yr amrywiaeth o ffactorau allanol sy'n effeithio ar y dangosyddion lefel macro hyn.

152. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenorol neu weithgarwch tebyg rywle arall. Pennwyd targedau ar sgiliau a chymwysterau er mwyn adlewyrchu'r ffocws ychwanegol ar y rhai heb unrhyw sgiliau a chynnwys ardystiad sy'n berthnasol i waith. O ran canlyniadau cyflogaeth, pennwyd targedau uchelgeisiol a wnaiff helpu i wella canlyniadau cyflogaeth pob grŵp targed penodol tuag at rai'r boblogaeth gyffredinol neu'r rhai sydd agosaf at y farchnad lafur. Dim ond anelu at gyfateb i'r llinellau sylfaen presennol a wnaiff rhai targedau. Mae hyn yn adlewyrchu natur newydd ac ansicr y targedau hyn lle nad yw dangosyddion sylfaenol yn cyfateb yn uniongyrchol ond maent yn feincnod defnyddiol i weithio iddynt.

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned fesur ar gyfer dangosydd	Dangosydd allbwn cyffredin a ddefnyddir fel sail i bennu targedau	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Economaidd anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sy'n dechrau gweithio, gan gynnwys hunangyflogaeth, pan maent yn gadael	Canran	Economaidd anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth	14	2013	20	Chwarterol
Economaidd anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth pan eir ati i chwilio am waith pan maent yn gadael	Canran		25	2013	25	Chwarterol
Economaidd anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sy'n ennill cymhwyster neu ardystiad sy'n berthnasol i waith pan maent yn gadael	Canran		40	2013	50	Chwarterol
Economaidd anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sy'n cynyddu cyflogadwyedd drwy gwblhau lleoliad profiad gwaith neu gyfle gwirfoddoli	Canran		54	2013	54	Chwarterol
Economaidd anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na	Canran		20	2013	45	Chwarterol

Dangosydd	**Uned fesur ar gyfer dangosydd**	**Dangosydd allbwn cyffredin a ddefnyddir fel sail i bennu targedau**	**Gwerth sylfaenol**	**Blwyddyn sylfaenol**	**Gwerth Targed (2023)**	**Amlder adrodd**
hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sydd mewn cyflogaeth, gan gynnwys hunangyflogaeth, chwe mis ar ôl gadael						
Diwaith yn yr hirdymor (25 oed a throsodd) sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sy'n dechrau gweithio, gan gynnwys hunangyflogaeth, pan maent yn gadael	Canran	Diwaith hirdymor (25 oed a throsodd) sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth	20	2013	25	Chwarterol
Diwaith yn yr hirdymor (25 oed a throsodd), sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sy'n ennill cymhwyster neu ardystiad sy'n berthnasol i waith pan maent yn gadael	Canran		40	2013	50	Chwarterol
Diwaith yn yr hirdymor (25 oed a throsodd), sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sy'n cynyddu cyflogadwyedd drwy gwblhau lleoliad profiad gwaith neu gyfle gwirfoddoli	Canran		53	2013	53	Chwarterol
Diwaith yn yr hirdymor (25 oed a throsodd) sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sydd mewn cyflogaeth, gan gynnwys hunangyflogaeth, chwe mis ar ôl gadael	Canran		25	2013	45	Chwarterol

153. Bydd 75% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.

154. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy bydd 50% o'r Cyflogwyr a gaiff cymorth yn mabwysiadu neu'n gwella strategaethau a systemau monitro cydraddoldeb ac amrywiaeth.

Camau gweithredu

155. Wrth gyflawni yn erbyn **Amcan Penodol 1**, bydd camau o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn targedu'r rhai sydd bellaf o'r farchnad lafur ac sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth. Yn unol â'r strategaeth dlodi yn y Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi ac Allgau Cymdeithasol ceir dau brif grŵp targed o fewn yr Amcan Penodol hwn. Cydnabyddir mai'r grwpiau targed sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi ac er eu bod ar wahân gellir ymdrin â hwy drwy'r Amcan Penodol unigol oherwydd bydd y rhwystrau a wynebir ganddynt yn debyg. Bydd y grwpiau targed yn Economaidd Anweithgar (25 oed a throsodd), ddim mewn addysg na hyfforddiant ac â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth, ac yn Ddiwaith yn yr hirdymor (25 oed a throsodd), sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth.

156. Bydd gan y grŵp targed Economaidd Anweithgar un neu ragor o'r rhwystrau canlynol i gyflogaeth; lefel isel o sgiliau, os o gwbl; anabledd neu gyflwr iechyd sy’n cyfyngu ar eu gallu i weithio (gan gynnwys camddefnyddio sylweddau neu alcohol); cyfrifoldebau gofal neu ofal plant; dros 54 oed; o grŵp Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig; neu o gartref diwaith. Yn yr un modd, bydd gan y grŵp diwaith hirdymor un neu ragor o'r rhwystrau canlynol: lefel isel o sgiliau, os o gwbl; anabledd neu gyflwr iechyd sy’n cyfyngu ar eu gallu i weithio (gan gynnwys camddefnyddio sylweddau neu alcohol); o grŵp Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig; neu o gartref diwaith. Gall meini prawf cymhwysedd gwahanol sydd a wnelo â rhaglenni Lles Llywodraeth y DU fod yn gymwys; ymdrinnir â'r meini prawf hyn drwy ddogfennaeth canllaw ar gymhwysedd Cymru, sydd ar gael drwy wefan WEFO ac a gaiff ei diweddaru drwy gydol cyfnod y Rhaglen.

157. Bydd ymyriadau yn bersonol ac yn canolbwyntio ar anghenion yr unigolyn o ran eu dulliau ymgysylltu a chyflawni. Bydd yr hyn a gyflawnir wedi'i integreiddio â strategaethau ehangach eraill er mwyn mynd i'r afael â diweithdra, tlodi a chymunedau difreintiedig.

158. Yn unol â phrif egwyddor cefnogi cyflogaeth fel llwybr allan o dlodi, tra'n darparu cymorth unigol wedi'i deilwra, bydd ymyriadau'n canolbwyntio ar gyflogaeth barhaol (gan gynnwys hunangyflogaeth) fel y canlyniad a ddymunir.

159. Mae unigolion, fel y rhai sydd bellaf o'r farchnad lafur, yn wynebu sawl rhwystr cymhleth i gael cyflogaeth barhaol, gan gynnwys sgiliau a chymwysterau, trafnidiaeth, gofal a gofal plant, rhwystrau ariannol ac emosiynol yn ogystal ag agweddau at waith a dibyniaeth ar les. Mae cyfnodau diweddar o ddirwasgiad ac ansicrwydd yn y farchnad lafur wedi peri heriau ychwanegol i'r unigolion hyn wrth gystadlu am y cyfleoedd sydd ar gael. Bydd y camau a gymerir yn sicrhau bod unigolion yn gallu cael gafael ar ddarpariaeth integredig a phersonol sydd wedi'i dylunio i ddiwallu eu hamrywiaeth o anghenion, a thrwy hynny osgoi unrhyw ofyniad i gyfranogwyr fod yn destun amrywiaeth lluosog a chymhleth o ymyriadau.

160. Bydd newidiadau parhaus i system Les Llywodraeth y DU yn dwyn heriau i'r broses o weithredu camau o dan yr Amcan Penodol hwn.

Dengys ymchwil[46] y bydd camau diwygio lles presennol yn anghymesur o atchwelol yng Nghymru, gan gael mwy o effaith ar y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi, gan gynnwys grwpiau cydraddoldeb cydnabyddedig. Bydd darpariaeth cyflogaeth prif ffrwd y DU yn darparu ffocws ar gyfer ymyriadau mewn perthynas â'r rhai sydd agosaf i'r farchnad lafur. O ganlyniad i'r cyllid cyfyngedig sydd ar gael yn DC a'r ffaith bod ei chyfraddau cyflogaeth cyffredinol yn fwy cadarn nag yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd, bydd camau gweithredu o dan yr Echel Blaenoriaeth hon yn canolbwyntio ar ategu'r ddarpariaeth prif ffrwd hon ac ychwanegu gwerth ati. Bydd camau gweithredu yn mynd ati'n benodol i gefnogi'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi, anfantais ac allgáu er mwyn iddynt ailymgysylltu â'r farchnad lafur a, thrwy wneud hynny, bydd yn gyson â'r Argymhelliad sy'n Benodol i'r Gwledydd o leihau tlodi plant mewn cartrefi incwm isel, sef Argymhelliad sydd hefyd yn nodi effaith bosibl Diwygio Lles mewn perthynas â'r nod hwn.

161. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi'r Amcan Penodol a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys:

- Gweithgareddau, gan gynnwys datblygu atebion arloesol, i ymdrin â'r rhwystrau cymhleth a wynebir gan y grŵp targed wrth gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd a'u goresgyn, er enghraifft drwy ddarparu cymorth mentor;
- Camau i ymdrin â rhwystrau fel gofal neu ofal plant, gan gynnwys camau arloesol sy'n gysylltiedig â gwella argaeledd gofal plant fforddiadwy o ansawdd:
- Camau i gynorthwyo'r grwpiau targed i achub ar gyfleoedd cyflogaeth cynaliadwy, yn enwedig ym meysydd twf economaidd a chyflogaeth, gan gynnwys sgiliau chwilio am swydd, ysgrifennu CV a chyfweld sylfaenol;
- Camau i wella cyflogadwyedd, gan gynnwys cefnogi mynediad at brofiad gwaith neu wirfoddoli sy'n canolbwyntio ar waith fel llwybr i gyflogaeth neu hunangyflogaeth lle bo'n briodol;
- Camau sy'n diweddaru ac yn gwella lefelau sgiliau, gan gynnwys sgiliau hanfodol, drwy ennill cymwysterau neu ardystiad sy'n berthnasol i waith;
- Cynorthwyo'r grŵp targed Economaidd Anweithgar i feithrin hunanhyder a'r canfyddiad o waith fel opsiwn ystyrlon a realistig; neu
- Camau wedi'u targedu, lle bo'n briodol, i ymdrin â rhwystrau cysylltiedig eraill i gyflogaeth gynaliadwy ymhlith y grŵp targed fel cyfnodau hir o ddiweithdra, TGCh, trafnidiaeth a rheoli dyledion a chyllid.

---
[46] Adams, S a Phillips, D Y Sefydliad Astudiaethau Ariannol, An ex-ante analysis of the effects of the UK government’s welfare reforms on labour supply in Wales (Adroddiad 75 IFS)

162. Mae'r camau arfaethedig a ddisgrifir uchod o fewn yr Amcan Penodol yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.

163. Disgwylir i fuddiolwyr cyllid gynnwys y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol; prifysgolion; a'r sector preifat.

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	Uned Fesur	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Economaidd anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth.	Unigolion	12,700	Chwarterol
Diwaith hirdymor (25 oed a throsodd) sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth.	Unigolion	3,800	Chwarterol

164. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol:

- Rhyw;
- Oedran (dros 54 oed);
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma);
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant.

Prif egwyddorion dethol gweithrediadau

165. Bydd yr egwyddorion cyffredin canlynol yn llywio'r broses o ddethol gweithrediadau ar draws yr holl Flaenoriaethau Buddsoddi yn y dyfodol:

- Ffocws penodol ar gefnogi swyddi cynaliadwy, cyflogaeth a thwf a gweithrediadau sy'n hwyluso rôl y trydydd sector a'r sector preifat;
- Dylai ymyriadau geisio integreiddio canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, sy'n gyson â phrif egwyddor drefniadol datblygu cynaliadwy ac yn cyfrannu at ganlyniadau'r themâu trawsbynciol;
- Cyfleoedd i gyflawni mwy o elw o ddefnyddio cronfeydd yr UE, yn enwedig â'r sector preifat a'r trydydd sector; a hefyd fuddsoddiadau mwy cydweithredol lle y gallant ychwanegu gwerth a chyflawni canlyniadau;
- Gwerth ychwanegol clir o gymharu â ffyrdd eraill o gefnogi a chyflawni polisi, yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn;
- Bydd tystiolaeth o gyfle yn sail i'r gwaith o ddylunio a chyflawni gweithrediadau gyda buddsoddiadau yn adeiladu ar arbenigedd sy'n bodoli eisoes ac sy'n dod i'r amlwg, gyda chyfalaf dynol yn helpu i ddiwallu anghenion busnesau yn y dyfodol;
- Bydd blaenoriaethu gweithrediadau strategol allweddol sy'n ategu'r Amcanion Penodol ac yn cyflawni canlyniadau sylweddol yn rhan greiddiol o ddull rheoli portffolio o gyflawni rhaglenni;
- Mae angen rhoi strategaethau ymadael clir ar waith o'r cychwyn sy'n ystyried yn llawn rôl y trydydd sector a'r sector preifat, yn adeiladu cadernid cymdeithasol ac yn trechu tlodi o fewn cymunedau, hyrwyddo cydraddoldeb a chyflawni effeithiau gwaddol.

166. Bydd angen i weithrediadau ystyried amrywiaeth o ddulliau targedu er mwyn darparu ffocws ar gyfer buddsoddi. Bydd graddau'r targedu yn amrywio yn ôl y math o ymyriad a, lle bo'n briodol, dylai adlewyrchu'r canlynol:

- nodi'n glir y **grwpiau targed penodol**, eu hanghenion a sut y bydd camau gweithredu yn diwallu'r anghenion hyn ar lefel genedlaethol, lefel ranbarthol neu lefel leol fel y bo'n briodol;
- **sectorau twf** (e.e. yn benodol sectorau allweddol a nodwyd Llywodraeth Cymru, meysydd Her Fawr yn Gwyddoniaeth i Gymru a'r Strategaeth Arloesi sy'n dod i'r amlwg);
- ardaloedd â chyfle daearyddol **penodol** (e.e. Ardaloedd Menter, unrhyw Ddinas-Ranbarth bosibl neu gyfle rhanbarthol arall, Ardal Gwella Busnes, Ardal Wledig neu Ardal Adfywio).

Egwyddorion ychwanegol sy'n berthnasol i'r Flaenoriaeth Fuddsoddi benodol

167. Yn unol â'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi a'r strategaeth a amlinellir yn y Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi ac Allgau Cymdeithasol ar gyfer ymdrin â'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi, anfantais ac allgáu rhaid i ymyriadau gael eu hintegreiddio â strategaethau ehangach eraill er mwyn ymdrin â diweithdra, tlodi a chymundau difreintiedig.

168. Caiff pob gweithgarwch ei gynllunio gyda'r nod o sicrhau bod unigolion yn dychwelyd i'r gwaith (er mwyn cyflawni canlyniad o ran swydd) a chaiff pob ymyriad ac unrhyw gymorth a roddir o ran sgiliau eu cynllunio er mwyn cynorthwyo'r unigolion i gyflawni'r nod hwn.

169. Bydd ymyriadau o ran sgiliau, lle bo angen, yn ceisio sicrhau bod unigolion yn cyflawni neu'n datblygu, lle bo modd, i lefel ganolraddol ar y Fframwaith Cymwysterau Cenedlaethol (NQF) neu uwch, gan amlinellu llwybrau datblygu clir ar gyfer y rhai â lefel isel o sgiliau, os o gwbl.

170. Dylai'r camau a gymerir fod yn hyblyg ac ymateb i amrywiadau yn y farchnad lafur; defnyddio ac ymateb i GFL, sy'n nodi anghenion o ran sgiliau a thueddiadau dros y blynyddoedd i ddod fel ffordd o sicrhau bod cyflenwad cyflogaeth yn bodloni galw cyflogaeth.

171. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol y sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

Hyrwyddo Arloesedd Cymdeithasol (AC) o fewn Rhaglen ESF

172. Anogir pob gweithrediad i ystyried y cyfleoedd y mae AC yn eu cynnig er mwyn treialu neu ddatblygu dulliau cyflawni arloesol. Anogir gweithrediadau i ystyried opsiynau i gyflawni gweithgareddau AC bach er mwyn ystyried modelau cyflawni amgen neu dargedu grwpiau penodol gyda'r nod o ymgorffori a mwyhau gwaith cyflawni llwyddiannus. Bydd y fath dreialu bach, yn enwedig drwy waith comisiynu neu gaffael, yn cynnwys y trydydd sector, grwpiau cymunedol a phartneriaid cymdeithasol mewn dull gweithredu seiliedig ar risg lle datblygir modelau cyflawni newydd a all ychwanegu at fodelau cyflawni llwyddiannus sydd eisoes ar waith a'u hategu.

173. Gallai meysydd posibl ar gyfer camau gweithredu AC ar draws y rhaglen gynnwys y canlynol:

- targedu grwpiau penodol nas cynrychiolir yn ddigonol gyda'r nod o fwyhau i weithgarwch craidd a chyflawni canlyniadau cydraddoldeb gwell;
- treialu modelau cyflawni newydd, ar sail risg, yn enwedig o fewn methodoleg gyflawni neu ddulliau gweithredu sefydledig;
- cefnogi'r gwaith o dreialu a datblygu strategaethau ymadael cynaliadwy drwy brofi modelau cyflawni newydd.

174. Efallai y bydd cyfleoedd AC yn datblygu wrth i weithrediadau ddatblygu. Ni fydd angen i weithgarwch AC gael ei gwmpasu'n llawn. Fodd bynnag, bydd angen i egwyddor a dulliau treialu ac yna brif ffrydio gwersi a ddysgwyd gael eu hamlinellu lle rhagwelir camau gweithredu AC. Dylai fod gan ymyriadau strategol mwy sail dystiolaeth sy'n dynodi lle byddai'r gwaith o dreialu dulliau gweithredu fwyaf effeithiol.

175. Bydd camau gweithredu AC yn destun gwaith monitro penodol a gwaith gwerthuso mwy manwl gywir gyda'r gwersi a ddysgir yn cael eu lledaenu o fewn gweithrediadau ac ar draws WEFO. Gall camau gweithredu AC ddigwydd fel elfennau ar wahân o weithrediadau strategol mwy neu fel gweithrediadau annibynnol ar wahân.

176. Gallai camau penodol o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon gynnwys, ymhlith eraill:

- Dulliau arloesol o ymgysylltu â'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o anfantais, sydd bellaf o'r farchnad lafur neu sy'n wynebu rhwystrau cymhleth niferus i gyflogaeth gyda'r nod o wella canlyniadau integreiddio cymdeithasol, cyfranogiad yn y farchnad lafur a chyflogaeth gynaliadwy;
- Camau arloesol i gefnogi'r gwaith o ddatblygu gofal plant fforddiadwy o ansawdd lle mae gofal plant yn rhwystr i gyflogaeth gynaliadwy;
- Dulliau arloesol o ymdrin â materion tlodi sy'n ymwneud â'r rhai sy'n wynebu rhwystrau sy'n gysylltiedig ag iechyd, gofal neu ofal plant.

177. Drwy hyn bydd hefyd yn bosibl ymgorffori cysylltiadau â grwpiau LEADER o fewn EAFRD (neu Grwpiau Gweithredu Lleol Pysgodfeydd (FLAG) o fewn EMFF). Bydd grwpiau LEADER neu FLAG yn gallu cymryd rhan mewn prosesau comisiynu ar gyfer camau AC, yn enwedig ar gyfer treialu dulliau newydd o weithredu gyda'r nod o brif ffrydio modelau cyflawni llwyddiannus. Bydd y grwpiau hyn hefyd yn gallu gweithio drwy'r dulliau gweithredu rhanbarthol a gofodol a ddisgrifir yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU ac yn yr adran Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol o'r RhW hon er mwyn annog prif ffrydio gweithgarwch a ariennir drwy gronfeydd ESI eraill i mewn i gynigion ESF cydweithredol.

Darpariaeth Benodol ar gyfer Cydweithredu Trawsgenedlaethol

178. Bydd camau cydweithredol trawsgenedlaethol yn targedu'r gwaith o ddiwallu anghenion penodol o fewn DC tra'n cynyddu'r gwerth ychwanegol a all gael ei gyflawni gan gydweithredu trawsgenedlaethol.

179. Bydd y camau a gymerir yn cynnwys rhanddeiliaid o'r sector cyhoeddus, addysg uwch ac addysg bellach, y trydydd sector a'r sector preifat. Gall gweithrediadau gynnwys gweithgarwch cydweithredu trawsgenelaethol yn llawn neu gynnwys cydweithredu trawsgenedlaethol fel un elfen o fewn y gweithrediad ehangach.

180. Disgwylir i gamau gweithredu gefnogi cydweithrediad trawsgenedlaethol ag Aelod Wladwriaethau eraill sy'n wynebu heriau tebyg i DC ac sy'n gweithio tuag at nodau cyffredin. Dylai camau gweithredu gefnogi gwaith partneriaeth trawsgenedlaethol er mwyn rhannu arfer da a datblygu a threialu atebion arloesol, datblygu a rhannu sgiliau a phrofiad lefel uchel a datblygu a rhannu sgiliau ac arbenigedd a wnaiff gefnogi economi fodern sy'n seiliedig ar wybodaeth a marchnad lafur fodern, hyblyg ac ystwyth.

181. Gallai camau penodol o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon gynnwys, ymhlith eraill:

- Camau i rannu arfer da a datblygu dulliau arloesol o gefnogi'r rhai sy'n ddiwaith yn yr hirdymor ac yn economaidd anweithgar sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth i gael mynediad at y farchnad lafur.

Cyfraniad at fuddsoddiadau cronfeydd ESI eraill

182. Bydd buddsoddiadau ESF mewn cyfalaf dynol yn canolbwyntio ar anghenion menter a busnes yn y dyfodol ac yn cyflawni yn eu herbyn, gan gefnogi'r gwaith o ddatblygu economi fodern sy'n seiliedig ar wybodaeth. Bwriedir i fuddsoddiadau ESF a wneir o dan ATh 8, 9 a 10 ategu buddsoddiadau a wneir gan gronfeydd ESI o dan ATh 1-7 a chyfuno â hwy. Lle gellir dangos ychwanegiad clir at ddarpariaeth o dan EAFRD ac EMFF, bydd unigolion o gymunedau ffermio a physgota yn gallu cael cymorth ESF. Bydd y dull gweithredu hwn yn hwyluso ac yn galluogi'r broses o gyflawni nodau ac amcanion Cronfeydd ESI yng Nghymru yn gyffredinol, ynghyd â chefnogi'r dull integredig o weithredu a

amlinellir yn yr adran Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol.

183. Bydd ymyriadau ESF yn yr Echel Blaenoriaeth hon yn ategu ymyriadau ERDF, EAFRD ac EMFF o dan ATh3 er mwyn ysgogi twf busnes, datblygu cadwyni cyflenwi lleol sy'n cysylltu â chyfleoedd twf economaidd, annog busnesau newydd a gwella cynhyrchiant BBaChau drwy:

- Gynyddu cyflenwad unigolion sy'n barod i weithio a chysylltu'n well gyflenwad y gweithlu â galw cyflogwyr, gan helpu BBaChau i dyfu a chynyddu cynhyrchiant, gan gynnwys drwy arallgyfeirio ac ehangu i farchnadoedd newydd;
- Hyrwyddo entrepreneuriaeth a hunangyflogaeth fel dull o alluogi pobl i symud allan o dlodi ac ymgysylltu â'r farchnad lafur, gan sicrhau eu bod yn gallu cael gafael ar gymorth a chyngor ariannol a roddir drwy gronfeydd ESI eraill.

184. Bydd y dull integredig o drechu tlodi ar draws rhaglenni cronfeydd ESI yn gweld ymyriadau ESF, drwy gynorthwyo unigolion i baratoi at waith a thrwy ymdrin â'r rhwystrau i gael cyflogaeth gynaliadwy, yn integreiddio â chamau gweithredu ERDF ac EAFRD o dan ATh4 a 7 er mwyn cynyddu symudedd trefol a llafur i ac o ganolfannau cyflogaeth a threfol allweddol ac er mwyn gwella cysylltedd gwledig. Trwy hyn sicrheir bod ymyriadau ESF i ymdrin â rhwystrau i gael cyflogaeth gynaliadwy yn ategu atebion trafnidiaeth gynaliadwy er mwyn gwella hygyrchedd ffisegol canolfannau cyflogaeth. Hefyd, ategir buddsoddiadau ERDF â chamau gweithredu o dan ATh4 er mwyn lleihau nifer a gostwng canran y cartrefi sy'n byw mewn tlodi tanwydd, gan liniaru effeithiau tlodi a galluogi pobl i symud allan o dlodi ac i mewn i gyflogaeth.

Cydgysylltu rhwng y Cronfeydd, EAFRD, EMFF ac Offerynnau Undeb ac Ariannu Cenedlaethol eraill, ac â'r EIB.

185. Nodir y dull o gyflenwi a chydgysylltu cronfeydd ESI yng Nghymru yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU, gyda'r holl gronfeydd yn cael eu cyflenwi gyda'i gilydd a'u goruchwylio gan un Pwyllgor Monitro Rhaglenni. Sefydlir grŵp cydgysylltu sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'r Awdurdodau Rheoli ar gyfer pob Cronfa er mwyn hyrwyddo'r broses o gydgysylltu'r Cronfeydd, nodi'r ffynhonnell cyllid mwyaf priodol ac adeiladu portffolios gweithrediadau mewn meysydd o ddiddordeb cyffredin a sicrhau na ddyblygir cyllid.

186. Defnyddir amrywiaeth o ddogfennau canllaw, gan gynnwys Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd, i gyflawni synergedd rhwng Cronfeydd ESI a buddsoddiadau ehangach yn economi Cymru. Nod yr EPF yw nodi'r buddsoddiadau ehangach sy'n berthnasol i gronfeydd ESI. Gan ddefnyddio'r Fframwaith hwn, disgwylir i holl gronfeydd ESI ychwanegu gwerth at y buddsoddiadau ehangach hyn, gan osgoi dyblygu ac adeiladu ar asedau sy'n bodoli eisoes.

187. Bydd buddsoddiadau ESF mewn cyfalaf dynol yn ategu ac yn cyfuno â buddsoddiadau a wneir gan gronfeydd ehangach ESI er mwyn hwyluso'r broses o gyflawni nodau ac amcanion cyffredinol Cronfeydd ESI yng Nghymru. Llwyddwyd i osgoi dull gwahanu llym ar gyfer 2014-2020 er mwyn hwyluso'r gwaith o ddatblygu cynlluniau a gweithrediadau ar y cyd. Felly, lle gellir dangos ychwanegiad clir at ddarpariaeth o dan EAFRD ac EMFF, bydd unigolion sydd ynghlwm wrth ffermio a physgota yn gallu cael cymorth ESF.

188. Rhoddir gwybodaeth benodol am natur ategol Echelau Blaenoriaeth penodol ESF a Chronfeydd ESI eraill isod, tra manylir ar gyfraniad rhaglen ESF at Amcanion Thematig 1-7 ymhob Echel Blaenoriaeth ESF. Amlinellir y dull o gydgysylltu ac integreiddio ag ERDF ac EAFRD yn yr adran Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol, sy'n tynnu sylw at y defnydd o ddulliau cynllunio a chydgysylltu presennol er mwyn blaenoriaethu buddsoddiadau a nodi ac integreiddio'r pecyn ariannu ESI mwyaf priodol.

189. Ymhob achos ceisir sicrhau bod buddsoddiadau yn ategu ei gilydd, ac ystyrir y potensial i ddefnyddio hyblygrwydd neu arian ar y cyd fesul achos. Cyflawnir hyn drwy feini prawf dethol gweithrediadau lle bydd angen i bob gweithrediad, ymhlith nifer o feini prawf eraill, ddangos y canlynol:

- sut maent wedi ystyried y ffynonellau ariannu perthnasol eraill;
- cyfleu sut maent yn cysylltu â'r cronfeydd hyn neu yn eu hategu a'r buddsoddiadau a gefnogir ganddynt;
- dangos sut mae eu cynnig yn cysylltu â rhaglenni buddsoddi ehangach ac yn ychwanegu gwerth atynt.

190. Bydd cyfleoedd i ategu camau gweithredu a gefnogir gan raglen ESF yn Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd (GCC). Dyluniwyd Echelau Blaenoriaeth cyffredin "Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth", "Sgiliau ar gyfer Twf" a "Diweithdra ymhlith Pobl Ifanc" ar draws y ddwy raglen, gan ddefnyddio'r un Amcanion Thematig a Blaenoriaethau Buddsoddi. Caiff y ddwy Raglen eu rheoli gan WEFO fel yr Awdurdod Rheoli, gyda'r un timau yn rheoli'r Echelau Blaenoriaeth cyfatebol ar draws y ddwy raglen, wedi'u goruchwylio gan grŵp rheoli portffolio ESF.

191. Lle bydd nodau'r Rhaglenni ac Amcanion Penodol yr Echelau Blaenoriaeth yn ategu ei gilydd, bydd WEFO yn hwyluso'r gwaith o sefydlu'r ddau weithrediad ategol ynghyd â sicrhau bod gweithrediadau yn ategu ei gilydd. Bydd y camau a gymerir yn amrywio yn ôl Echel Blaenoriaeth yn dibynnu ar gryfder eu natur ategol. Bydd hefyd yn amrywio yn ôl gweithrediad, gan adlewyrchu'r egwyddor cymesuredd.

192. Nid yw polisi cyflogaeth yn faes cymhwysedd sydd wedi'i ddatganoli, gyda pholisïau a dulliau cyflawni rhaglenni budd-dal, lles a chyflogaeth craidd yn cael eu rheoli drwy Lywodraeth y DU. Bydd rhaglen diwygio

lles Llywodraeth y DU yn cael effaith sylweddol ar y broses o gyflawni camau cyflogaeth a gefnogir gan ESF o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon ac Echel Blaenoriaeth Cyflogaeth Pobl Ifanc. Bydd rhaglenni ESF, sy'n canolbwyntio ar dlodi a chyflogaeth gynaliadwy, yn ategu ac yn ychwanegu gwerth at ddarpariaeth prif ffrwd mewn meysydd perthnasol. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio ochr yn ochr â threfniadau ehangach Llywodraeth Cymru, ac yn eu cefnogi, sy'n cydgysylltu'r rhyng-gydberthnasau â darpariaeth Llywodraeth y DU yn y meysydd hyn.

193. Bydd Rheolau Cymhwysedd Cenedlaethol Cymru, sydd ar gael drwy wefan WEFO ac a gaiff eu diweddaru drwy gydol cyfnod y rhaglen, yn darparu canllawiau ar gymhwysedd unigolion mewn perthynas â rhaglenni prif ffrwd Llywodraeth y DU. Bydd y canllawiau yn cefnogi gweithrediadau i ddangos gwerth ychwanegol darpariaeth prif ffrwd, tra'n osgoi dyblygu. Bydd asesiad o'r ffordd y mae unrhyw weithrediad arfaethedig yn cydweddu i gyd-destun cymorth cyflogaeth Llywodraeth y DU yn hanfodol er mwyn dangos gwerth ychwanegol a bydd yn rhan o'r broses dethol ac asesu.

194. Bydd ymyriadau ESF i gynyddu nifer yr unigolion sy'n barod am waith a chysylltu cyflenwad y gweithlu yn well â galw cyflogwyr a hyrwyddo hunangyflogaeth fel dull o ymgysylltu â'r farchnad lafur yn ategu buddsoddiadau ERDF, EAFRD ac EMFF er mwyn ysgogi twf busnes a mwy o gynhyrchiant a datblygu cadwyni cyflenwi lleol.

195. Mae gwledigrwydd ac ymyloldeb yn gwaethygu rhwystrau i gynhwysiant a chyfranogiad. Ceir cryn dipyn o le i ymyriadau ESF gynyddu nifer yr unigolion sy'n barod am waith er mwyn ategu ymyriadau ERDF ac EAFRD a gwella hygyrchedd ffisegol i gyfleoedd a chanolfannau cyflogaeth a hyfforddiant a sicrhau bod preswylwyr yn gallu achub ar gyfleoedd newydd sy'n deillio o fuddsoddiad mewn seilwaith (gan gynnwys unrhyw fewnfuddsoddi).

196. Hefyd, gwneir cysylltiadau penodol â'r rhaglenni Tiriogaethol Ewropeaidd y mae Cymru yn cymryd rhan ynddynt, yn enwedig lle gellir gwneud buddsoddiadau ategol i gefnogi'r ardaloedd hynny lle disgwylir twf mewn cyflogaeth. Bydd cydleoli Uned Cydweithredu Tiriogaethol Ewropeaidd â'r Awdurdod Rheoli ar gyfer ESF, gyda WEFO yn gweithredu fel Awdurdod Rheoli ar gyfer Rhaglen Cydweithredu Iwerddon-Cymru 2014-2020, yn helpu i sicrhau bod y cronfeydd hyn yn cael eu cydgysylltu.

197. Mae'r **Gronfa Addasu Globaleiddio Ewropeaidd** yn cynnig cymorth sy'n anelu at helpu gweithwyr sydd wedi cael eu diswyddo o ganlyniad i batrymau byd-eang newidiol. Mae ymyriadau ESF, er eu bod yn canolbwyntio ar gyflogaeth fel y ffordd orau allan o dlodi, ar wahân i'r Gronfa hon gan eu bod yn canolbwyntio ar gynorthwyo pobl sydd bellaf o'r farchnad lafur, a ddiffinnir fel y rhai sy'n ddiwaith ac yn economaidd anweithgar yn yr hirdymor, i ddod o hyd i waith a'i gadw

198. Mae'r **Gronfa ar gyfer Cymorth Ewropeaidd i'r mwyaf Amddifad** (FEAD) yn y DU yn destun gwaith targedu daearyddol ac nid yw ar waith yng Nghymru.

199. Mae rhaglenni **Progress** ac **EURES** a chamau gweithredu ESF yn ategu ei gilydd. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio'n agos gyda Chysylltiadau Cenedlaethol y DU ar gyfer y rhaglenni hyn er mwyn ysgogi cysylltiadau penodol a sicrhau eu bod yn ategu ei gilydd. Bydd asesiad o'r ffordd y mae unrhyw weithrediad arfaethedig yn gweddu i'r cyd-destun hwn yn rhan o'r broses dethol ac asesu. Ceisir cyngor arbenigol lle bo angen.

200. Fel gydag Echel Blaenoriaeth Cystadleurwydd BBaCh ERDF, mae'r **Cyfleuster Microgyllid Progress Ewropeaidd** (sy'n helpu darparwyr microgyllid dethol yn yr UE i gynyddu lefelau benthyca), yn cynnig y cyfle i greu cysylltiadau rhwng ymyriadau ESF sy'n cefnogi'r rhai sy'n ceisio symud tuag at gyflogaeth gynaliadwy drwy ddechrau eu busnes eu hunain a chyllid busnes a rhaglenni cymorth dechrau busnes. Er bod ESF yn canolbwyntio ar y rhai sy'n ddiwaith ac yn economaidd anweithgar yn yr hirdymor, gall fod rhai cysylltiadau yn yr ardal hon oherwydd ni chynigir darparu cymorth dechrau busnes drwy ESF.

Echel Blaenoriaeth 2: Sgiliau ar gyfer Twf

Cyflwyniad

201. Datblygwyd yr Echel Blaenoriaeth yn unol â nodau Rhaglen ESF yn DC ac yn arbennig y nod fel a ganlyn:

> Buddsoddi mewn sgiliau fel ysgogwr cynhyrchiant a thwf, cefnogi datblygiad gyrfa a gwella cymysgedd sgiliau ac amrywiaeth ein gweithlu.

Mae dau amcan rhaglen allweddol a amlinellir yn strategaeth DC hefyd yn gymwys;

> Cynyddu lefelau sgiliau'r gweithlu, cynyddu nifer y bobl sydd wedi cymhwyso i lefel ganolraddol neu uwch, a lleihau nifer y bobl heb unrhyw sgiliau neu sgiliau sylfaenol yn unig;
>
> Lleihau anghydraddoldebau yn y farchnad lafur ymhlith menywod a grwpiau cydraddoldeb cydnabyddedig.

202. Fel y cydnabyddir yn yr Argymhellion sy'n Benodol i'r Gwledydd, mae buddsoddi mewn sgiliau yn ffactor ysgogi allweddol wrth ddatblygu economi fodern sy'n seiliedig ar wybodaeth ac wrth ymateb i newidiadau economaidd ac addasu iddynt[47,48]. Ceir cysylltiad cryf rhwng cymwysterau a sgiliau, cyflogaeth ac enillion, â'r rhai mewn gwaith rhan amser sy'n fwy tebygol o feddu ar lefel isel o sgiliau[49], sy'n pwysleisio rôl datblygu sgiliau wrth ymdrin â thlodi mewn gwaith, uwchsgilio'r rhai â sgiliau sylfaenol, os o gwbl, er mwyn eu helpu i ddatblygu o fewn y farchnad lafur[50,51].

203. Mae'r Echel Blaenoriaeth wedi cael ei datblygu er mwyn cydgysylltu buddsoddiad sgiliau yng ngweithlu DC. Bydd Gwybodaeth am y Farchnad Lafur yn ategu buddsoddiadau ac yn sicrhau bod ymyriadau'n diwallu anghenion meysydd twf economaidd allweddol a chyfleoedd yng Nghymru.

204. Bydd y flaenoriaeth hon ac Amcanion Thematig cysylltiedig y Comisiwn Ewropeaidd, ((9)(8) - hyrwyddo cyflogaeth gynaliadwy o ansawdd a chefnogi symudedd llafur a (9)(10) - Buddsoddi mewn addysg, hyfforddiant a hyfforddiant galwedigaethol ar gyfer sgiliau a dysgu gydol oes) sy'n canolbwyntio ar ddull gweithredu a arweinir gan alw, yn sicrhau bod gan

---

[47] DBIS (2009), Economic Impact of Training and Education in Basic Skills. Summary of Evidence, Hydref, URN 09/1432
[48] UKCES (2010), The Value of Skills: An Evidence Review, Gorffennaf ISBN 978-1-906-597-51-1
[49] Skills and the Quality of Work in Wales, 2006-2012 (Sefydliad Ymchwil, Data a Methodoleg Gymdeithasol ac Economaidd Cymru, 2013); pennod 3: Broad Skills
[50] Llywodraeth Cymru (2013) Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi
[51] Y Comisiwn Ewropeaidd (2010), Platform against Poverty, COM(2010) 758 Terfynol.

gyflogwyr weithlu sydd â chymwysterau addas a bod lefelau datblygu sgiliau a chyrhaeddiad yn gyson â gweithgarwch twf. Hefyd, drwy uwchsgilio gweithwyr â lefel isel o sgiliau ac felly ymdrin â ffactor cyfranogol pwysig i dlodi mewn gwaith, bydd yn ategu Echel Blaenoriaeth 1: Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy, fel rhan o ddull integredig o drechu tlodi.

205. Mae cynnwys y Flaenoriaeth Fuddsoddi seiliedig ar gydraddoldeb o fewn Amcan Thematig (9)(8) yn seiliedig ar brofiad a llwyddiant y dull gweithredu hwn yn rhaglenni ESF 2007-2013. Bydd buddsoddi yn sgiliau menywod yn y gweithlu, fel rhan o'r Echel Blaenoriaeth sgiliau ehangach, yn darparu dull integredig cydlynol thematig o gyflawni ymyriadau sgiliau sy'n gyson ag anghenion yr economi a chyflogwyr. Bydd hyn hefyd yn ategu camau cydraddoldeb ar draws y rhaglenni ac amcanion y Themâu Trawsbynciol.

206. Diwallu anghenion cyflogwyr a'r economi ehangach fydd egwyddor sylfaenol yr holl ymyriadau sgiliau a arweinir gan alw o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon. Caiff galw ei gyfleu mewn sawl ffordd, gan gynnwys yn uniongyrchol drwy gyflogwyr neu drwy dystiolaeth ymchwil ar feysydd cyfle neu dwf economaidd.

Amcan Penodol 1: Cynyddu lefelau sgiliau, gan gynnwys sgiliau sy'n berthnasol i waith, y rhai yn y gweithlu sydd â sgiliau isel os o gwbl.

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

207. Prif ffocws yr Amcan Penodol hwn yw gwella lefelau sgiliau a chymwysterau, gan gynnwys sgiliau galwedigaethol, unigolion cyflogedig (gan gynnwys y rhai hunangyflogedig) ar draws DC sydd â lefel isel o sgiliau, os o gwbl. Bydd yn targedu'r rhai â chymwysterau ISCED Lefel 2 (addysg uwchradd isaf) neu is, gan gynnwys y rhai heb unrhyw gymwysterau ffurfiol, gan ganolbwyntio ar wella eu lefelau cymwysterau ac ymdrin â'r bylchau mewn sgiliau ar y lefel hon.

208. Fel y nodir yn y Strategaeth, o blith yr oedolion hynny o oedran gweithio a gyflogir yng Nghymru, mae'r ffigurau mwyaf diweddar yn dangos nad oes gan tua 43% unrhyw gymwysterau neu mae'n lefel isel (hyd at ac yn cynnwys NQF Lefel 2). Ar lefel fanylach, o blith yr oedolion o oedran gweithio mewn cyflogaeth, nid oes gan 6.9% unrhyw gymwysterau o gwbl, tra bod gan 14.1% gymwysterau islaw NQF Lefel 2 ac mae gan 21.7% gymwysterau NQF lefel 2.

209. Er nad oes unrhyw fesurau penodol ar gyfer bylchau mewn sgiliau, mae ymchwil yn dynodi eu bod yn fwy cyffredin ymhlith galwedigaethau llai medrus, gyda sgiliau sy'n benodol i'r rôl (sgiliau technegol, ymarferol a phenodol i'r gwaith) a sgiliau hanfodol a sylfaenol (fel cynllunio a threfnu, cyfathrebu ar lafar, delio â chwsmeriaid a datrys problemau) yn cael eu nodi'n enghreifftiau o brinder sgiliau.[52] Mae hyn yn dynodi bod angen nid yn unig gynyddu'r lefel lle mae'r rhai â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, yn ennill cymwysterau ond hefyd sicrhau eu bod yn ennill cymwysterau mewn sgiliau sy'n berthnasol i anghenion cyflogwyr.

210. Felly, bydd y canlyniadau uniongyrchol yn canolbwyntio ar nifer yr aelodau o'r grŵp targed penodol sy'n ennill cymwysterau ISCED Lefelau 164 a 1 mewn sgiliau hanfodol a thechnegol neu benodol i'r gwaith. Bydd y canlyniadau hyn yn gwella lefelau cymwysterau'r rhai â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, ac yn uwchraddio ac yn diweddaru sgiliau'r rhai sydd eisoes wedi ennill cymwysterau ISCED Lefelau 1 a 2, gan roi'r sgiliau a'r cymwysterau sy'n berthnasol i anghenion cyflogwyr iddynt.

211. Caiff effaith tymor hwy yr ymyriadau hyn ar lefelau sgiliau cyffredinol y gweithlu ei mesur drwy werthuso rhaglenni, a wnaiff ystyried effaith ymyriadau ESF yng nghyd-destun yr amrywiaeth o ffactorau allanol sy'n dylanwadu ar y mesurau hyn.

212. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenorol. Defnyddiwyd canfyddiadau o Arolwg yr ESF o'r Bobl a Adawodd yn 2012 er mwyn helpu i nodi targedau uchelgeisiol ond cyflawnadwy sy'n cynrychioli cynnydd gwirioneddol ar y llinellau sylfaen ac yn adlewyrchu ein dyheadau o fewn dyluniad y rhaglenni ar gyflawni cymwysterau gan y grŵp targed.

---

[52] UKCES (2013), Employer Skills Survey 2013 – Wales report

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned Fesur	Dangosydd Allbwn Cyffredin a ddefnyddir fel Sail	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn Sylfaenol	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol, sy'n meithrin sgiliau hanfodol neu'n ennill cymhwyster technegol neu benodol i waith pan maent yn gadael - gwryw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol - gwryw	38	2013	72	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol, sy'n meithrin sgiliau hanfodol neu'n ennill cymhwyster technegol neu benodol i waith pan maent yn gadael - benyw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol - benyw	34	2013	72	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig sydd â hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is (ISCED 2) sy'n meithrin sgiliau hanfodol neu'n ennill cymhwyster technegol neu benodol i waith ar lefel uwchradd is (ISCED 2) pan maent yn gadael - benyw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig â hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is (ISCED 2) - gwryw	38	2013	72	Chwarterol

Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig sydd â hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is (ISCED 2) sy'n meithrin sgiliau hanfodol neu'n ennill cymhwyster technegol neu benodol i waith ar lefel uwchradd is (ISCED 2) pan maent yn gadael - benyw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig â hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is (ISCED 2) - benyw	34	2013	72%	Chwarterol

213. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf bydd 20% o'r Cyflogwyr a gaiff gymorth yn mabwysiadu neu'n gwella Strategaethau Cynaliadwyedd Amgylcheddol.

214. Bydd 10% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.

215. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf bydd 50% o'r Cyflogwyr a gaiff cymorth yn mabwysiadu neu'n gwella strategaethau a systemau monitro cydraddoldeb ac amrywiaeth.

Camau gweithredu

216. Wrth gyflawni yn erbyn **Amcan Penodol 1**, bydd y camau a gymerir o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn gweithredu fel rhan o Echel Blaenoriaeth gydgysylltiedig er mwyn sicrhau bod y gweithlu yn DC yn meddu ar y sgiliau sydd eu hangen i alluogi twf a mwy o gynhyrchiant tra hefyd yn hwyluso datblygiad gyrfa a threchu tlodi mewn gwaith. Bydd y camau a gymerir yn targedu unigolion cyflogedig a hunangyflogedig sydd â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, gyda'r nod o feithrin sgiliau hanfodol a pherthnasol i waith hyd at ISCED Lefel 2. Bydd y camau a gymerir yn rhoi blaenoriaeth i gyflawni cymwysterau fel y prif allbwn. Fodd bynnag, bydd unigolion yn cael cymorth i ddilyn hyfforddiant a dysgu ymhellach lle bo'n briodol.

217. Caiff camau gweithredu eu cydgysylltu fel rhan o'r Echel Blaenoriaeth er mwyn cefnogi ymyriadau a arweinir gan alw i nodi ac ymdrin â bylchau mewn sgiliau allweddol yn y farchnad lafur a all helpu i gyflawni twf economaidd a datblygiad unigol. Bydd Gwybodaeth am y Farchnad Lafur (GFL), a nodir gan ddefnyddio galw busnesau ac ymchwil economaidd, yn allweddol i gefnogi ymyriadau wedi'u targedu.

218. Erys sgiliau hanfodol a sylfaenol, fel y nodir yng Nghynllun Gweithredu ar gyfer Sgiliau Llywodraeth Cymru[53], yn flaenoriaeth. Ategir hyn gan ddatblygiad sgiliau technegol neu benodol i waith, fel y nodir gan GFL. Bydd buddsoddiadau yn canolbwyntio ar ddatblygu i ISCED Lefel 2 er mwyn cynyddu budd posibl y buddsoddiad mewn sgiliau ac effeithiau cadarnhaol posibl ar drechu tlodi mewn gwaith.

219. Mae dros 90% o swyddi newydd yn gofyn am sgiliau rhyngrwyd sylfaenol, gyda nifer gynyddol o gyfleoedd gwaith a datblygu yn cael eu hysbysebu ar-lein. Felly, cymerir camau i feithrin sgiliau er mwyn dileu'r rhwystrau i ymgysylltu â thechnoleg.

220. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi **Amcan Penodol 1** a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys:

- Camau i ddarparu sgiliau sylfaenol a hanfodol ar gyfer ISCED Lefelau 1 (cynradd) a 2 (addysg uwchradd is) ar gyfer unigolion cyflogedig sydd â lefel isel o sgiliau (cymwysterau hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is ISCED Lefel 2) neu sydd heb unrhyw gymwysterau ffurfiol.
- Camau i ddarparu cymwysterau galwedigaethol technegol neu benodol i waith ar gyfer ISCED Lefelau 1 (cynradd) a 2 (addysg uwchradd is) ar gyfer unigolion cyflogedig sydd â lefel isel o sgiliau (cymwysterau hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is ISCED Lefel 2) neu sydd heb unrhyw gymwysterau ffurfiol.

[53] Llywodraeth Cymru); Cynllun gweithredu ar gyfer sgiliau - Cyflawni'r datganiad polisi ar sgiliau http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/policy-statement-on-skills/skills-implementation-plan/?skip=1&lang=cy

- Darparu prentisiaethau ar gyfer ISCED Lefelau 1 a 2 ar gyfer unigolion yn y grwpiau targed, a chamau i annog argaeledd prentisiaethau a'r defnydd ohonynt; neu
- Meithrin sgiliau ar gyfer ISCED Lefelau 1 a 2 er mwyn dileu'r rhwystrau i ddefnyddio technoleg, megis sgiliau digidol, gostwng cyfraddau ynysu cymdeithasol a sicrhau bod mwy o bobl yn achub ar gyfleoedd datblygu yn y gwaith ar-lein.

221. Mae'r camau arfaethedig a ddisgrifir uchod o fewn pob Amcan Penodol yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.

222. Disgwylir i fuddiolwyr cyllid o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon ac o dan bob un o'r Amcanion Penodol uchod gynnwys y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol (gan gynnwys y Trydydd Sector); darparwyr addysg; prifysgolion; a'r sector preifat.

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	**Uned Fesur**	**Gwerth Targed (2023)**	**Amlder adrodd**
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol - gwryw	Unigolion	7,799	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol - benyw	Unigolion	7,101	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig â chymwysterau hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is (ISCED 2) - gwryw	Unigolion	13,296	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig â chymwysterau hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is (ISCED 2) - benyw	Unigolion	12,104	Chwarterol

223. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol:

- Rhyw;
- Oedran (o dan 25 oed, dros 54 oed);
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma);
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant.

Amcan Penodol 2: Cynyddu nifer y bobl yn y gweithlu sydd â sgiliau technegol a phenodol i waith ar lefel ganolraddol ac uwch.

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

224. Prif ffocws yr Amcan Penodol hwn, yn unol â'r Argymhellion sy'n Benodol i'r Gwledydd, fydd cynyddu nifer y bobl yn y gweithlu yn DC sydd â sgiliau technegol a phenodol ar lefel ganolraddol ac uwch. Bydd yn targedu'r rhai sydd â chymwysterau i ISCED Lefel 2 (addysg uwchradd is) ac uwch, gan eu datblygu i ISCED Lefel 3 (addysg uwchradd uwch) o leiaf, tra hefyd yn uwchraddio ac yn diweddaru sgiliau'r rhai sydd eisoes wedi ennill cymwysterau i ISCED Lefel 3 ac uwch.

225. Fel y nodwyd yn y Strategaeth, o blith yr oedolion o oedran gweithio sydd mewn cyflogaeth yng Nghymru, dengys y ffigurau mwyaf diweddar fod gan 21.7% gymwysterau NQF lefel 2, tra bod 57.3% yn gymwys i NQF lefel 3 neu uwch ac mae 37.2% yn gymwys i NQF lefel 4 ac uwch.

226. Nid yw'r mesurau hyn yn darparu mesurau uniongyrchol o berthnasedd na natur gyfredol sgiliau'r gweithlu. Fodd bynnag, mae tystiolaeth yn dangos bod prinder sgiliau parhaus ar lefel ganolraddol[54], tra bod tua 69% o'r holl swyddi gwag lle ceir prinder sgiliau wedi'u priodoli i ddiffyg sgiliau technegol, ymarferol neu benodol i waith[55]. Yn 2013, nododd 39% o gyflogwyr yn y DU sy'n recriwtio staff â sgiliau a gwybodaeth STEM eu bod yn ei chael hi'n anodd recriwtio sgiliau o'r fath[56] tra bod 72% o gyflogwyr yn disgwyl y bydd angen i rai o'u staff o leiaf gaffael sgiliau neu wybodaeth newydd dros y 12 mis nesaf. Ymhlith y rhesymau cyffredin dros uwchsgilio mae gofynion deddfwriaethol neu reoliadol newydd, cyflwyno technolegau neu gyfarpar newydd, cyflwyno arferion gwaith newydd a datblygu cynhyrchion a gwasanaethau newydd.[57]

227. Felly, bydd y canlyniadau uniongyrchol yn canolbwyntio ar nifer yr aelodau o'r grŵp targed penodol sy'n ennill cymwysterau ISCED Lefelau 3 ac uwch mewn sgiliau technegol a phenodol i'r gwaith. Bydd y canlyniadau hyn yn cynyddu'r nifer sy'n ennill cymwysterau i ISCED Lefel 3 ac uwch ac yn diweddaru sgiliau'r rhai sydd eisoes wedi ennill cymwysterau i'r lefel honno, gan sicrhau bod eu cymwysterau a'u set sgiliau yn gyfredol ac yn berthnasol i anghenion cyflogwyr.

228. Caiff effaith tymor hwy yr ymyriadau hyn ar lefelau sgiliau cyffredinol y gweithlu ei mesur drwy werthuso rhaglenni, a wnaiff ystyried effaith ymyriadau ESF yng nghyd-destun yr amrywiaeth o ffactorau allanol sy'n dylanwadu ar y mesurau hyn.

---

[54] UKCES, Wales Future Skills Assessment and UKCES (2013), Employer Skills Survey 2013 – Wales report
[55] UKCES (2013), Employer Skills Survey 2013 – Wales report
[56] Pearson/CBI Education ac Arolygon Sgiliau 2008 a 2013
[57] UKCES (2013), Employer Skills Survey 2013 – Wales report

229. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenorol. Pennwyd targedau er mwyn adlewyrchu cynnydd gwirioneddol ar y llinellau sylfaen, gan adlewyrchu ein dyheadau yn nyluniad y rhaglen ar gyflawni cymwysterau gan y grŵp targed.

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned Fesur	Dangosydd Allbwn Cyffredin a ddefnyddir fel Sail	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn Sylfaenol	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is (ISCED 2) sy'n ennill cymhwyster galwedigaethol technegol neu benodol i waith pan maent yn gadael ar lefel uwchradd uwch (ISCED 3) neu uwch - gwryw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is (ISCED 2) - gwryw	57	2013	60	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is (ISCED 2) sy'n ennill cymhwyster galwedigaethol technegol neu benodol i waith pan maent yn gadael ar lefel uwchradd uwch (ISCED 3) neu uwch - benyw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is (ISCED 2) - benyw	57	2013	60	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd uwch (ISCED 3) neu uwch sy'n ennill cymhwyster galwedigaethol technegol neu benodol i waith ar lefel uwchradd uwch (ISCED 3) pan maent yn gadael - gwryw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd uwch (ISCED 3) - gwryw	44	2013	60	Chwarterol

Dangosydd	Uned Fesur	Dangosydd Allbwn Cyffredin a ddefnyddir fel Sail	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn Sylfaenol	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd uwch (ISCED 3) neu uwch sy'n ennill cymhwyster galwedigaethol technegol neu benodol i waith ar lefel uwchradd uwch (ISCED 3) pan maent yn gadael - benyw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd uwch (ISCED 3) - benyw	44	2013	60	Chwarterol

230. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf bydd 20% o'r Cyflogwyr a gaiff gymorth yn mabwysiadu neu'n gwella Strategaethau Cynaliadwyedd Amgylcheddol.

231. Bydd 10% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.

232. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf bydd 50% o'r Cyflogwyr a gaiff cymorth yn mabwysiadu neu'n gwella strategaethau a systemau monitro cydraddoldeb ac amrywiaeth.

Camau gweithredu

233. Wrth gyflawni yn erbyn **Amcan Penodol 2,** bydd y camau a gymerir o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu sgiliau technegol a phenodol i waith canolraddol a lefel uwch ar gyfer ISCED Lefel 3 ac uwch.

234. Bydd y camau gweithredu yn cydnabod bod galluogi unigolion cyflogedig i ddatblygu'r sgiliau sydd eu hangen i lywio twf economaidd yn cynnwys uwchsgilio ein gweithlu yn ogystal â diweddaru a mireinio sgiliau sy'n bodoli eisoes er mwyn sicrhau eu bod yn parhau i fod yn berthnasol ac yn gyfredol. Felly, bydd y camau a gymerir yn targedu unigolion sydd â chymwysterau ISCED Lefel 2, gyda'r nod o'u datblygu i ISCED Lefel 3 ac uwch, ac unigolion sydd eisoes yn meddu ar gymwysterau ISCED Lefelau 3 ac uwch, gan sicrhau bod eu sgiliau yn dal i fod yn gyfredol a'u bod yn diwallu anghenion cyflogwyr.

235. Wrth gyflawni hyn, bydd camau gweithredu yn datblygu sgiliau galwedigaethol technegol a phenodol i waith ar gyfer ISCED Lefel 3 neu uwch. Bydd y camau a gymerir yn rhoi blaenoriaeth i gyflawni cymwysterau fel y prif allbwn. Fodd bynnag, bydd unigolion yn cael cymorth i ddilyn hyfforddiant a dysgu ymhellach lle bo'n briodol.

236. Caiff camau gweithredu eu cydgysylltu fel rhan o'r Echel Blaenoriaeth gyffredinol er mwyn cefnogi ymyriadau a arweinir gan alw i ymdrin â bylchau mewn sgiliau allweddol yn y farchnad lafur a all helpu i gyflawni twf economaidd a datblygiad unigol. Cynllunnir camau gweithredu i ddiwallu anghenion cyflogwyr, hwyluso twf sefydliadau a'u gallu i addasu i heriau economaidd a heriau o fewn y farchnad lafur a helpu unigolion i ffynnu a datblygu o fewn y farchnad lafur. Bydd gwybodaeth am y farchnad lafur (GFL), a nodir gan ddefnyddio galw busnesau ac ymchwil economaidd, yn allweddol i gefnogi ymyriadau wedi'u targedu.

237. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi **Amcan Penodol 2** a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys:

- Darparu prentisiaethau a phrentisiaethau lefel uwch ar gyfer ISCED Lefel 3 (addysg uwchradd uwch) neu uwch ar gyfer unigolion yn y grwpiau targed, a chamau i annog argaeledd prentisiaethau a phrentisiaethau lefel uwch a'r defnydd ohonynt;
- Camau i ddarparu cymwysterau galwedigaethol technegol a phenodol i waith lefel uwch ar gyfer ISCED Lefel 3 (addysg uwchradd uwch) ac uwch ar gyfer unigolion cyflogedig yn y grwpiau targed er mwyn uwchsgilio'r gweithlu ac ymdrin â bylchau, prinder a diffyg cyfatebiaeth o ran sgiliau; neu
- Ymyriadau wedi'u targedu er mwyn ysgogi'r galw am sgiliau a datblygu'r gweithlu a darparu'r sgiliau sydd eu hangen ar gyfer ISCED Lefel 3 (addysg uwchradd uwch) ac uwch er mwyn cefnogi twf sefydliadau a'u gallu i addasu i heriau economaidd a heriau o fewn y farchnad lafur, gan gynnwys Gwaith Perfformiad Uchel.

238. Mae'r camau arfaethedig a ddisgrifir uchod o fewn pob Amcan Penodol yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.

239. Disgwylir i fuddiolwyr cyllid o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon ac o dan bob un o'r Amcanion Penodol uchod gynnwys y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol (gan gynnwys y Trydydd Sector); darparwyr addysg; prifysgolion; a'r sector preifat.

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	Uned Fesur	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is (ISCED 2) - gwryw	Unigolion	6,438	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is (ISCED 2) - benyw	Unigolion	5,862	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd uwch (ISCED 3) neu uwch - gwryw	Unigolion	4,292	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd uwch (ISCED 3) neu uwch - benyw	Unigolion	3,908	Chwarterol

240. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol:

- Rhyw;
- Oedran (o dan 25 oed, dros 54 oed);
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma);
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant.

Prif egwyddorion dethol gweithrediadau

241. Bydd yr egwyddorion cyffredin canlynol yn llywio'r broses o ddethol gweithrediadau ar draws yr holl Flaenoriaethau Buddsoddi yn y dyfodol:

- Ffocws penodol ar gefnogi swyddi cynaliadwy, cyflogaeth a thwf a gweithrediadau sy'n hwyluso rôl y trydydd sector a'r sector preifat;
- Dylai ymyriadau geisio integreiddio canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, sy'n gyson â phrif egwyddor drefniadol datblygu cynaliadwy ac yn cyfrannu at ganlyniadau'r themâu trawsbynciol;
- Cyfleoedd i gyflawni mwy o elw o ddefnyddio cronfeydd yr UE, yn enwedig â'r sector preifat a'r trydydd sector; a hefyd fuddsoddiadau mwy cydweithredol lle y gallant ychwanegu gwerth a chyflawni canlyniadau;
- Gwerth ychwanegol clir o gymharu â ffyrdd eraill o gefnogi a chyflawni polisi, yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn;
- Bydd tystiolaeth o gyfle yn sail i'r gwaith o ddylunio a chyflawni gweithrediadau gyda buddsoddiadau yn adeiladu ar arbenigedd sy'n bodoli eisoes ac sy'n dod i'r amlwg, gyda chyfalaf dynol yn helpu i ddiwallu anghenion busnesau yn y dyfodol;
- Bydd blaenoriaethu gweithrediadau strategol allweddol sy'n ategu'r Amcanion Penodol ac yn cyflawni canlyniadau sylweddol yn rhan greiddiol o ddull rheoli portffolio o gyflawni rhaglenni;
- Mae angen rhoi strategaethau ymadael clir ar waith o'r cychwyn sy'n ystyried yn llawn rôl y trydydd sector a'r sector preifat, yn adeiladu cadernid cymdeithasol ac yn trechu tlodi o fewn cymunedau, hyrwyddo cydraddoldeb a chyflawni effeithiau gwaddol.

242. Bydd angen i weithrediadau ystyried amrywiaeth o ddulliau targedu er mwyn darparu ffocws ar gyfer buddsoddi. Bydd graddau'r targedu yn amrywio yn ôl y math o ymyriad a, lle bo'n briodol, dylai adlewyrchu'r canlynol:

- nodi'n glir y **grwpiau targed penodol**, eu hanghenion a sut y bydd camau gweithredu yn diwallu'r anghenion hyn ar lefel genedlaethol, lefel ranbarthol neu lefel leol fel y bo'n briodol;
- **sectorau twf** (e.e. yn benodol sectorau allweddol a nodwyd Llywodraeth Cymru, meysydd Her Fawr yn Gwyddoniaeth i Gymru a'r Strategaeth Arloesi sy'n dod i'r amlwg);
- ardaloedd â chyfle daearyddol **penodol** (e.e. Ardaloedd Menter, unrhyw Ddinas-Ranbarth bosibl neu gyfle rhanbarthol arall, Ardal Gwella Busnes, Ardal Wledig neu Ardal Adfywio).

Egwyddorion ychwanegol sy'n berthnasol i'r Flaenoriaeth Fuddsoddi benodol

243. Bydd buddsoddi mewn sgiliau a chymwysterau yn ceisio sicrhau bod unigolion yn cyflawni neu'n datblygu, lle bo modd, i lefel ganolraddol neu uwch ar y Fframwaith Cymwysterau Cenedlaethol (NQF), gan amlinellu llwybrau datblygu clir ar gyfer y rhai â lefel isel o sgiliau, os o gwbl.

244. Dylai camau gweithredu gael eu harwain gan alw, bod yn hyblyg ac ymateb i amrywiadau yn y farchnad lafur; defnyddio ac ymateb i GFL er mwyn nodi anghenion o ran sgiliau a wnaiff ategu twf economaidd a buddsoddiad.

245. Dylai dyluniad gweithrediad ystyried yr angen i ysgogi galw cyflogwyr am sgiliau a chymell cyfraniadau priodol gan gyflogwyr neu gyfranogwyr, yn enwedig am sgiliau lefel uwch, er mwyn helpu i feithrin diwylliant rhannu costau cryfach o fewn gweithrediadau.

246. Bydd camau gweithredu yn gyson â Strategaethau Sgiliau Llywodraeth Cymru a Datganiad Polisi Llywodraeth Cymru ar Sgiliau[58], yn unol â Chynllun Gweithredu Trechu Tlodi Llywodraeth Cymru, a bydd ymyriadau sgiliau yn gyson â mentrau ehangach sy'n targedu tlodi, yn benodol tlodi mewn gwaith.

247. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol y sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

---

[58] Datganiad Polisi ar Sgiliau Llywodraeth Cymru http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/policy-statement-on-skills/skills-implementation-plan/?skip=1&lang=cy

Amcan Penodol 3: Gwella sefyllfa menywod yn y gweithlu.

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

248. Prif ffocws yr Amcan Penodol hwn yw gwella sefyllfa menywod yn y gweithle. Bydd yn benodol yn targedu menywod cyflogedig, gan ategu ymyriadau a ddatblygir o dan Echel Blaenoriaeth 1 i gynyddu cyflogadwyedd y menywod hyn sy'n economaidd anweithgar neu'n ddiwaith yn yr hirdymor ac sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth.

249. Bydd yr Amcan Penodol, sy'n cydnabod yr amrywiaeth o ffactorau sy'n dylanwadu ar sefyllfa menywod yn y gweithlu, fel yr amlinellir yn y Strategaeth, hefyd yn targedu cyflogwyr i gynyddu eu hymwybyddiaeth o anfantais ar sail rhyw yn y gweithlu a chefnogi'r gwaith o ddatblygu polisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth ac arferion gwaith hyblyg.

250. Er bod rhai mesurau lefel uchel o sefyllfa menywod yn y gweithlu (fel y bwlch cyflog rhwng y rhywiau, cynrychiolaeth menywod mewn uwch rolau a chanran y menywod sy'n gweithio'n rhan amser), mae ystod eang o ffactorau allanol yn dylanwadu ar y mesurau hyn yn uniongyrchol. Ni all ymyriadau ESF a gyflawnir ar eu pen eu hunain arwain at unrhyw newidiadau sylweddol i'r mesurau hyn.

251. Felly, bydd canlyniadau uniongyrchol yr Amcan Penodol hwn yn canolbwyntio ar nifer yr aelodau o'r grŵp targed sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael a nifer y cyfranogwyr sydd mewn gwell sefyllfa yn y farchnad lafur (fel datblygu i rolau uwch, codiad cyflog neu fwy o oriau gwaith neu symud i batrymau gwaith mwy hyblyg) pan maent yn gadael. Hefyd, mesurir nifer y busnesau sy'n mabwysiadu strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth o ganlyniad i ymyriadau ESF.

252. Gall hefyd fod yn bosibl, drwy waith gwerthuso, i ystyried effaith tymor hwy yr ymyriadau hyn ar fesurau economaidd-gymdeithasol ehangach sy'n ymwneud â sefyllfa menywod yn y gweithlu mewn ffordd sy'n rhoi cyfrif am yr amrywiaeth o ffactorau allanol sy'n dylanwadu ar y mesurau hyn.

253. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenorol. Pennwyd y targed ar gyfer cyfranogwyr sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael er mwyn cynnal y lefel uchel o gyflawniad yn erbyn y mesur hwn mewn darpariaeth ESF bresennol, tra bod y targed ar gyfer busnesau a gynorthwyir sy'n mabwysiadu strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth yn cynrychioli ein huchelgais i adeiladu ar gyflawniad cyfredol a chynyddu ar y llinell sylfaen. Mae'r targed sydd ynghlwm wrth gyfranogwyr sydd mewn gwell sefyllfa yn y farchnad lafur pan maent yn gadael yn cynrychioli uchelgais i gyflawni cynnydd gwirioneddol o ran y llinell sylfaen tra'i bod yn cael ei phennu ar lefel realistig sy'n cydnabod y'i mesurir ar yr adeg pan fo cyfranogwr yn gadael ymyriad.

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	**Uned Fesur**	**Dangosydd Allbwn Cyffredin a ddefnyddir fel Sail**	**Gwerth Sylfaenol**	**Blwyddyn Sylfaenol**	**Gwerth Targed (2023)**	**Amlder adrodd**
Cyflogwyr sy’n mabwysiadu neu'n gwella strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth a systemau monitro	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys hunangyflogedig	45	2013	50	Chwarterol
Cyfranogwyr sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael	Canran		73	2013	73	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig sydd mewn sefyllfa well o ran y farchnad lafur pan maent yn gadael (100% o fenywod)	Canran		14	2013	40	Chwarterol

254. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf bydd 20% o'r Cyflogwyr a gaiff gymorth yn mabwysiadu neu'n gwella Strategaethau Cynaliadwyedd Amgylcheddol.

255. Bydd 10% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.

Camau gweithredu

256. Wrth gyflawni yn erbyn Amcan Penodol 3, bydd camau o fewn y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn mynd ati'n bennaf i dargedu menywod â rhai camau sefydliadol ategol a seiliedig ar fusnes yn unig. Wrth godi materion cydraddoldeb ac amrywiaeth o fewn y gweithlu, gall dynion cyflogedig hefyd weld buddiannau anuniongyrchol, er nad hwy fydd y grŵp targed.

257. Rhoddir pwyslais ar gamau gweithredu a darparu sgiliau er mwyn gwella sefyllfa menywod yn y gweithlu, gan gefnogi eu datblygiad i rolau uwch, eu galluogi i gynyddu eu horiau gwaith neu eu galluogi i gael budd o arferion gwaith mwy hyblyg, yn ogystal â gwella eu sicrwydd swydd a'u galluogi i gael ystod ehangach o opsiynau cyflogaeth. Codi ymwybyddiaeth ymhlith cyflogwyr ac eraill o anfantais rhwng dynion a merched yn y gweithlu.

258. Bydd y camau a gymerir yn rhan o Echel Blaenoriaeth gydgysylltiedig er mwyn cynyddu lefelau sgiliau menywod yn y gweithlu a chodi ymwybyddiaeth cyflogwyr o faterion yn ymwneud ag anfantais ar sail rhyw yn y gweithlu. Bydd camau gweithredu yn blaenoriaethu cymwysterau ar bob lefel i gyfranogwyr. Fodd bynnag, caiff unigolion eu helpu i gael hyfforddiant a dysgu ymhellach os yw'n berthnasol hefyd. At hynny, gan ategu'r amcanion cyffredinol o ran Themâu Trawsbynciol, bydd gan fwy o gyflogwyr bolisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth ar waith.

259. Cymerir camau i leihau'r dangynrychiolaeth bresennol o fenywod ar lefelau uwch drwy eu helpu i ddatblygu yn y gweithle, cynyddu eu lefelau sgiliau a'u rhoi mewn gwell sefyllfa i gyflawni eu potensial llawn a chamu ymlaen yn eu gyrfa. Bydd y camau a gymerir yn adeiladu ar y cynnydd a wnaed ledled Cymru a chan raglenni ESF 2007-2013 ar gyfer GCC er mwyn mynd i'r afael â chydraddoldeb rhywiol yn y gweithle a'i hyrwyddo yn DC.

260. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn cefnogi'r farn y bydd camau i godi ymwybyddiaeth cyflogwyr o anfantais rhwng y rhywiau yn y gweithle ac sy'n helpu i ddatblygu polisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth yn galluogi cyflogwyr i ymdrin â materion sy'n achosi anfantais rhwng y rhywiau. Bydd camau gweithredu hefyd yn cefnogi ymdrechion i ymdrin â stereoteipio ar sail rhyw, a thrwy hynny yn galluogi mwy o ddynion a menywod i weithio mewn meysydd anhraddodiadol.

261. Hefyd, bydd camau sy'n helpu i gynnig atebion gwaith hyblyg ac ymarferol i ferched yn eu helpu i ddod yn fwy effeithiol a chynaliadwy yn y gweithle a'u galluogi i gyflawni eu llawn botensial. Mae camau i fabwysiadu arferion gwaith hyblyg yn debygol o fod o fudd mawr i fenywod, a all fod yn destun cyfle anghyfartal neu hyd yn oed wahaniaethu o ran hawliau beichiogrwydd a mamolaeth, neu'r angen i ddarparu gofal plant.

262. Hefyd, mae potensial i gamau a gefnogir o dan yr Amcan Penodol hwn gynnig rhai buddiannau anuniongyrchol i ddynion drwy'r camau cadarnhaol a gymerir i ymdrin â stereoteipio ar sail rhyw, a thrwy hynny helpu mwy o ddynion a menywod i weithio mewn meysydd anhraddodiadol.

263. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi Amcan Penodol 3 a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys:

- Camau sy'n cynnig arferion gwaith hyblyg ac atebion i fenywod er mwyn rhoi mwy o sicrwydd swydd iddynt, ynghyd â mwy o oriau gwaith neu oriau gwaith mwy hyblyg, mwy o gyflog a/neu ddatblygiad gyrfa;
- Ymyriadau sy'n rhoi'r cymorth a'r sgiliau angenrheidiol i fenywod ddatblygu yn eu gyrfa ac yn y gweithle; neu
- Camau sy'n codi ymwybyddiaeth cyflogwyr o anfantais rhwng y rhywiau yn y gweithle ac sy'n helpu i ddatblygu polisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth ac arferion gwaith hyblyg.

264. Mae'r camau a gynllunnir a ddisgrifir uchod yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.

265. Disgwylir i fuddiolwyr cyllid o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon ac o dan yr Amcan Penodol gynnwys y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol (gan gynnwys y Trydydd Sector); a'r sector preifat.

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	Uned Fesur	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Nifer y busnesau micro, bach a chanolig a gaiff cymorth (gan gynnwys busnesau cydweithredol, busnesau'r economi gymdeithasol)	Busnesau	300	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys hunangyflogedig (100% o fenywod)	Unigolion	1,500	Chwarterol

266. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol:

- Rhyw;
- Oedran (o dan 25 oed, dros 54 oed);
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma);
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant.

267. Ar gyfer AP3 rhagwelir, ar lefel rhaglen, o blith targed cyfanswm y Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig; bydd 25% dros 54 oed a bydd 31% yn gweithio'n rhan amser.

Prif egwyddorion dethol gweithrediadau

268. Bydd yr egwyddorion cyffredin canlynol yn llywio'r broses o ddethol gweithrediadau ar draws yr holl Flaenoriaethau Buddsoddi yn y dyfodol:

- Ffocws penodol ar gefnogi swyddi cynaliadwy, cyflogaeth a thwf a gweithrediadau sy'n hwyluso rôl y trydydd sector a'r sector preifat;
- Dylai ymyriadau geisio integreiddio canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, sy'n gyson â phrif egwyddor drefniadol datblygu cynaliadwy ac yn cyfrannu at ganlyniadau'r themâu trawsbynciol;
- Cyfleoedd i gyflawni mwy o elw o ddefnyddio cronfeydd yr UE, yn enwedig â'r sector preifat a'r trydydd sector; a hefyd fuddsoddiadau mwy cydweithredol lle y gallant ychwanegu gwerth a chyflawni canlyniadau;
- Gwerth ychwanegol clir o gymharu â ffyrdd eraill o gefnogi a chyflawni polisi, yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn;
- Bydd tystiolaeth o gyfle yn sail i'r gwaith o ddylunio a chyflawni gweithrediadau gyda buddsoddiadau yn adeiladu ar arbenigedd sy'n bodoli eisoes ac sy'n dod i'r amlwg, gyda chyfalaf dynol yn helpu i ddiwallu anghenion busnesau yn y dyfodol;
- Bydd blaenoriaethu gweithrediadau strategol allweddol sy'n ategu'r Amcanion Penodol ac yn cyflawni canlyniadau sylweddol yn rhan greiddiol o ddull rheoli portffolio o gyflawni rhaglenni;
- Mae angen rhoi strategaethau ymadael clir ar waith o'r cychwyn sy'n ystyried yn llawn rôl y trydydd sector a'r sector preifat, yn adeiladu cadernid cymdeithasol ac yn trechu tlodi o fewn cymunedau, hyrwyddo cydraddoldeb a chyflawni effeithiau gwaddol.

269. Bydd angen i weithrediadau ystyried amrywiaeth o ddulliau targedu er mwyn darparu ffocws ar gyfer buddsoddi. Bydd graddau'r targedu yn amrywio yn ôl y math o ymyriad a, lle bo'n briodol, dylai adlewyrchu'r canlynol:

- nodi'n glir y **grwpiau targed penodol**, eu hanghenion a sut y bydd camau gweithredu yn diwallu'r anghenion hyn ar lefel genedlaethol, lefel ranbarthol neu lefel leol fel y bo'n briodol;
- **sectorau twf** (e.e. yn benodol sectorau allweddol a nodwyd Llywodraeth Cymru, meysydd Her Fawr yn Gwyddoniaeth i Gymru a'r Strategaeth Arloesi sy'n dod i'r amlwg);
- ardaloedd â chyfle daearyddol **penodol** (e.e. Ardaloedd Menter, unrhyw Ddinas-Ranbarth bosibl neu gyfle rhanbarthol arall, Ardal Gwella Busnes, Ardal Wledig neu Ardal Adfywio).

Egwyddorion ychwanegol sy'n berthnasol i'r Flaenoriaeth Fuddsoddi benodol

270. Dylai buddsoddiadau mewn sgiliau geisio sicrhau bod unigolion yn cyflawni neu'n datblygu, lle bo modd, i lefel ganolraddol ar y Fframwaith Cymwysterau Cenedlaethol (NQF) neu uwch, gan amlinellu llwybrau datblygu clir ar gyfer y rhai â lefel isel o sgiliau, os o gwbl.

271. Dylai camau gweithredu gael eu harwain gan alw, bod yn hyblyg ac ymateb i amrywiadau yn y farchnad lafur; defnyddio ac ymateb i Wybodaeth am y Farchnad Lafur er mwyn nodi anghenion o ran sgiliau a wnaiff ategu twf economaidd a buddsoddiad.

272. Bydd gan y camau gweithredu gysylltiadau cryf â thema drawsbynciol ehangach cydraddoldeb a chamau gweithredu mewn blaenoriaethau eraill i fynd i'r afael â stereoteipio ar sail rhyw a chynyddu cyfranogiad dynion a merched mewn meysydd gwaith anhraddodiadol.

273. Bydd camau gweithredu yn gyson â Strategaethau Sgiliau Llywodraeth Cymru a Datganiad Polisi Llywodraeth Cymru ar Sgiliau[59], y Cynllun Cydraddoldeb Strategol ac, yn unol â Chynllun Gweithredu Trechu Tlodi Llywodraeth Cymru, a bydd ymyriadau sgiliau yn gyson â mentrau ehangach sy'n targedu tlodi, yn benodol tlodi mewn gwaith.

274. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol y sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

---

[59] Datganiad Polisi ar Sgiliau Llywodraeth Cymru
http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/policy-statement-on-skills/skills-implementation-plan/?skip=1&lang=cy

Hyrwyddo Arloesedd Cymdeithasol (AC) o fewn yr Echel Blaenoriaeth

275. Anogir pob gweithrediad i ystyried y cyfleoedd y mae AC yn eu cynnig er mwyn treialu neu ddatblygu dulliau cyflawni arloesol. Anogir gweithrediadau i ystyried opsiynau i gyflawni AC bach er mwyn ystyried modelau cyflawni amgen neu dargedu grwpiau penodol gyda'r nod o ymgorffori a mwyhau gwaith cyflawni llwyddiannus. Bydd y fath dreialu bach, yn enwedig drwy waith comisiynu neu gaffael, yn cynnwys y trydydd sector, grwpiau cymunedol a phartneriaid cymdeithasol mewn dull gweithredu seiliedig ar risg lle datblygir modelau cyflawni newydd a all ychwanegu at fodelau cyflawni llwyddiannus sydd eisoes ar waith a'u hategu.

276. Gallai meysydd posibl ar gyfer camau gweithredu AC ar draws y rhaglen gynnwys y canlynol:

- targedu grwpiau penodol nas cynrychiolir yn ddigonol gyda'r nod o fwyhau i weithgarwch craidd a chyflawni canlyniadau cydraddoldeb gwell;
- treialu modelau cyflawni newydd, ar sail risg, yn enwedig o fewn methodoleg gyflawni neu ddulliau gweithredu sefydledig;
- cefnogi'r gwaith o dreialu a datblygu strategaethau ymadael cynaliadwy drwy brofi modelau cyflawni newydd.

277. Efallai y bydd cyfleoedd AC yn datblygu wrth i weithrediadau ddatblygu. Ni fydd angen i weithgarwch AC gael ei gwmpasu'n llawn. Fodd bynnag, bydd angen i egwyddor a dulliau treialu ac yna brif ffrydio gwersi a ddysgwyd gael eu hamlinellu lle rhagwelir camau gweithredu AC. Dylai fod gan Ymyriadau strategol mwy sail dystiolaeth sy'n dynodi lle byddai'r gwaith o dreialu dulliau gweithredu fwyaf effeithiol.

278. Bydd camau gweithredu AC yn destun gwaith monitro penodol a gwaith gwerthuso mwy manwl gywir gyda'r gwersi a ddysgir yn cael eu lledaenu o fewn gweithrediadau ac ar draws WEFO. Gall camau gweithredu AC ddigwydd fel elfennau ar wahân o weithrediadau strategol mwy neu fel gweithrediadau annibynnol ar wahân.

279. Gallai camau penodol o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon gynnwys, ymhlith eraill:

- Dulliau arloesol o gefnogi'r gwaith o dargedu grwpiau targed penodol a gaiff eu tangynrychioli.

280. Drwy hyn bydd hefyd yn bosibl ymgorffori cysylltiadau â grwpiau LEADER o fewn EAFRD (neu Grwpiau Gweithredu Lleol Pysgodfeydd (FLAG) o fewn EMFF). Bydd grwpiau LEADER neu FLAG yn gallu cymryd rhan mewn prosesau comisiynu ar gyfer camau AC, yn enwedig ar gyfer treialu dulliau newydd o weithredu gyda'r nod o brif ffrydio modelau cyflawni llwyddiannus. Bydd y grwpiau hyn hefyd yn gallu gweithio drwy'r dulliau gweithredu rhanbarthol a gofodol a ddisgrifir yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU ac yn yr adran Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol o'r RhW hon er mwyn annog prif ffrydio

gweithgarwch a ariennir drwy gronfeydd ESI eraill i mewn i gynigion ESF cydweithredol

Darpariaeth Benodol ar gyfer Cydweithredu Trawsgenedlaethol

281. Ni chynigir targedu camau gweithredu a gefnogir o dan yr Echel Blaenoriaeth hon at ddibenion cydweithredu trawsgenedlaethol. Bydd camau cydweithredol trawsgenedlaethol o fewn Rhaglen ESF DC yn targedu'r gwaith o ddiwallu anghenion penodol o fewn DC tra'n cynyddu'r gwerth ychwanegol a all gael ei gyflawni gan gydweithredu trawsgenedlaethol. Felly, o ran camau cydweithredol trawsgenedlaethol, rhoddir blaenoriaeth i gamau a gefnogir gan yr Echelau Blaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy a Chyflogaeth Pobl Ifanc, sy'n cynnig cyfle sylweddol i ddefnyddio camau cydweithredol trawsgenedlaethol er mwyn datblygu atebion cyffredin i faterion cyffredin a materion sy'n dod i'r amlwg; atgyfnerthu capasiti er mwyn arloesi, moderneiddio ac addasu i heriau economaidd-gymdeithasol newydd; a hyrwyddo a rhannu gwybodaeth ac arfer da.

Cyfraniad at fuddsoddiadau cronfeydd ESI eraill

282. Bydd buddsoddiadau ESF mewn cyfalaf dynol yn canolbwyntio ar anghenion menter a busnes yn y dyfodol ac yn cyflawni yn eu herbyn, gan gefnogi'r gwaith o ddatblygu economi fodern sy'n seiliedig ar wybodaeth. Bwriedir i fuddsoddiadau ESF a wneir o dan ATh 8, 9 a 10 ategu buddsoddiadau a wneir gan gronfeydd ESI o dan ATh 1-7 a chyfuno â hwy. Lle gellir dangos ychwanegiad clir at ddarpariaeth o dan EAFRD ac EMFF, bydd unigolion sydd ynghlwm wrth ffermio, pysgota a dyframaeth yn gallu cael cymorth ESF. Bydd y dull gweithredu hwn yn hwyluso ac yn galluogi'r broses o gyflawni nodau ac amcanion Cronfeydd ESI yng Nghymru yn gyffredinol, ynghyd â chefnogi'r dull integredig o weithredu a amlinellir yn yr adran Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol.

283. Bydd buddsoddiadau ESF yn yr Echel Blaenoriaeth hon i uwchsgilio'r gweithlu ac ymdrin â bylchau mewn sgiliau penodol a chefnogi'r gwaith o ddatblygu sgiliau technegol yn helpu busnesau i gynyddu eu cynhyrchiant a chystadleurwydd, gan ategu ac ychwanegu gwerth at fuddsoddiadau ERDF, EAFRD ac EMFF o dan ATh3 er mwyn cynyddu cynhyrchiant BBaCh gan gynnwys drwy helpu BBaChau i dyfu a chynyddu cynhyrchiant drwy arallgyfeirio i farchnadoedd newydd.

284. Bydd ymyriadau sgiliau ESF nad ydynt yn benodol i sector yn ategu camau gweithredu EAFRD ac EMFF o dan ATh 2, 3 a 4 er mwyn helpu busnesau gwledig ac arfordirol (gan gynnwys pysgodfeydd a dyframaeth) i fabwysiadu technoleg newydd a dod yn fwy effeithlon, ynghyd â datblygu cadwyni cyflenwi lleol sy'n cysylltu â chyfleoedd twf economaidd. Hefyd, ceir potensial i ymyriadau sgiliau ategu mesurau seiliedig ar dir a gefnogir gan raglen EAFRD o dan ATh 5 a 6.

285. Hefyd, ac yn ôl y galw, gallai buddsoddiadau ESF gefnogi'r gwaith o ddatblygu'r sgiliau arbenigol a lefel uwch sydd eu hangen er mwyn gwireddu potensial buddsoddiadau mewn TGCh a thechnolegau arloesol

ac sy'n dod i'r amlwg a gefnogir gan raglenni ERDF, EAFRD ac MF o dan ATh 1, 2 a 4. Gallai buddsoddiadau sgiliau ESF helpu i gyflawni nod rhaglen ERDF i gynyddu capasiti a gallu busnesau Cymreig i ennill busnes ym maes datblygu a gosod y technolegau hyn.

Cydgysylltu rhwng y Cronfeydd, EAFRD, EMFF ac Offerynnau Undeb ac Ariannu Cenedlaethol eraill, ac â'r EIB.

286. Nodir y dull o gyflenwi a chydgysylltu cronfeydd ESI yng Nghymru yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU, gyda'r holl gronfeydd yn cael eu cyflenwi gyda'i gilydd a'u goruchwylio gan un Pwyllgor Monitro Rhaglenni. Sefydlir grŵp cydgysylltu sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'r Awdurdodau Rheoli ar gyfer pob Cronfa er mwyn hyrwyddo'r broses o gydgysylltu'r Cronfeydd, nodi'r ffynhonnell cyllid mwyaf priodol ac adeiladu portffolios gweithrediadau mewn meysydd o ddiddordeb cyffredin a sicrhau na ddyblygir cyllid.

287. Defnyddir amrywiaeth o ddogfennau canllaw, gan gynnwys Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd, i gyflawni synergedd rhwng Cronfeydd ESI a buddsoddiadau ehangach yn economi Cymru. Nod yr EPF yw nodi'r buddsoddiadau ehangach sy'n berthnasol i gronfeydd ESI. Gan ddefnyddio'r Fframwaith hwn, disgwylir i holl gronfeydd ESI ychwanegu gwerth at y buddsoddiadau ehangach hyn, gan osgoi dyblygu ac adeiladu ar asedau sy'n bodoli eisoes.

288. Bydd buddsoddiadau ESF mewn cyfalaf dynol yn ategu ac yn cyfuno â buddsoddiadau a wneir gan gronfeydd ehangach ESI er mwyn hwyluso'r broses o gyflawni nodau ac amcanion cyffredinol Cronfeydd ESI yng Nghymru. Llwyddwyd i osgoi dull gwahanu llym ar gyfer 2014-2020 er mwyn hwyluso'r gwaith o ddatblygu cynlluniau a gweithrediadau ar y cyd. Felly, lle gellir dangos ychwanegiad clir at ddarpariaeth o dan EAFRD ac EMFF, bydd unigolion sydd ynghlwm wrth ffermio a physgota yn gallu cael cymorth ESF.

289. Rhoddir gwybodaeth benodol am natur ategol Echelau Blaenoriaeth penodol ESF a Chronfeydd ESI eraill isod, tra manylir ar gyfraniad rhaglen ESF at Amcanion Thematig 1-7 ymhob Echel Blaenoriaeth ESF. Amlinellir y dull o gydgysylltu ac integreiddio ag ERDF ac EAFRD yn yr adran Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol, sy'n tynnu sylw at y defnydd o ddulliau cynllunio a chydgysylltu presennol er mwyn blaenoriaethu buddsoddiadau a nodi ac integreiddio'r pecyn ariannu ESI mwyaf priodol.

290. Ymhob achos ceisir sicrhau bod buddsoddiadau yn ategu ei gilydd, ac ystyrir y potensial i ddefnyddio hyblygrwydd neu arian ar y cyd fesul achos. Cyflawnir hyn drwy feini prawf dethol gweithrediadau lle bydd angen i bob gweithrediad, ymhlith nifer o feini prawf eraill, ddangos y canlynol:

- sut maent wedi ystyried y ffynonellau ariannu perthnasol eraill;
- cyfleu sut maent yn cysylltu â'r cronfeydd hyn neu yn eu hategu a'r buddsoddiadau a gefnogir ganddynt;

- dangos sut mae eu cynnig yn cysylltu â rhaglenni buddsoddi ehangach ac yn ychwanegu gwerth atynt.

291. Bydd cyfleoedd i ategu camau gweithredu a gefnogir gan raglen ESF yn Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd (GCC). Dyluniwyd Echelau Blaenoriaeth cyffredin "Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth", "Sgiliau ar gyfer Twf" a "Diweithdra ymhlith Pobl Ifanc" ar draws y ddwy raglen, gan ddefnyddio'r un Amcanion Thematig a Blaenoriaethau Buddsoddi. Caiff y ddwy Raglen eu rheoli gan WEFO fel yr Awdurdod Rheoli, gyda'r un timau yn rheoli'r Echelau Blaenoriaeth cyfatebol ar draws y ddwy raglen, wedi'u goruchwylio gan grŵp rheoli portffolio ESF.

292. Lle bydd nodau'r Rhaglenni ac Amcanion Penodol yr Echelau Blaenoriaeth yn ategu ei gilydd, bydd WEFO yn hwyluso'r gwaith o sefydlu'r ddau weithrediad ategol ynghyd â sicrhau bod gweithrediadau yn ategu ei gilydd. Bydd y camau a gymerir yn amrywio yn ôl Echel Blaenoriaeth yn dibynnu ar gryfder eu natur ategol. Bydd hefyd yn amrywio yn ôl gweithrediad, gan adlewyrchu'r egwyddor cymesuredd.

293. Bydd buddsoddiadau ESF i uwchsgilio'r gweithlu, ymdrin â bylchau penodol mewn sgiliau a chynyddu nifer yr unigolion â sgiliau technegol, arbenigol a lefel uwch yn gweithio ochr yn ochr â hyfforddiant sgiliau penodol gwledig a ddarperir drwy'r EAFRD. Bydd y buddsoddiadau hyn yn helpu BBaChau sy'n elwa o gyllid ERDF, EAFRD ac EMFF (gan gynnwys y busnesau hynny mewn cymunedau gwledig ac arfordirol lle gellir dangos yr ychwanegir at ddarpariaeth EARDF ac EMFF) i arallgyfeirio i farchnadoedd newydd a chynyddu eu cynhyrchiant a'u cystadleurwydd, tra hefyd yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu cadwyni cyflenwi lleol. Hefyd, ceisir cyfleoedd i gefnogi'r gwaith o ddatblygu sgiliau sy'n ategu buddsoddiadau ERDF, EAFRD ac EMFF ym meysydd ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd ynni, technolegau carbon isel a TGCh a thechnolegau arloesol a newydd o dan yr Echel Blaenoriaeth hon.

294. Bydd **Rhaglen Dysgu Gydol Oes** yr UE ac, yn benodol, elfennau Leonardo da Vinci a Grundtvig o bosibl yn ategu gweithgarwch o fewn rhaglenni ESF. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio'n agos gydag Asiantaethau Cenedlaethol y DU ar gyfer y rhaglenni hyn (Asiantaeth Genedlaethol y DU - Rhaglenni Leonardo, Grundtvig a Transversal - Ecorys) yn ogystal â'r adran bolisi sy'n cydgysylltu gwybodaeth yng Nghymru (yr Adran Addysg a Sgiliau) er mwyn ysgogi cysylltiadau ac elfennau ategol. Bydd asesiad o'r ffordd y mae unrhyw weithrediad arfaethedig yn gweddu i'r cyd-destun hwn yn rhan o'r broses dethol ac asesu. Ceisir cyngor arbenigol lle bo angen.

295. Bydd y broses dethol ac asesu a monitro gweithrediadau o fewn WEFO yn sicrhau yr achubir ar y cyfleoedd hyn i'r eithaf drwy ddatblygu a gweithredu gweithrediadau.

Echel Blaenoriaeth 3: Cyflogaeth ymhlith Pobl Ifanc

Cyflwyniad

296. Datblygwyd yr Echel Blaenoriaeth yn unol â nodau ac amcanion Rhaglen ESF yn DC ac yn arbennig y nod fel a ganlyn:

Buddsoddi yn ein pobl ifanc er mwyn creu gweithlu ffyniannus ac ymatebol at y dyfodol sydd â'r sgiliau sydd eu hangen i ymateb i anghenion economi heriol sy'n seiliedig ar wybodaeth.

Mae dau amcan rhaglen allweddol a amlinellir yn y strategaeth hefyd yn gymwys;

Cynyddu lefelau cyflogaeth a chyrhaeddiad pobl ifanc, a thrwy hynny leihau tlodi ac anfantais ymhlith ein pobl ifanc;

Lleihau anghydraddoldebau yn y farchnad lafur ymhlith menywod a grwpiau cydraddoldeb cydnabyddedig.

297. Mae'r dirywiad economaidd diweddar wedi cael effaith sylweddol ar gyflogaeth pobl ifanc. Mae mwy o bobl ifanc yn ei chael hi'n anos symud o addysg i waith.

298. Mae'r Echel Blaenoriaeth wedi cael ei datblygu er mwyn canolbwyntio ar ymdrin â'r cyfraddau cymharol uchel o ddiweithdra ymhlith pobl ifanc yn DC a chanlyniadau cyflogaeth gynaliadwy sydd wrth wraidd hynny. Bydd yr Echel Blaenoriaeth hefyd yn cynnwys rhai camau ataliol cynnar er mwyn cefnogi'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o beidio â bod mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NEET) er mwyn symud o addysg i waith. Felly, bydd yn gyson â'r Argymhellion sy'n Benodol i'r Gwledydd.

299. Bydd y dull hwn o weithredu a'r Amcanion Thematig cysylltiedig (9)(8) - hyrwyddo cyflogaeth gynaliadwy o ansawdd a chefnogi symudedd llafur a (9)(10) - Buddsoddi mewn addysg, hyfforddiant a hyfforddiant galwedigaethol ar gyfer sgiliau a dysgu gydol oes o fewn yr Echel Blaenoriaeth yn cefnogi canlyniadau cyflogaeth pobl ifanc tra'n cynyddu effaith bosibl buddsoddiadau.

300. Bydd yr Echel Blaenoriaeth yn gyson iawn â Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid Llywodraeth Cymru[60], gan gefnogi'r gwaith o nodi, olrhain a mapio gwasanaethau a chanlyniadau i bobl ifanc o addysg i mewn i gyflogaeth. Bydd y fath gysoni yn sicrhau bod dull cyson o gefnogi ein pobl ifanc ar waith a bod buddsoddiad ESF yn ychwanegu gwerth at ddull integredig o gyflawni nodau ac amcanion y rhaglen.

---

[60] Llywodraeth Cymru: http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/youthengagement/;jsessionid=1847D153EF2A644B7B4A0EE1EC4EEDC4?skip=1&lang=cy a http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/youthengagement/?lang=cy

301. Yn unol â'r dull gweithredu uchod, mae'r diffiniad o 'bobl ifanc' wedi cael ei ymestyn i 24 oed, gan sicrhau bod buddsoddiadau ESF yn cefnogi unigolion wrth iddynt symud drwy addysg i mewn i gyflogaeth gynaliadwy, gan leihau'r risg y byddant yn dod yn NEET a sicrhau bod ymyriadau yn dechrau'n gynnar ac yn ymdrin â phwyntiau pontio allweddol.

302. Her allweddol fydd gwneud defnydd effeithiol o ymyriadau er mwyn ymateb i ofynion y farchnad lafur, nodi ac achub ar gyfleoedd twf a pharhau i gynyddu cystadleurwydd DC. Dengys tystiolaeth fod angen i'r grwpiau galwedigaethol sy'n tyfu gyflymaf feddu ar sgiliau NQF Lefelau 3, 4 ac uwch; mae'r galwedigaethau sy'n dirywio gyflymaf yn seiliedig ar NQF Lefel 2 ac is. Ystyrir bod sgiliau STEM hefyd yn hanfodol i feysydd cyflogaeth a thwf yn y dyfodol[61,62]. Yn 2013, nododd 39% o gyflogwyr yn y DU sy'n recriwtio staff â sgiliau STEM eu bod yn ei chael hi'n anodd recriwtio sgiliau o'r fath[63].

303. Drwy gysoni ymyriadau o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon sicrheir bod sgiliau a dyheadau gyrfa pobl ifanc yn gyson â galw cyflogwyr, cyfleoedd twf ac anghenion yr economi.

[61] Bwrdd Cyflogaeth a Sgiliau Cymru (2011); *Skills for Jobs: Priorities July 2011*
[62] Advanced Materials and Manufacturing (AM&M) Summary Advice from the Sector Panel
[63] Pearson/CBI Education ac Arolygon Sgiliau 2008 a 2013

Amcan Penodol 1: Lleihau nifer y bobl ifanc 16-24 oed Nad ydynt mewn Cyflogaeth, Addysg na Hyfforddiant (NEET).

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

304. Nod yr Amcan Penodol hwn, fel rhan o'r dull integredig o fewn y flaenoriaeth i ymdrin â materion NEET a Diweithdra ymhlith Pobl Ifanc, yw lleihau nifer y bobl ifanc 16-24 oed sy'n NEET. Bydd hyn yn cynnwys y rhai sy'n ddiwaith neu'n economaidd anweithgar.

305. Yn unol â'r Argymhellion sy'n Benodol i'r Gwledydd, effaith buddsoddiadau yn yr Amcan Penodol hwn, gan ystyried cyfraddau mewnlif ac all-lif, fydd gostwng cyfraddau diweithdra ymhlith pobl ifanc yn DC. Bydd hefyd yn lleihau nifer y bobl ifanc 16-24 oed sy'n NEET.

306. Bydd canlyniadau uniongyrchol y buddsoddiadau ESF yn canolbwyntio ar fesur nifer y bobl ifanc 16-24 oed a ddosberthir yn NEET sy'n symud i mewn i naill ai Addysg neu Gyflogaeth o ganlyniad i gymorth ESF. Bydd dangosyddion canlyniadau ychwanegol hefyd yn mesur nifer y bobl ifanc 16-24 oed sy'n NEET sy'n ennill cymhwyster fel llwybr i gyflogaeth gynaliadwy, gan hefyd adlewyrchu'r Argymhellion sy'n Benodol i'r Gwledydd i leihau nifer y bobl ifanc â lefel isel o sgiliau sylfaenol.

307. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenorol neu weithgarwch tebyg rywle arall. Pennwyd targedau er mwyn adlewyrchu'r uchelgais gyffredinol i helpu'r rhai sy'n NEET i gael cyflogaeth gan adeiladu ar lwyddiant sylweddol yn y rhaglen gyfredol. Mae targedau eraill yn adlewyrchu llinellau sylfaen oherwydd ystyrir bod y rhain yn briodol heb amharu ar yr angen am ganlyniadau cyflogaeth.

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned Fesur	Dangosydd Allbwn Cyffredin a Ddefnyddir fel Sail	Gwerth Sylfaenol	Blwyddyn Sylfaenol	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Cyfranogwyr NEET (16-24 oed) sy'n ennill cymwysterau pan maent yn gadael	Canran	Cyfranogwyr NEET (16-24 oed)	18	2013	20	Chwarterol
Cyfranogwyr NEET (16 - 24 oed) sydd mewn addysg/hyfforddiant pan maent yn gadael	Canran		17	2013	17	Chwarterol
Cyfranogwyr NEET (16-24 oed) sy'n dechrau gweithio pan maent yn gadael	Canran		25	2013	28	Chwarterol

308. Bydd 10% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Cyflogaeth Pobl Ifanc yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.

Camau gweithredu

309. Wrth gyflawni yn erbyn **Amcan Penodol 1**, bydd y camau a gymerir o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn targedu pobl ifanc o oedran gweithio (o 16 oed hyd at ac yn cynnwys 24 oed) a ddosberthir yn NEET, gan gynnwys y rhai sy'n ddiwaith neu'n economaidd anweithgar.

310. Bydd camau gweithredu yn rhan o Echel Blaenoriaeth gydgysylltiedig sy'n diwallu anghenion tymor hwy ein pobl ifanc, gan ddarparu amrywiaeth o ymyriadau i ategu a hwyluso mynediad i waith parhaol i'r rheini sy'n barod i weithio ac i'r rheini y gallai fod angen sgiliau ychwanegol neu ymyriadau sy'n canolbwyntio ar waith arnynt.

311. Bydd camau gweithredu yn blaenoriaethu canlyniadau cyflogaeth ar gyfer cyfranogwyr. Fodd bynnag, bydd unigolion hefyd yn cael cymorth i ddysgu ymhellach, ennill cymwysterau a dilyn hyfforddiant fel rhan o'r gwaith o gefnogi mynediad a datblygiad i gyflogaeth gynaliadwy. Yn achos y bobl ifanc hynny o fewn y grŵp targed hwn a all fod wedi profi cyfnodau hir o ddiweithdra, gall ymyriadau fod am gyfnod byr a, lle bo'n briodol, ddarparu mesurau priodol, fel mentora, er mwyn sicrhau cynaliadwyedd canlyniadau cyflogaeth.

312. Bydd buddsoddiadau ESF drwy'r Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn gyson â Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid Llywodraeth Cymru er mwyn sicrhau bod buddsoddiadau yn ychwanegu gwerth at ddarpariaeth bresennol sydd wedi'i mapio ac yn cael eu cyflawni fel rhan o ymateb cydgysylltiedig i ateb yr heriau sy'n wynebu pobl ifanc wrth gael Cyflogaeth Gynaliadwy. Bydd camau gweithredu hefyd yn helpu i gyflawni Gwarant Ieuenctid Llywodraeth Cymru, ac ychwanegu gwerth ati, gan wella'r dulliau o helpu unigolion i gael hyfforddiant swydd o ansawdd da, neu addysg barhaus i'r sawl sydd y tu hwnt i'r cyfnod pontio cychwynnol o addysg orfodol.

313. Yn ogystal ag amcanion penodol y themâu trawsbynciol a'r egwyddorion llorweddol, bydd buddsoddiadau yn ceisio atgyfnerthu dewisiadau mewn modd cadarnhaol a chymryd camau i helpu i ddadansoddi stereoteipiau rhyw traddodiadol ym maes cyflogaeth a dysgu, gan ehangu gorwelion ar gyfer swyddi neu sectorau cyflogaeth anhraddodiadol, fel menywod mewn diwydiannau lle mae angen pynciau STEM (e.e. Peirianneg, Technoleg Gwybodaeth).

314. Bydd newidiadau parhaus yn system Lles Llywodraeth y DU yn creu heriau wrth geisio cyflawni'r agenda cyflogaeth ieuenctid o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon. Bydd angen i ymyriadau ategu darpariaeth prif ffrwd, ac ychwanegu gwerth ati, tra'n osgoi dyblygu. Bydd hyn yn gofyn am beth hyblygrwydd er mwyn addasu i'r amgylchedd newidiol. Ymdrinnir ag egwyddorion cymhwysedd penodol sy'n seiliedig ar raglenni prif ffrwd Llywodraeth y DU drwy ddogfennaeth canllaw ar gymhwysedd Cymru, sydd ar gael drwy wefan WEFO ac a gaiff ei diweddaru drwy gydol cyfnod y Rhaglen.

315. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi **Amcan Penodol 1** a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys:

- Camau i sicrhau bod pobl ifanc yn cael y sgiliau, y cymwyseddau a'r profiad angenrheidiol sy'n eu galluogi i gael gwaith cynaliadwy, gan gynnwys hunangyflogaeth;
- Camau i helpu pobl ifanc i ddychwelyd i addysg neu hyfforddiant er mwyn datblygu ymhellach sgiliau ar gyfer cyflogaeth yn y dyfodol;
- Camau i helpu pobl ifanc i gael cyflogaeth barhaol a'i chynnal; neu
- Gweithgareddau gyda mentrau ac addysgwyr er mwyn herio tybiaethau a stereoteipiau traddodiadol a gwella cyfraddau cyfranogi mewn galwedigaethau a sectorau lle na chaiff rhyw benodol neu grŵp cydraddoldeb cydnabyddedig ei gynrychioli'n ddigonol.

316. Mae'r camau a gynllunnir a ddisgrifir uchod yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau sy'n cyflawni'r Amcan Penodol hwn eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.

317. Disgwylir mai buddiolwyr cyllid fydd y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol; darparwyr addysg; prifysgolion; a'r sector preifat.

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	**Uned Fesur**	**Gwerth Targed (2023)**	**Amlder adrodd**
Cyfranogwyr NEET (16 - 24 oed)	Unigolion	21,200	Chwarterol

318. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol:
    - Rhyw;
    - Anabledd;
    - Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
    - Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma);
    - Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant

319. Ar gyfer AP1 rhagwelir, ar lefel rhaglen, o blith y targed cyfanswm cyfranogwyr NEET (16-24 oed, gwryw a benyw) y bydd gan 24% anabledd.

Prif egwyddorion dethol gweithrediadau

320. Bydd yr egwyddorion cyffredin canlynol yn llywio'r broses o ddethol gweithrediadau ar draws yr holl Flaenoriaethau Buddsoddi yn y dyfodol:

- Ffocws penodol ar gefnogi swyddi cynaliadwy, cyflogaeth a thwf a gweithrediadau sy'n hwyluso rôl y trydydd sector a'r sector preifat;
- Dylai ymyriadau geisio integreiddio canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, sy'n gyson â phrif egwyddor drefniadol datblygu cynaliadwy ac yn cyfrannu at ganlyniadau'r themâu trawsbynciol;
- Cyfleoedd i gyflawni mwy o elw o ddefnyddio cronfeydd yr UE, yn enwedig â'r sector preifat a'r trydydd sector; a hefyd fuddsoddiadau mwy cydweithredol lle y gallant ychwanegu gwerth a chyflawni canlyniadau;
- Gwerth ychwanegol clir o gymharu â ffyrdd eraill o gefnogi a chyflawni polisi, yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn;
- Bydd tystiolaeth o gyfle yn sail i'r gwaith o ddylunio a chyflawni gweithrediadau gyda buddsoddiadau yn adeiladu ar arbenigedd sy'n bodoli eisoes ac sy'n dod i'r amlwg, gyda chyfalaf dynol yn helpu i ddiwallu anghenion busnesau yn y dyfodol;
- Bydd blaenoriaethu gweithrediadau strategol allweddol sy'n ategu'r Amcanion Penodol ac yn cyflawni canlyniadau sylweddol yn rhan greiddiol o ddull rheoli portffolio o gyflawni rhaglenni;
- Mae angen rhoi strategaethau ymadael clir ar waith o'r cychwyn sy'n ystyried yn llawn rôl y trydydd sector a'r sector preifat, yn adeiladu cadernid cymdeithasol ac yn trechu tlodi o fewn cymunedau, hyrwyddo cydraddoldeb a chyflawni effeithiau gwaddol.

321. Bydd angen i weithrediadau ystyried amrywiaeth o ddulliau targedu er mwyn darparu ffocws ar gyfer buddsoddi. Bydd graddau'r targedu yn amrywio yn ôl y math o ymyriad a, lle bo'n briodol, dylai adlewyrchu'r canlynol:

- nodi'n glir y **grwpiau targed penodol**, eu hanghenion a sut y bydd camau gweithredu yn diwallu'r anghenion hyn ar lefel genedlaethol, lefel ranbarthol neu lefel leol fel y bo'n briodol;
- **sectorau twf** (e.e. yn benodol sectorau allweddol a nodwyd Llywodraeth Cymru, meysydd Her Fawr yn Gwyddoniaeth i Gymru a'r Strategaeth Arloesi sy'n dod i'r amlwg);
- ardaloedd â chyfle daearyddol **penodol** (e.e. Ardaloedd Menter, unrhyw Ddinas-Ranbarth bosibl neu gyfle rhanbarthol arall, Ardal Gwella Busnes, Ardal Wledig neu Ardal Adfywio).

Egwyddorion ychwanegol sy'n berthnasol i'r Flaenoriaeth Fuddsoddi benodol

322. Rhaid dylunio camau gweithredu fel eu bod yn gyson ag egwyddorion sicrhau bod gan gyflogwyr weithlu sy'n meddu ar gymwysterau addas ar gyfer y dyfodol, bod datblygiad sgiliau a lefelau cyrhaeddiad yn gyson â gweithgaredd twf a bod pobl ifanc yn cymryd rhan mewn addysg a hyfforddiant priodol er mwyn bodloni meysydd twf cyflogaeth a gofynion cyflogwyr. Bydd GFL yn rhan allweddol o'r broses o gefnogi buddsoddiadau i gysoni ymyriadau ag anghenion cyflogwyr nawr ac yn y dyfodol.

323. Bydd ymyriadau yn integreiddio â chamau gweithredu o fewn Amcan Penodol 2 o'r Echel Blaenoriaeth hon er mwyn cefnogi datblygiad y rhai sy'n wynebu risg o ddod yn NEET ar bwyntiau pontio allweddol a byddant yn gweithio gyda mentrau ehangach sy'n anelu at ddiwallu anghenion ein pobl ifanc.

324. Rhaid i gamau gweithredu fod yn gyson â Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid Llywodraeth Cymru[64].

325. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol y sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

---

[64] Llywodraeth Cymru: http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/youthengagement/;jsessionid=1847D153EF2A644B7B4A0EE1EC4EEDC4?skip=1&lang=cy

Amcan Penodol 2: Lleihau nifer y bobl ifanc rhwng 11 a 24 oed sy'n wynebu risg o ddod yn NEET.

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

326. Mae'r Amcan Penodol hwn yn anelu at leihau'r risg o ddod yn NEET ymhlith pobl ifanc 11-24 oed gan ganolbwyntio'n arbennig ar y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf. Bydd y buddsoddiadau yn ategu camau gweithredu ar draws y flaenoriaeth, gan dargedu NEET a Diweithdra ymhlith Pobl Ifanc drwy gymryd camau cynnar mewn perthynas â'r rhai nad ydynt mewn addysg er mwyn lleihau'r risg y byddant yn rhoi'r gorau i addysg neu ddim yn cael gwaith ar ôl addysg.

327. Drwy gysoni buddsoddiadau o fewn y flaenoriaeth hon â Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid Llywodraeth Cymru a'i safonau craidd ar nodi'r rhai sy'n wynebu risg o ddod yn NEET ar gam cynnar sicrheir bod dull cyson o nodi ac olrhain unigolion o fewn y garfan hon.

328. Ar lefel graidd, mae'r broses o nodi unigolion yn gynnar yn canolbwyntio ar ddangosyddion presenoldeb, ymddygiad a chyrhaeddiad wrth ddiffinio'r risg o ddod yn NEET er y gall dangosyddion lleol eraill gael eu hychwanegu. Felly, prif ganlyniad ymyriadau o fewn yr Amcan Penodol hwn fydd lleihau'r risg o ddod yn NEET fel y'i mesurir gan y systemau olrhain o fewn y fframwaith.

329. Ymhlith mesurau ychwanegol llai o risg, bydd mesur nifer y cymwysterau a enillir a, chan adlewyrchu pwysigrwydd targedu pwyntiau pontio allweddol wrth leihau'r risg o ddod yn NEET, fesur y datblygiad i mewn i addysg bellach neu hyfforddiant.

330. Drwy gysoni â'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid, sicrheir hefyd fod camau gweithredu o fewn yr Amcan Penodol hwn yn helpu i ymdrin, yn y tymor hwy, â materion strwythurol a pharhaus diffyg ymgysylltu a geir mewn unrhyw amgylchiadau economaidd.

331. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenorol neu weithgarwch tebyg rywle arall. Ar gyfer y mesur llai o risg o ddod yn NEET, ni fu modd pennu llinell sylfaen gan fod y Fframwaith yn gam newydd sydd, yn rhannol, yn ymateb i'r gwersi a ddysgwyd drwy ESF a gweithgarwch arall ar yr angen am ddulliau nodi cynnar a chyson. Am yr un rheswm hwn, nid oes modd pennu gwerth targed ar gyfer y dangosydd hwn ar hyn o bryd. Felly, nodwyd Cynllun Gweithredu er mwyn pennu’r gwerth targed hwn erbyn diwedd mis Chwefror 2016.

332. Ar gyfer y mesurau eraill, mae'r targedau'n adlewyrchu llinellau sylfaen sydd â diffiniad blaenorol ehangach o'r Risg o NEET ac felly maent yn dal i fod yn heriol ar gyfer y garfan fwy diffiniedig hon.

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned Fesur	Dangosydd allbwn cyffredin a ddefnyddir fel sail	Gwerth Sylfaenol	Blwyddyn Sylfaenol	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Cyfranogwyr sy'n wynebu risg o ddod yn NEET (11-24 oed) sy'n ennill cymwysterau pan maent yn gadael)	Canran	Cyfranogwyr sy'n wynebu risg o ddod yn NEET (11-24)	27	2013	27	Chwarterol
Cyfranogwyr sy'n wynebu risg o ddod yn NEET (11-24 oed) sydd mewn addysg neu hyfforddiant pan maent yn gadael	Canran		18	2013	18	Chwarterol
Cyfranogwyr sy'n wynebu risg o ddod yn NEET (11-24 oed) sy'n wynebu llai o risg o ddod yn NEET pan maent yn gadael	Canran		0	2013	Targed i'w bennu	Chwarterol

333. Bydd 10% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Cyflogaeth Pobl Ifanc yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.

Camau gweithredu

334. Wrth gyflawni yn erbyn Amcan Penodol 2, bydd y camau a gymerir o fewn y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn targedu pobl ifanc 24-24 oed, sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET, fel y nodwyd drwy'r broses nodi ac olrhain a amlinellwyd yn Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid Llywodraeth Cymru.

335. Bydd camau gweithredu yn rhan o Echel Blaenoriaeth gydgysylltiedig sy'n diwallu anghenion tymor hwy ein pobl ifanc, gan gefnogi ymgysylltiad y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET drwy symud o addysg i gyflogaeth a darparu amrywiaeth o ymyriadau a fydd yn ategu ac yn ychwanegu gwerth at wasanaethau prif ffrwd ond heb eu dyblygu.

336. Bydd camau gweithredu yn rhoi blaenoriaeth i gymwysterau a chanlyniadau dysgu pellach ar gyfer cyfranogwyr. Fodd bynnag, gan ddefnyddio'r system nodi ac olrhain o fewn y Fframwaith Cyflogi a Datblygu Ieuenctid, cyflawnir canlyniadau sy'n gysylltiedig â lleihau'r risg o NEET hefyd. Bydd camau gweithredu hefyd yn atgyfnerthu dewisiadau mewn modd cadarnhaol ac yn helpu i ddadansoddi stereoteipiau rhyw traddodiadol ym maes cyflogaeth a dysgu, gan ehangu gorwelion ar gyfer swyddi neu sectorau cyflogaeth anhraddodiadol.

337. Bydd cynyddu lefelau cyrhaeddiad, gostwng cyfraddau GYG a chymryd camau cynnar mewn perthynas â NEET, lle canolbwyntir ar y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o ymddieithrio neu ddod yn NEET, yn cefnogi'r amcan Echel Blaenoriaeth o leihau diweithdra ymhlith pobl ifanc drwy ymyriadau strwythurol cynnar sy'n atal anfantais a diffyg ymgysylltu.

338. Mae mwy o gystadleurwydd yn y farchnad lafur yn rhoi mwy o ffocws ar bwysigrwydd cefnogi ymgysylltu a chyrhaeddiad cynnar[65]. Gall ymyrraeth gynnar i leihau'r risg o ddod yn NEET gael effeithiau tymor hwy sylweddol. Mae'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid yn nodi bod methiant i ymgysylltu â phobl ifanc yn cynyddu’r costau sy’n gysylltiedig ag iechyd a gwasanaethau cymdeithasol ac mae’n cyfrannu at yr heriau sy’n gysylltiedig â diweithdra hirdymor, tra bod Swyddfa Archwilio Cymru yn amcangyfrif bod cost gydol oes y niferoedd presennol o bobl ifanc 16-18 oed sy'n NEET yn £626 miliwn mewn costau arian cyhoeddus ac yn £1.21 biliwn mewn costau adnoddau.[66]

339. Oherwydd natur y garfan NEET, bydd camau gweithredu, yn naturiol, yn canolbwyntio ar bobl ifanc o grwpiau penodol, gan gynnwys troseddwyr ifanc, pobl ifanc o gefndiroedd Duon a Lleiafrifoedd Ethnig, mamau yn eu harddegau a phobl ifanc ag anableddau neu anghenion addysgol arbennig a phobl ifanc sydd wedi gadael gofal a allai fod yn wynebu rhwystrau ychwanegol i ymgysylltu neu ddatblygu, ond ni fyddant yn gyfyngedig iddynt.

---

[65] UKCES (2011) The Youth Enquiry: Employer Perspectives on Tackling Youth Unemployment

[66] Swyddfa Archwilio Cymru (2014); Pobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant

340. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi **Amcan Penodol 2** a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys Ymhlith y camau a gynlluniwyd i gyflawni Amcan Penodol 2 ac mewn perthynas â'r grwpiau targed a nodir uchod mae'r canlynol:

- Camau cynnar wedi'u targedu er mwyn trechu dadrithiad, cynnig mynediad i ystod ehangach ac arloesol o opsiynau dysgu sy'n ategu'r broses o feithrin sgiliau galwedigaethol a lefel uwch ac atal pobl ifanc rhag gadael byd addysg; neu
- Camau i helpu'r rhai sy'n NEET, neu sy'n wynebu'r risg o hynny, i barhau ag addysg neu ailymgysylltu ag addysg, meithrin eu sgiliau a'u cyrhaeddiad, er mwyn gwneud penderfyniadau gyrfa mwy effeithiol a chael mynediad i'r cwricwlwm amgen.

341. Mae'r camau a gynllunnir a ddisgrifir uchod o fewn pob thema yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau sy'n cyflawni'r Amcan Penodol hwn eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.

342. Disgwylir i fuddiolwyr cyllid gynnwys y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol (gan gynnwys y Trydydd Sector); darparwyr addysg; prifysgolion a'r sector preifat.

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	**Uned Fesur**	**Gwerth Targed (2023)**	**Amlder adrodd**
Cyfranogwyr sy'n wynebu risg o ddod yn NEET (11-24)	Unigolion	13,000	Chwarterol

343. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol:

- Rhyw;
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma);
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant.

344. Ar gyfer AP2 rhagwelir, ar lefel rhaglen, o blith y targed cyfanswm sy'n wynebu risg o ddod yn NEET (11-24 oed, gwryw a benyw) y bydd gan 10% anabledd.

Prif egwyddorion dethol gweithrediadau

345. Bydd yr egwyddorion cyffredin canlynol yn llywio'r broses o ddethol gweithrediadau ar draws yr holl Flaenoriaethau Buddsoddi yn y dyfodol:

- Ffocws penodol ar gefnogi swyddi cynaliadwy, cyflogaeth a thwf a gweithrediadau sy'n hwyluso rôl y trydydd sector a'r sector preifat;
- Dylai ymyriadau geisio integreiddio canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, sy'n gyson â phrif egwyddor drefniadol datblygu cynaliadwy ac yn cyfrannu at ganlyniadau'r themâu trawsbynciol;
- Cyfleoedd i gyflawni mwy o elw o ddefnyddio cronfeydd yr UE, yn enwedig â'r sector preifat a'r trydydd sector; a hefyd fuddsoddiadau mwy cydweithredol lle y gallant ychwanegu gwerth a chyflawni canlyniadau;
- Gwerth ychwanegol clir o gymharu â ffyrdd eraill o gefnogi a chyflawni polisi, yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn;
- Bydd tystiolaeth o gyfle yn sail i'r gwaith o ddylunio a chyflawni gweithrediadau gyda buddsoddiadau yn adeiladu ar arbenigedd sy'n bodoli eisoes ac sy'n dod i'r amlwg, gyda chyfalaf dynol yn helpu i ddiwallu anghenion busnesau yn y dyfodol;
- Bydd blaenoriaethu gweithrediadau strategol allweddol sy'n ategu'r Amcanion Penodol ac yn cyflawni canlyniadau sylweddol yn rhan greiddiol o ddull rheoli portffolio o gyflawni rhaglenni;
- Mae angen rhoi strategaethau ymadael clir ar waith o'r cychwyn sy'n ystyried yn llawn rôl y trydydd sector a'r sector preifat, yn adeiladu cadernid cymdeithasol ac yn trechu tlodi o fewn cymunedau, hyrwyddo cydraddoldeb a chyflawni effeithiau gwaddol.

346. Bydd angen i weithrediadau ystyried amrywiaeth o ddulliau targedu er mwyn darparu ffocws ar gyfer buddsoddi. Bydd graddau'r targedu yn amrywio yn ôl y math o ymyriad a, lle bo'n briodol, dylai adlewyrchu'r canlynol:

- nodi'n glir y **grwpiau targed penodol**, eu hanghenion a sut y bydd camau gweithredu yn diwallu'r anghenion hyn ar lefel genedlaethol, lefel ranbarthol neu lefel leol fel y bo'n briodol;
- **sectorau twf** (e.e. yn benodol sectorau allweddol a nodwyd Llywodraeth Cymru, meysydd Her Fawr yn Gwyddoniaeth i Gymru a'r Strategaeth Arloesi sy'n dod i'r amlwg);
- ardaloedd â chyfle daearyddol **penodol** (e.e. Ardaloedd Menter, unrhyw Ddinas-Ranbarth bosibl neu gyfle rhanbarthol arall, Ardal Gwella Busnes, Ardal Wledig neu Ardal Adfywio).

Egwyddorion ychwanegol sy'n berthnasol i'r Flaenoriaeth Fuddsoddi benodol

347. Rhaid i gamau gweithredu ymateb i ofynion y farchnad lafur, nodi ac achub ar gyfleoedd twf a pharhau i gynyddu cystadleurwydd yr ardal. Rhaid i gamau gweithredu ddiwallu anghenion yr economi, bod yn gyson â gwybodaeth am y farchnad lafur a bod yn gysylltiedig â chyflogwyr er mwyn sicrhau bod sgiliau, ymyriadau a dyheadau gyrfa ein pobl ifanc yn gyson â galw cyflogwyr a chyfleoedd twf sy'n dod i'r amlwg.

348. Bydd ymyriadau yn integreiddio â chamau gweithredu o fewn Amcan Penodol 1 o'r echel blaenoriaeth hon er mwyn cefnogi datblygiad ar bwyntiau pontio allweddol ar gyfer y rhai sy'n wynebu risg o ddod yn NEET a byddant yn gweithio gyda mentrau ehangach sy'n anelu at ddiwallu anghenion ein pobl ifanc.

349. Rhaid i gamau gweithredu fod yn gyson â Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid Llywodraeth Cymru[67].

350. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol y sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

[67] Llywodraeth Cymru: http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/youthengagement/;jsessionid=1847D153EF2A644B7B4A0EE1EC4EEDC4?skip=1&lang=cy

Hyrwyddo Arloesedd Cymdeithasol (AC) o fewn yr Echel Blaenoriaeth.

351. Anogir pob gweithrediad i ystyried y cyfleoedd y mae AC yn eu cynnig er mwyn treialu neu ddatblygu dulliau cyflawni arloesol. Anogir gweithrediadau i ystyried opsiynau i gyflawni gweithgareddau AC bach er mwyn ystyried modelau cyflawni amgen neu dargedu grwpiau penodol gyda'r nod o ymgorffori a mwyhau gwaith cyflawni llwyddiannus. Bydd y fath dreialu bach, yn enwedig drwy waith comisiynu neu gaffael, yn cynnwys y trydydd sector, grwpiau cymunedol a phartneriaid cymdeithasol mewn dull gweithredu seiliedig ar risg lle datblygir modelau cyflawni newydd a all ychwanegu at fodelau cyflawni llwyddiannus sydd eisoes ar waith a'u hategu. Drwy hyn bydd hefyd yn bosibl ymgorffori cysylltiadau â grwpiau LEADER o fewn rhaglen EAFRD.

352. Gallai meysydd posibl ar gyfer camau gweithredu AC ar draws y rhaglen gynnwys y canlynol:

- targedu grwpiau penodol nas cynrychiolir yn ddigonol gyda'r nod o fwyhau i weithgarwch craidd a chyflawni canlyniadau cydraddoldeb gwell;
- treialu modelau cyflawni newydd, ar sail risg, yn enwedig o fewn methodoleg gyflawni neu ddulliau gweithredu sefydledig;
- cefnogi'r gwaith o dreialu a datblygu strategaethau ymadael cynaliadwy drwy brofi modelau cyflawni newydd.

353. Efallai y bydd cyfleoedd AC yn datblygu wrth i weithrediadau ddatblygu. Ni fydd angen i weithgarwch AC gael ei gwmpasu'n llawn. Fodd bynnag, bydd angen i egwyddor a dulliau treialu ac yna brif ffrydio gwersi a ddysgwyd gael eu hamlinellu lle rhagwelir camau gweithredu AC. Dylai fod gan Ymyriadau strategol mwy sail dystiolaeth sy'n dynodi lle byddai'r gwaith o dreialu dulliau gweithredu fwyaf effeithiol.

354. Bydd camau gweithredu AC yn destun gwaith monitro penodol a gwaith gwerthuso mwy manwl gywir gyda'r gwersi a ddysgir yn cael eu lledaenu o fewn gweithrediadau ac ar draws WEFO. Gall camau gweithredu AC ddigwydd fel elfennau ar wahân o weithrediadau strategol mwy neu fel gweithrediadau annibynnol ar wahân.

355. Gallai camau penodol o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon gynnwys, ymhlith eraill:

- Dulliau arloesol o ymgysylltu â phobl ifanc sydd bellaf o'r farchnad lafur ac sy'n wynebu rhwystrau cymhleth a hirdymor, gan eu helpu i gael mynediad at y farchnad lafur a chael cyflogaeth gynaliadwy;
- Dulliau arloesol o dargedu'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET er mwyn cynyddu lefelau ymgysylltu a chyrhaeddiad a gostwng cyfraddau Gadael yr Ysgol yn Gynnar.

356. Drwy hyn bydd hefyd yn bosibl ymgorffori cysylltiadau â grwpiau LEADER o fewn EAFRD (neu Grwpiau Gweithredu Lleol Pysgodfeydd (FLAG) o fewn EMFF). Bydd grwpiau LEADER neu FLAG yn gallu cymryd rhan

mewn prosesau comisiynu ar gyfer camau AC, yn enwedig ar gyfer treialu dulliau newydd o weithredu gyda'r nod o brif ffrydio modelau cyflawni llwyddiannus. Bydd y grwpiau hyn hefyd yn gallu gweithio drwy'r dulliau gweithredu rhanbarthol a gofodol a ddisgrifir yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU ac yn yr adran Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol o'r RhW hon er mwyn annog prif ffrydio gweithgarwch a ariennir drwy gronfeydd ESI eraill i mewn i gynigion ESF cydweithredol.

Darpariaeth Benodol ar gyfer Cydweithredu Trawsgenedlaethol

357. Bydd camau cydweithredol trawsgenedlaethol yn targedu'r gwaith o ddiwallu anghenion penodol o fewn DC tra'n cynyddu'r gwerth ychwanegol a all gael ei gyflawni gan gydweithredu trawsgenedlaethol.

358. Bydd y camau a gymerir yn cynnwys rhanddeiliaid o'r sector cyhoeddus, addysg uwch ac addysg bellach, y trydydd sector a'r sector preifat. Gall gweithrediadau gynnwys gweithgarwch cydweithredu trawsgenelaethol yn llawn neu gynnwys cydweithredu trawsgenedlaethol fel un elfen o fewn y gweithrediad ehangach.

359. Disgwylir i gamau gweithredu gefnogi cydweithrediad trawsgenedlaethol ag Aelod Wladwriaethau eraill sy'n wynebu heriau tebyg i DC ac sy'n gweithio tuag at nodau cyffredin. Dylai'r camau a gymerir gefnogi gwaith partneriaeth trawsgenedlaethol er mwyn rhannu arfer da a datblygu dulliau cyffredin ac arloesol o ymdrin â heriau cyffredin.

360. Gallai camau penodol o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon gynnwys, ymhlith eraill:

- Camau i rannu arfer da a datblygu dulliau cyffredin ac arloesol o gefnogi pobl ifanc, gan gynnwys y rhai sy'n NEET, i gael mynediad at y farchnad lafur.

Cyfraniad at fuddsoddiadau cronfeydd ESI eraill

361. Bydd buddsoddiadau ESF mewn cyfalaf dynol yn canolbwyntio ar anghenion menter a busnes yn y dyfodol ac yn cyflawni yn eu herbyn, gan gefnogi'r gwaith o ddatblygu economi fodern sy'n seiliedig ar wybodaeth. Bwriedir i fuddsoddiadau ESF a wneir o dan ATh 8, 9 a 10 ategu buddsoddiadau a wneir gan gronfeydd ESI o dan ATh 1-7 a chyfuno â hwy. Lle gellir dangos ychwanegiad clir at ddarpariaeth o dan EAFRD ac EMFF, bydd unigolion o gymunedau ffermio a physgota yn gallu cael cymorth ESF. Bydd y dull gweithredu hwn yn hwyluso ac yn galluogi'r broses o gyflawni nodau ac amcanion Cronfeydd ESI yng Nghymru yn gyffredinol, ynghyd â chefnogi'r dull integredig o weithredu a amlinellir yn yr adran Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol.

362. Bydd ymyriadau ESF yn yr Echel Blaenoriaeth hon yn ymgysylltu pobl ifanc mewn addysg a hyfforddiant priodol er mwyn cyflawni'r gweithlu cymwys sydd ei angen ar gyflogwyr yn y dyfodol. Drwy wneud hyn, bydd camau gweithredu yn ategu ymyriadau ERDF, EAFRD ac EMFF o dan ATh3 er mwyn ysgogi twf busnes, arallgyfeirio ac ehangu i farchnadoedd

newydd, datblygu cadwyni cyflenwi lleol sy'n cysylltu â chyfleoedd twf economaidd, annog busnesau newydd a gwella cynhyrchiant BBaChau.

363. Bydd ymyriadau ESF, sy'n helpu ein pobl ifanc i feithrin y sgiliau a'r gallu i gyflawni gweithgarwch entrepreneuraidd, hefyd yn cefnogi ymyriadau ERDF o dan ATh 3 er mwyn hyrwyddo entrepreneuriaeth. Bydd yr entrepreneuriaid ifanc hynny sydd am fod yn hunangyflogedig yn gallu cael gafael ar gymorth a chyngor ariannol drwy ERDF, EAFRD ac EMFF, gan osgoi dyblygu gweithgarwch.

364. Bydd camau a gymerir i gynorthwyo pobl ifanc i gael mynediad at y farchnad lafur yn cyd-fynd ag ERDF ac EAFRD. Ymyriadau o dan ATh4 a 7 i gynyddu symudedd trefol a llafur i ac o ganolfannau cyflogaeth a threfol allweddol a gwella cysylltedd gwledig, a thrwy hynny sicrhau bod ymyriadau ESF i alluogi pobl ifanc i gael cyflogaeth gynaliadwy yn ategu atebion trafnidiaeth gynaliadwy er mwyn gwella hygyrchedd ffisegol canolfannau cyflogaeth.

365. Bydd ymyriadau ESF o ran cyrhaeddiad pobl ifanc yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu gweithlu'r dyfodol sy'n meddu ar y sgiliau arbenigol a lefel uwch sydd eu hangen i wireddu potensial buddsoddiadau mewn TGCh a thechnolegau arloesol, sy'n dod i'r amlwg o dan ATh1, 2 a 4 a gefnogir gan ERDF. Bydd camau gweithredu hefyd yn datblygu gweithlu'r dyfodol a all wireddu potensial camau gweithredu EAFRD ac EMFF o dan ATh 2, 3 a 4 er mwyn helpu busnesau gwledig ac arfordirol T fabwysiadu technoleg newydd a dod yn fwy effeithlon, ynghyd â datblygu cadwyni cyflenwi lleol sy'n cysylltu â chyfleoedd twf economaidd.

Cydgysylltu rhwng y Cronfeydd, EAFRD, EMFF ac Offerynnau Undeb ac Ariannu Cenedlaethol eraill, ac â'r EIB.

366. Nodir y dull o gyflenwi a chydgysylltu cronfeydd ESI yng Nghymru yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU, gyda'r holl gronfeydd yn cael eu cyflenwi gyda'i gilydd a'u goruchwylio gan un Pwyllgor Monitro Rhaglenni. Sefydlir grŵp cydgysylltu sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'r Awdurdodau Rheoli ar gyfer pob Cronfa er mwyn hyrwyddo'r broses o gydgysylltu'r Cronfeydd, nodi'r ffynhonnell cyllid mwyaf priodol ac adeiladu portffolios gweithrediadau mewn meysydd o ddiddordeb cyffredin a sicrhau na ddyblygir cyllid.

367. Defnyddir amrywiaeth o ddogfennau canllaw, gan gynnwys Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd, i gyflawni synergedd rhwng Cronfeydd ESI a buddsoddiadau ehangach yn economi Cymru. Nod yr EPF yw nodi'r buddsoddiadau ehangach sy'n berthnasol i gronfeydd ESI. Gan ddefnyddio'r Fframwaith hwn, disgwylir i holl gronfeydd ESI ychwanegu gwerth at y buddsoddiadau ehangach hyn, gan osgoi dyblygu ac adeiladu ar asedau sy'n bodoli eisoes.

368. Bydd buddsoddiadau ESF mewn cyfalaf dynol yn ategu ac yn cyfuno â buddsoddiadau a wneir gan gronfeydd ehangach ESI er mwyn hwyluso'r broses o gyflawni nodau ac amcanion cyffredinol Cronfeydd ESI yng Nghymru. Llwyddwyd i osgoi dull gwahanu llym ar gyfer 2014-2020 er mwyn hwyluso'r gwaith o ddatblygu cynlluniau a gweithrediadau ar y cyd.

Felly, lle gellir dangos ychwanegiad clir at ddarpariaeth o dan EAFRD ac EMFF, bydd unigolion sydd ynghlwm wrth ffermio a physgota yn gallu cael cymorth ESF.

369. Rhoddir gwybodaeth benodol am natur ategol Echelau Blaenoriaeth penodol ESF a Chronfeydd ESI eraill isod, tra manylir ar gyfraniad rhaglen ESF at Amcanion Thematig 1-7 ymhob Echel Blaenoriaeth ESF. Amlinellir y dull o gydgysylltu ac integreiddio ag ERDF ac EAFRD yn yr adran Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol, sy'n tynnu sylw at y defnydd o ddulliau cynllunio a chydgysylltu presennol er mwyn blaenoriaethu buddsoddiadau a nodi ac integreiddio'r pecyn ariannu ESI mwyaf priodol.

370. Ymhob achos ceisir sicrhau bod buddsoddiadau yn ategu ei gilydd, ac ystyrir y potensial i ddefnyddio hyblygrwydd neu arian ar y cyd fesul achos. Cyflawnir hyn drwy feini prawf dethol gweithrediadau lle bydd angen i bob gweithrediad, ymhlith nifer o feini prawf eraill, ddangos y canlynol:

- sut maent wedi ystyried y ffynonellau ariannu perthnasol eraill;
- cyfleu sut maent yn cysylltu â'r cronfeydd hyn neu yn eu hategu a'r buddsoddiadau a gefnogir ganddynt;
- dangos sut mae eu cynnig yn cysylltu â rhaglenni buddsoddi ehangach ac yn ychwanegu gwerth atynt.

371. Bydd cyfleoedd i ategu camau gweithredu a gefnogir gan raglen ESF yn Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd (GCC). Dyluniwyd Echelau Blaenoriaeth cyffredin "Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth", "Sgiliau ar gyfer Twf" a "Diweithdra ymhlith Pobl Ifanc" ar draws y ddwy raglen, gan ddefnyddio'r un Amcanion Thematig a Blaenoriaethau Buddsoddi. Caiff y ddwy Raglen eu rheoli gan WEFO fel yr Awdurdod Rheoli, gyda'r un timau yn rheoli'r Echelau Blaenoriaeth cyfatebol ar draws y ddwy raglen, wedi'u goruchwylio gan grŵp rheoli portffolio ESF.

372. Lle bydd nodau'r Rhaglenni ac Amcanion Penodol yr Echelau Blaenoriaeth yn ategu ei gilydd, bydd WEFO yn hwyluso'r gwaith o sefydlu'r ddau weithrediad ategol ynghyd â sicrhau bod gweithrediadau yn ategu ei gilydd. Bydd y camau a gymerir yn amrywio yn ôl Echel Blaenoriaeth yn dibynnu ar gryfder eu natur ategol. Bydd hefyd yn amrywio yn ôl gweithrediad, gan adlewyrchu'r egwyddor cymesuredd.

373. Ar lefel y DU, fel gydag Echel Blaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy a nodir uchod, bydd rhaglen diwygio lles Llywodraeth y DU yn cael effaith sylweddol ar y broses o gyflawni camau cyflogaeth â chymorth ESF. Bydd angen i raglenni ESF ategu darpariaeth prif ffrwd, ac ychwanegu gwerth ati. Disgrifiwyd dulliau o gyflawni hyn uchod ac yn yr adrannau Echel Blaenoriaeth perthnasol o'r Rhaglen.

374. Bydd cysoni rhaglen ESF â Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid Llywodraeth Cymru a'i systemau nodi ac olrhain yn ffordd allweddol o

sicrhau bod ESF yn ategu ac yn ychwanegu gwerth at ymyriadau i gynorthwyo'r bobl ifanc hynny sydd ei angen fwyaf. Bydd yr ymarfer mapio a gyflawnir fel rhan o'r Fframwaith hwn yn sicrhau bod unrhyw weithrediad ESF wir yn ymdrin â bylchau mewn darpariaeth ac nad yw'n dyblygu darpariaeth statudol prif ffrwd. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio gyda'r adrannau perthnasol o fewn Llywodraeth Cymru ar y broses o arfarnu a gweithredu gweithrediadau ESF er mwyn cefnogi'r broses hon.

375. Bydd buddsoddiadau ESF i wneud pobl ifanc yn barod am waith a hyrwyddo entrepreneuriaeth yn ategu buddsoddiadau ERDF, EAFRD ac EMFF er mwyn cynyddu cynhyrchiant a thwf busnes, gan baru cyflenwad gweithlu'r dyfodol â'r galw gan gyflogwyr. Bydd cymorth ESF hefyd yn galluogi pobl ifanc i achub ar gyfleoedd cyflogaeth o fewn eu cymunedau, gan gynnwys y cyfleoedd hynny a gaiff eu creu gan yr ERDF ac, o fewn cymunedau gwledig ac arfordirol, o ganlyniad i fuddsoddiad EAFRD ac EMFF.

376. Bydd **Rhaglen Dysgu Gydol Oes** yr UE ac, yn benodol, elfennau Comenius ac Erasmus o bosibl yn ategu gweithgarwch o fewn rhaglenni ESF. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio'n agos gydag Asiantaethau Cenedlaethol y DU ar gyfer y rhaglenni hyn (Cyngor Prydeinig Comenius ac Erasmus) yn ogystal â'r adran bolisi sy'n cydgysylltu gwybodaeth yng Nghymru (yr Adran Addysg a Sgiliau) er mwyn ysgogi cysylltiadau ac elfennau ategol. Bydd asesiad o'r ffordd y mae unrhyw weithrediad arfaethedig yn gweddu i'r cyd-destun hwn yn rhan o'r broses dethol ac asesu gweithrediad. Ceisir cyngor arbenigol lle bo angen.

377. Ystyriodd yr asesiad ex-ante o'r defnydd o Offerynnau Ariannol (OA) yn ESF (h.y. defnydd posibl o gyllid **Banc Buddsoddi Ewrop - EIC**) nifer o gamau yn seiliedig ar gydraddoldeb a chyfle cyfartal. Daeth y gwerthusiad i'r casgliad, yn y rhan fwyaf o achosion, mai potensial cyfyngedig oedd gan OA i gyflawni camau ESF ac mae unrhyw ddull gweithredu posibl yn debygol o fod yn llai effeithiol nag un sy'n seiliedig ar grantiau o ran cyflawni'r canlyniadau a ddymunir. Felly, ni chynigir defnyddio OA i gyflawni camau ESF.

Echel Blaenoriaeth 4: Cymorth Technegol

Cyflwyniad

378. Caiff camau a ariennir Cymorth Technegol (CT), fel gyda rhaglenni 2007-2013, eu datblygu fel rhan o flaenoriaethau mono gronfa ond fe'u cyflawnir gan yr Awdurdod Rheoli (ARh) a'r rhanddeiliaid perthnasol fel rhan o gamau cydweithredol ac integredig ar draws rhaglenni ERDF ac ESF ardaloedd rhaglen Gorllewin Cymru a'r Cymoedd a Dwyrain Cymru. Adlewyrchir y dull gweithredu a amlinellir yn yr echel blaenoriaeth isod ar draws yr ardaloedd rhaglen hyn ac fe'u hadlewyrchir yn y dangosyddion canlyniadau ac allbwn a ddewisir.

379. Mae'r dull gweithredu yn adeiladu ar y broses lwyddiannus o gyflawni gweithgarwch CT yn rhaglenni 2007-2013 a ddefnyddiodd CT i wella trefniadau gweithredu, gan ddarparu adnoddau ychwanegol ym maes cefnogi a datblygu rhaglen, gweithgarwch ymchwil a monitro a hyrwyddo rhaglen. Hefyd, defnyddiwyd CT i gefnogi costau cyflogau yn uniongyrchol gan yr ARh a'r rhanddeiliaid perthnasol.

380. Ystyrir bod cefnogi costau cyflog uniongyrchol o fewn rhaglenni 2014-2020 yr ARh, yr Awdurdod Ardystio (AA), yr Awdurdod Archwilio a phartneriaid yn elfen bwysig o gyflawni'r rhaglenni. Ar gyfer rhaglenni 2014-2020, cynigir y dylid defnyddio CT i barhau i gefnogi'r swyddi hynny a nodwyd yn rhaglen 2007-2013 fel rhai a oedd yn cynyddu capasiti swyddogaethau gweinyddol yr awdurdodau a'r partneriaid perthnasol. Yn unol â hyn, caiff unrhyw swyddi ychwanegol newydd ar gyfer rhaglenni 2014-2020 i ddatblygu ymhellach swyddogaeth archwilio a gweinyddol yr ARh, AA a'r Awdurdod Archwilio eu cefnogi gan CT hefyd. Defnyddir adnoddau Llywodraeth Cymru a'i phartneriaid ochr yn ochr ag adnoddau CT.

381. Cynhaliwyd nifer o werthusiadau lefel rhaglen ac adolygiadau allanol yn ystod rhaglenni 2007-2013[68] sydd wedi cwmpasu nifer o feysydd a gefnogir gan weithgarwch wedi'i ariannu CT gan gynnwys:

- y trefniadau rheoli a monitro rhaglen gwell, i gynnwys swyddogaeth y Swyddog Datblygu Prosiect (SDP);
- arweiniad a chymorth arbenigol a thechnegol, gan gynnwys y Timau Ewropeaidd Arbenigol (TEA) a'r timau Trawsbynciol;
- ymchwil a gwerthuso;
- gwybodaeth a chyhoeddusrwydd, gan gynnwys gweithredu llinell gymorth i gwsmeriaid;
- trefniadau archwilio wedi'u hatgyfnerthu a rheoli afreoleidd-dra

382. Dangosodd canfyddiadau'r gwerthusiadau bod cymorth eang i rôl SDP a gwasanaethau cymorth i fuddiolwyr, a gyflenwir drwy'r ARh a'r TEA yn cyflwyno

[68] The Guilford Review of Implementation Arrangements (2012): WEFO Customer Insight Survey 2009: The Effectiveness of Implementation in the 2007-2013 Structural Funds Programming Period Final Report. (Ionawr 2011); Thematic Evaluations of 2007-2013 EU Structural Funds Programmes; and Spatial European Teams Evaluation (Tachwedd 2010)

buddiannau rhaglen gwirioneddol ac yn sicrhau bod y prosesau arfarnu a rheoli yn cael eu deall yn dda ac yn cael eu gweithredu'n effeithiol. Mae'r broses lwyddiannus o reoli rhaglenni 2007-2013 Cymru hefyd wedi cael ei chydnabod drwy nifer o wobrau i Gymru gan gynnwys Gwobrau 'Rhanbarth Rhagoriaeth' a phedair gwobr RegioStarts seiliedig ar brosiect.

383. Mae'n bwysig bod cronfeydd CT yn cael eu defnyddio yn ystod rhaglenni 2014-2020 er mwyn cynnal y sefyllfa gref hon a chyflawni rhagor o welliannau.

Amcan Penodol 1: Sicrhau bod rhaglenni 2014-2020 yn cael eu rheoli'n effeithlon ac yn effeithiol.

Canlyniadau disgwyliedig.

384. Nod Amcan Penodol 1 yw sicrhau bod y rhaglenni'n cael eu cyflawni mewn ffordd effeithlon ac effeithiol yng Nghymru. Y mesur allweddol sy'n sail i'r amcan hwn ac sy'n ffurfio rhan o'r adroddiad cydymffurfiaeth ar gyfer y rhaglen yw'r gyfradd afreoleidd-dra. Mae'r mesur hwn yn nodi cyfanswm gwerth afreoleidd-dra'r rhaglen a adroddwyd i OLAF fel canran o gyfanswm y gwariant cymwys ardystiedig a hawliwyd gan brosiectau.

385. Yn 2013 roedd y gyfradd afreoleidd-dra ar gyfer y rhaglen yn 0.17%, ymhell islaw'r trothwy o 2% a ddefnyddiwyd gan y CE i gymryd camau cywirol.

386. Hefyd, caiff cyfradd wallau WEFO, a gyhoeddwyd gan yr Awdurdod Archwilio yn yr Adroddiad Rheoli Blynyddol, ei defnyddio fel mesur er mwyn cefnogi a mesur y broses o gyflawni'r Amcan Penodol. Roedd cyfradd wallau WEFO ym mis Rhagfyr 2012 ar gyfer ardaloedd y rhaglen yn 0.00%.

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned Fesur	Gwerth Sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth Targed (2022)
Cyfradd Afreoleidd-dra	Canran	0.17%	2013	Llai na 2%
Cyfradd Wallau WEFO	Canran	0.00%	2012	Llai na 2%

Amcan Penodol 2: Rhoi cyngor o ansawdd uchel i bartneriaid allweddol sydd ynghlwm wrth ddylunio a chyflawni gweithrediadau.

Canlyniadau disgwyliedig.

387. Nod Amcan Penodol 2 yw gwella lefelau boddhad cwsmeriaid drwy roi cyngor o ansawdd uchel i bartneriaid allweddol sydd ynghlwm wrth ddylunio a chyflawni gweithrediadau. Wedi'i fesur ar draws gweithgarwch a ariennir CT ar gyfer yr holl gronfeydd Strwythurol yng Nghymru mae'n adlewyrchu boddhad buddiolwyr â'r gwasanaeth a gafwyd gan WEFO ar gyfer yr holl weithrediadau cymeradwy.

388. Y gyfradd boddhad cwsmeriaid gyffredinol sylfaenol, sy'n dyddio o 2009, yw 45%.[69]

[69] Arolwg WEFO o Farn Cwsmeriaid 2009 - Dyma ganran y rhyngweithio, lle cafodd y gweithrediad ei gymeradwyo, yr oedd y buddiolwr yn fodlon neu'n fodlon iawn â'r gwasanaeth a gafwyd

Dangosydd canlyniad

Dangosydd	Uned Fesur	Gwerth Sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth Targed (2022)
Boddhad Cwsmeriaid	Canran	45%	2009	50%

Amcan Penodol 3: Gwella'r broses o integreiddio buddsoddiadau â chronfeydd ESI eraill ynghyd â rhaglenni ehangach a arweinir gan y Comisiwn ac sy'n seiliedig ar Sector, a'u gwneud yn fwy ategol.

Canlyniadau disgwyliedig.

389. Nod Amcan Penodol 3 yw sicrhau bod y rhaglenni'n ategu'r holl gronfeydd ESI yng Nghymru, ynghyd â rhaglenni ehangach y Comisiwn, Llywodraeth Cymru ac a Arweinir gan y Sector a'u bod yn cael eu hintegreiddio â hwy. Caiff y gweithgarwch hwn ei fesur yn bennaf ar ffurf allbynnau fel nifer y prosiectau cydweithredol a gyflawnir.

Camau i'w cefnogi a'u cyfraniad disgwyliedig at yr amcanion penodol

390. Mae CT yn adnodd hanfodol er mwyn cefnogi'r gwaith o gyflwyno'r Rhaglen yn effeithiol. Mae'r broses o gyflawni rhaglenni 2014-2020 yn gofyn am bwyslais parhaus ar waith cyflenwi strategol gyda mwy o gysoni ac unioni â buddsoddiadau Cronfa ESI drwy grynodi adnoddau er mwyn cyflawni canlyniadau cynaliadwy ar gyfer swyddi a thwf.

391. Yng Nghymru, ceir nifer o feysydd allweddol a gaiff eu datblygu a'u cyflawni gan sefydliadau partner a'r ARh ei hun er mwyn cyflawni'r amcanion a sicrhau bod rhaglenni'n cyflawni'r lefel o integreiddio, crynodi a ffocws sydd ei hangen. Nid yw'r camau a gymerir yn annibynnol ar unrhyw un o'r amcanion ac felly maent wedi'u grwpio ar sail chwe maes buddsoddi allweddol a fydd, gyda'i gilydd, yn sicrhau bod yr amcanion a'r canlyniadau cysylltiedig wedi'u cyflawni.

392. Bydd costau cyflog, fel gyda rhaglenni 2007-2013, yn rhan bwysig o'r broses o gyflawni gweithgarwch a ariennir CT ar gyfer yr ARh, yr Awdurdod Archwilio, yr Awdurdod Ardystio a phartneriaid cyflenwi ehangach. Eir i'r costau cyflog hyn fel rhan o'r holl weithgareddau a nodir isod, a gwellir y gallu i gyflawni amcanion cyffredinol y flaenoriaeth CT.

393. Mae gan yr ARh a'i bartneriaid gryn brofiad yn gweithredu CT yn y ffordd hon. Bydd yr holl swyddi a ariennir drwy CT yn amodol ar bolisïau Adnoddau Dynol a chydnabyddiaeth y sefydliad cyflogi.

Rheoli

394. Bydd y gwaith o integreiddio cronfeydd yn dwyn heriau gweinyddol newydd i'r ARh, er enghraifft wrth gyflawni mwy o rôl ar gyfer Offerynnau Ariannol ac integreiddio swyddogaethau arbenigol fel Themâu Trawsbynciol[70] (ThTau). Bydd camau gweithredu yn gwella ac yn atgyfnerthu cymorth a datblygiad rhaglenni strategol ac integredig.

395. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

---

[70] Arolwg WEFO o Farn Cwsmeriaid 2009 a The Effectiveness of Implementation in the 2007-2013 Structural Funds Programming Period

- Parhau i wella'r swyddogaeth rheoli rhaglen fewnol wrth ddatblygu a chyflawni rhaglenni integredig a chynaliadwy;
- Parhau i ddatblygu gwybodaeth arbenigol yr ARh a'r rhanddeiliaid drwy weithgareddau hyfforddi a rhwydweithio rheolaidd;
- Cefnogi gweithrediadau sy'n gysylltiedig â rheoli arloesedd, cydweithredu trawsgenedlaethol, rhannu arfer da a phrif ffrydio;
- Camau sy'n ceisio lleihau'r baich gweinyddol ar fuddiolwyr;
- Darparu cyngor technegol a swyddogaethau arbenigol o ansawdd uchel, mewn meysydd sy'n ymwneud â'r canlynol, er enghraifft: gwaith caffael, arbenigedd ariannol (i gynnwys Offerynnau Ariannol) a gwyddonol, datblygu prosiect, datrys cwynion, arloesedd a chydymffurfiaeth;
- Datblygu a gwella systemau TG pwrpasol ac integredig ar gyfer cyflwyno Cronfeydd ESI a helpu e-Gydlyniant;
- Rhoi cyngor a chymorth arbenigol i brosiectau ar integreiddio, gweithredu a monitro'r ThTau.

Partneriaeth a Rhwydweithio

396. Mae partneriaethau a rhwydweithiau cryf wrth wraidd y broses lwyddiannus o weithredu'r rhaglenni ac integreiddio cronfeydd ESI ar bob lefel. Bydd yr ARh yn parhau i ymgysylltu â phartneriaid, gan gynnwys partneriaid cymdeithasol, a rhanddeiliaid allweddol wrth weithredu a chyflawni rhaglenni.

397. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- Annog a hwyluso prosiectau cydweithredol a ffyrdd cydweithredol o weithredu;
- Cysoni â rhaglenni a arweinir gan y Comisiwn Ewropeaidd, cronfa ESI a seiliedig ar Sector;
- Gwella'r gallu i gydgysylltu ar draws rhaglenni ac integreiddio cronfeydd ESI â gwariant a rhaglenni cenedlaethol;
- Atgyfnerthu dulliau cydgysylltu a chysylltu â phartneriaethau a hyrwyddo gwaith partneriaeth.

Monitro

398. Sefydlir Pwyllgor Monitro Rhaglenni unigol i oruchwylio effeithiolrwydd ac ansawdd rhaglenni Cronfeydd ESI ynghyd â'r broses o'u hintegreiddio.[71]. Lle bo cymhwysedd yn caniatáu, defnyddir CT er mwyn sicrhau bod y rhaglen yn cael ei rheoli mewn ffordd effeithlon ac effeithiol drwy gefnogi dyletswyddau'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni.

399. Bydd yr ARh yn sefydlu Ysgrifenyddiaeth i reoli trefniadau'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni ar gyfer holl raglenni Cronfa ESI. Bydd yr Ysgrifenyddiaeth yn cymeradwyo, yn rheoli ac yn monitro'r holl wariant CT a ddatgenir mewn perthynas â chyfarfodydd a swyddogaethau'r Pwyllgor, gan sicrhau na chaiff gwariant ei ddatgan fwy nag unwaith yn erbyn Cronfeydd ESI gwahanol.

[71] ERDF ac ESF (Rhanbarthau Llai Datblygedig a Mwy Datblygedig) ac EAFRD

Dyrennir costau'r Pwyllgor ar draws y pum rhaglen, yn seiliedig ar faint perthynol (gwerth cyfraniad yr UE) pob rhaglen.

400. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- Gwell cymorth rheoli i'r Pwyllgor a gwell adroddiadau i'r Comisiwn Ewropeaidd;
- Gwariant ar y Pwyllgor Monitro Rhaglenni yn cynnwys treuliau a ffioedd ar gyfer arbenigwyr penodedig (caiff arbenigwyr a benodir i'r Pwyllgor ar sail teilyngdod gydnabyddiaeth yn unol ag arfer arferol Llywodraeth Cymru).

Ymchwil a Gwerthuso

401. Mae Ymchwil a Gwerthuso yn parhau i chwarae rhan ganolog yn y gwaith o helpu'r ARh i reoli rhaglenni'n effeithiol. Bydd y tîm Ymchwil, Monitro a Gwerthuso (YMG) arbenigol o fewn yr Awdurdod Rheoli yn parhau i ddylunio, cynnal a rheoli gwerthusiadau lefel rhaglen a darparu neu gyrchu cyngor ac arweiniad arbenigol ar gyfer gwerthusiadau lefel prosiect.

402. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- Gwaith ymchwil a gwerthuso ar lefel rhaglenni, yn cynnwys ymchwilio i'r ThTau;
- Rhoi cyngor a chanllawiau ar werthuso i sefydliadau noddi;
- Lledaenu gwybodaeth am ymchwil a gwerthuso a digwyddiadau gweithdy;
- Rheoli ymarferion ymchwil a gwerthuso, er enghraifft drwy'r Grŵp Cynghori ar Werthusiadau.

Gwybodaeth a Chyhoeddusrwydd

403. Mae llwyddiant y broses o integreiddio rhaglenni a ariennir gan ESI yn dibynnu i raddau helaeth ar ddealltwriaeth eang ymhlith y noddwyr, y partneriaid a'r rhanddeiliaid o'i chynnwys, rheoliadau llywodraethu, a nodau ac amcanion. Mae hefyd yn hanfodol y rhoddir cyhoeddusrwydd eang i fanteision a chyflawniadau'r rhaglen er mwyn amlygu'r gwerth a ychwanegir gan y gwaith partneriaeth rhwng yr UE a Llywodraeth Cymru a'i phartneriaid.

404. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- Lledaenu gwybodaeth, cyhoeddusrwydd a chyfathrebu yn cynnwys canllawiau i bartneriaid a noddwyr, seminarau a gweithdai a digwyddiadau rhwydweithio;
- Lledaenu a hyrwyddo effeithiau gwell integreiddio â chronfeydd ESI a rhaglenni sector ehangach e.e. Horizon 2020;
- Datblygu a chynnal a chadw gwefan WEFO;
- Mentrau amrywiaeth a hygyrchedd;
- Gweithredu Llinell Gymorth.

Archwilio a Rheoli

405. Mae WEFO a'r Awdurdod Archwilio wedi meithrin cryn gryfder ym maes archwilio a rheoli o fewn rhaglenni 2007-2013. Bydd gwella'r swyddogaethau

archwilio a rheoli ymhellach, ochr yn ochr ag uned gydymffurfio ddynodedig yn sicrhau bod WEFO yn parhau i adeiladu ar gryfderau a ddatblygwyd ac yn achub ar y cyfle y gall buddsoddiadau cronfeydd strwythurol ei gynnig.

406. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- Trefniadau archwilio gwell i sicrhau bod y rhain yn gweithio'n effeithiol, gan wella ansawdd ac amseroldeb;
- Gwella gwaith monitro a chyflwyno adroddiadau o ran afreoleidd-dra;
- Gwell cymorth i drechu twyll a llygredd;
- Rhoi cyngor a chanllawiau cyson i noddwyr a phartneriaid drwy uned gydymffurfio WEFO.

Dangosyddion allbwn ar gyfer yr ESF ar gyfer Cymorth Technegol

Dangosydd (enw'r dangosydd)	**Uned fesur**	**Gwerth targed (2023)**
Nifer y digwyddiadau hyfforddi a gynhaliwyd*	Nifer	10
Contract Fframwaith ar gyfer Arbenigedd ar waith ar gyfer cyflawni prosiectau*	Nifer	1
Nifer y gweithrediadau sy'n cael asesiad ffurfiol o integreiddio themâu trawsbynciol	Canran	90
Nifer yr adroddiadau ymchwil a gyhoeddwyd	Nifer	34
Nifer y gweithrediadau a gafodd gyngor Monitro a Gwerthuso	Canran	100
Nifer y digwyddiadau lledaenu*	Nifer	6
Nifer y digwyddiadau a drefnwyd gan WEFO*	Nifer	10
Nifer y datganiadau i'r wasg a gyhoeddwyd*	Nifer	400
Nifer y lansiadau proffil uchel	Canran	50
Nifer yr e-gylchlythyrau a gyhoeddwyd*	Nifer	72
Canran yr ymholiadau a ddatryswyd o fewn pum diwrnod gwaith	Canran	75
Nifer yr ymweliadau archwilio	Canran	50

* Mae'r targedau'n cwmpasu rhaglenni gweithredol ESF (ac ERDF). Oherwydd y ffordd y mae'r Awdurdod Rheoli yn hyrwyddo cyllid yr UE nid oes modd dyrannu'r gweithgarwch hwn i bob rhaglen.

Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol

Disgrifiad o'r dull integredig o gyflawni gwaith datblygu tiriogaethol

407. Mae rhaglenni cronfeydd ESI Cymru wedi cael eu datblygu i gyd gyda'i gilydd, gan fwrw golwg cyfannol ar draws Cymru gyfan a cheisio ymdrin â materion strwythurol mewn ffordd gydlynol a chydgysylltiedig. Rhan allweddol o gyflawni hyn mewn ffordd integredig, grynodedig a syml fydd targedu pob cronfa yn effeithiol, gan gynnwys gwaith targedu yn seiliedig ar anghenion a chyfleoedd tiriogaethol parhaus. Mae hyn yn fodd i adlewyrchu gwahanol anghenion datblygu tiriogaethol yn y ffordd fwyaf priodol (lefel genedlaethol, rhanbarthol, isranbarthol neu leol). Nid yw rhanbarthau NUTS2 yn ystyried ardaloedd economaidd swyddogaethol is-ranbarthol yng Nghymru, fel Dinas-Ranbarth Caerdydd yn y de-ddwyrain neu Ddinas-Ranbarth Bae Abertawe yn y de-orllewin.[72]. Felly anogir dulliau integredig o gyflawni gwaith datblygu tiriogaethol, waeth y ffiniau hyn. Ceir amlinelliad o'r dull gweithredu hwn ar gyfer holl gronfeydd ESI yn y Cytundeb Partneriaeth. Mae Fframwaith Blaenoriaethau Economaidd Cymru[73] yn ategu'r Rhaglenni Gweithredol amrywiol, gan helpu i nodi gwaith targedu gofodol allweddol sydd eisoes yn mynd rhagddo a chyfleoedd allweddol i fuddsoddi yn y dyfodol.

408. Mae strategaethau gofodol yn dod i'r amlwg gan gefnogi'r gwaith o ddatblygu ardaloedd trefol allweddol (strategaethau Dinas-Ranbarth, ardaloedd gwledig (mentrau Ardaloedd Twf[74]), a safleoedd strategol (Ardaloedd Menter[75]). Mae gan bob menter ei threfniadau cynllunio a llywodraethu strategol ei hun, a ategir drwy waith cynllunio llywodraeth leol a rhanbarthol (e.e. Partneriaethau Dysgu Rhanbarthol). Nodir anghenion cyffredin clir ar draws pob dadansoddiad gofodol, gan gynnwys datblygu sgiliau er mwyn ymateb i anghenion a galwadau a nodwyd gan gyflogwyr, yn ogystal â chynyddu cysylltedd, datblygu seilwaith strategol a denu buddsoddiad gan y sector preifat. Felly, mae cysondeb â'r dulliau gweithredu hyn yn gyson iawn ag amcanion y Rhaglenni Gweithredol, yn arbennig lle gellir cefnogi datblygiad mas critigol.

---

[72] I weld yr adroddiad ar Ddinas-Ranbarthau: http://wales.gov.uk/topics/businessandeconomy/publications/120711cityregions/?lang=en lications/wave/?lang=cy

[73] Gweler: http://wefo.wales.gov.uk/applyingforfunding/funding2014-2020/epf/?skip=1&lang=cy

[74] Er enghraifft ym Mhowys (http://wales.gov.uk/topics/businessandeconomy/policy/plgzones/?skip=1&lang=cy) a Dyffryn Teifi (http://wales.gov.uk/topics/businessandeconomy/policy/teifi/?skip=1&lang=cy)

[75] Nodwyd Saith Ardal Fenter ledled Cymru, gyda phob un yn canolbwyntio ar sectorau penodol. Rhagor o wybodaeth ar gael yn: www.enterprisezones.wales.gov.uk

409. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio gyda buddiolwyr i nodi'r pecyn ariannu mwyaf priodol ar draws cronfeydd ESI. Bydd hyn yn hynod bwysig i fuddsoddiadau sy'n ceisio targedu'r rhai sy'n wynebu risg o dlodi, anfantais ac allgáu, fel y nodir yn y Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi ac Allgau Cymdeithasol, a chysylltu'r grwpiau targed hyn â chyfle economaidd a thwf yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol.

Datblygiadau lleol o dan arweiniad cymunedau

410. Nodir y dull o gyflawni Datblygiadau Lleol o dan Arweiniad Cymunedau (DLlAC) yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU a bydd yn canolbwyntio ar y dull integredig o gyflawni gwaith datblygu tiriogaethol a ddisgrifir uchod ac yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU. Ni ragwelir unrhyw gefnogaeth uniongyrchol i DLlAG fel y nodir yn Erthygl 32 o'r Rheoliadau Darpariaethau Cyffredin ar gyfer y Rhaglen Weithredol hon; fodd bynnag, er mwyn sicrhau dull integredig o gyflawni gwaith datblygu tiriogaethol anogir cysylltiadau uniongyrchol rhwng DLlAG a gefnogir drwy'r EAFRD (o dan LEADER) neu EMFF (FLAG) a buddsoddiadau a wneir o dan ESF.

411. Bydd disgwyl i'r broses ranbarthol o gydgysylltu a chyflawni strategaethau rhanbarthol a ddisgrifir yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU greu cysylltiadau rhwng buddsoddiadau DLlAG a wneir o dan y Cynllun Datblygu Gwledig (a mentrau cymunedol eraill a ariennir y tu allan i fframwaith ariannu ESI) a'r cyfleoedd ar gyfer buddsoddiadau integredig rhanbarthol o dan yr ESF. Rhagwelir y bydd gan y gwaith ymgysylltu rhanbarthol cryfach a gyflwynir yn rhaglenni 2014-2020 (ac a argymhellwyd gan Adroddiad Guilford) ran amlwg i'w chwarae wrth nodi unrhyw gysylltiadau rhwng gwahanol gronfeydd ESI.

412. Mae'r Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU hefyd yn nodi'r gydberthynas rhwng buddsoddiadau DLlAG o dan y Cynllun Datblygu Gwledig. Yn ymarferol gallai hyn fod ar dair ffurf:

- Caiff camau peilot llwyddiannus o dan LEADER neu gynlluniau Cymunedol eraill (e.e. Cymunedau yn Gyntaf) eu datblygu o fod yn gamau peilot lleol fel rhan o gynlluniau arddangos rhanbarthol neu o fewn gweithgarwch cyflawni cenedlaethol;
- bydd grwpiau LEADER (neu bartneriaethau cymunedol eraill) yn gymwys i wneud cais uniongyrchol i'r Awdurdod Rheoli os byddant yn datblygu cynllun sy'n gweddu i strategaeth y rhaglen;
- anogir Grwpiau LEADER (neu bartneriaethau cymunedol eraill) i gefnogi'r cyfleoedd Arloesedd Cymdeithasol fel y'u hamlinellir ymhob Echel Blaenoriaeth.

413. Er mwyn hwyluso'r cysylltiadau hyn, mae nifer o swyddogaethau gweinyddol wedi cael eu dwyn ynghyd fel y disgrifir yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU. Mae'r rhain yn cynnwys; un Pwyllgor Monitro Rhaglenni ar gyfer ERDF, ESF ac EAFRD; un tîm Monitro a Gwerthuso Ymchwil; un Uned Themâu Trawsbynciol; un

bwrdd rheoli Cronfeydd ESI; un porth gwefan ar gyfer cronfeydd ESI; ac un set o reolau a chanllawiau cymhwysedd cenedlaethol.

Camau integredig ar gyfer gwaith datblygu trefol cynaliadwy

414. Ni ddefnyddir unrhyw ESF i gefnogi gwaith datblygu trefol cynaliadwy yn unol â'r darpariaethau o dan Erthygl 7(2) o Reoliad ERDF, gan nad yw'r cam hwn yn rhan o raglen ERDF. Fodd bynnag, disgwylir i ddyluniad buddsoddiadau ESF roi sylw priodol i gamau a ariennir gan ERDF sy'n cefnogi gwaith datblygu trefol cynaliadwy sy'n bodloni ysbryd y rheoliadau. Felly, anogir awdurdodau rhanbarthol a threfol i ystyried cyfleoedd i ddatblygu rhaglenni buddsoddi ategol integredig, gan ddefnyddio ESF ar y cyd â buddsoddiadau ehangach (gan gynnwys cronfeydd ESI eraill) er mwyn cyflawni yn erbyn strategaethau tiriogaethol integredig.

Buddsoddiad Tiriogaethol Integredig (ITI)

415. Ar gychwyn y rhaglen, nid oes unrhyw fwriad uniongyrchol i ddefnyddio cyfryngau Buddsoddiad Tiriogaethol Integredig (ITI). Amlinellir y dull gweithredu hwn a chyfnod adolygu yn y bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU.

416. Ar hyn o bryd, teimlir y gellir cyflawni'r un buddiannau drwy drefniadau gweithredu a gynlluniwyd gan Gymru na fyddent yn gofyn am ragddethol dyraniadau ariannol neu ofynion adrodd a monitro newydd. Mae Awdurdodau Rheoli Cymru yn ceisio sicrhau mwy o integreiddio a chydgysylltu rhwng holl gronfeydd ESI yng Nghymru, ac fel gwlad fach gallant weithio'n agos gyda phartneriaid ledled Cymru i gyflawni buddsoddiadau tiriogaethol integredig heb fod angen cyflwyno trefniadau gweinyddol newydd.

417. Anogir awdurdodau rhanbarthol a threfol i ddefnyddio prosesau cynllunio a chydgysylltu sy'n bodoli eisoes (er mwyn cyflawni strategaethau tiriogaethol presennol) er mwyn blaenoriaethu buddsoddiadau ar gyfer eu hardaloedd tiriogaethol. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio gyda'r awdurdodau hyn er mwyn helpu i nodi'r pecyn ariannu ESI mwyaf priodol, os yw'n berthnasol. Er enghraifft, gallai pecyn cymorth integredig gael ei ddatblygu ar draws cronfeydd ESI er mwyn helpu i ddatblygu Dinas-Ranbarth neu Ardal Fenter, ond nid oes angen i hyn gael ei wneud drwy ITI, dim ond drwy waith cynllunio a chydgysylltu effeithiol.

Camau rhyngranbarthol a thrawsgenedlaethol

418. Her allweddol i'r rhaglen fydd prif ffrydio camau cydweithredu'n fwy effeithiol a chyflawni gwell cydgysylltu rhyngwladol. Mae hyn yn hynod bwysig i fuddsoddiadau sy'n anelu at dargedu heriau a nodau cymdeithasol a rennir fel diweithdra, diweithdra ymhlith pobl ifanc, a symudedd yn y farchnad lafur a'r rhai sy'n targedu grwpiau cydraddoldeb cydnabyddedig a'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi. Disgwylir i weithrediadau a gefnogir yn y meysydd hyn drwy'r rhaglen

hon geisio cyfleoedd i ymgorffori rhyw fath o weithgarwch trawsgenedlaethol neu gydweithredol, arfer gorau rhyngwladol neu arbenigedd technegol.

419. Hefyd, gwneir cysylltiadau uniongyrchol rhwng y rhaglen hon a'r rhaglenni Cydweithredu Tiriogaethol Ewropeaidd y mae ardal y rhaglen yn cymryd rhan ynddynt. Ceir nifer o amcanion cyffredin, y ceisir pecynnau ariannu ategol ar eu cyfer, yn arbennig lle bydd buddsoddi mewn sgiliau yn helpu i ategu uchelgeisiau economaidd a buddsoddiadau.

Cyfraniad camau a gynllunnir at strategaethau macro-ranbarthol a basn môr

420. Ymgorfforir y DU yn Strategaeth yr Iwerydd a ddisgrifir yn y Cytundeb Partneriaeth. Nid ystyrir bod hyn yn ffactor ysgogi allweddol ar gyfer y rhaglen er y caiff cysylltiadau eu hannog lle bydd cyfleoedd yn codi, yn arbennig wrth ddarparu sgiliau a all gefnogi twf glas a chydweithredu ar ymchwil ac arloesedd.

Rôl Partneriaid Perthnasol

Awdurdodau a chyrff perthnasol

Awdurdod / corff	Enw'r awdurdod/corff, a'r adran/uned, lle bo'n briodol	Pennaeth yr awdurdod/corff (rôl neu swydd)
Awdurdod Rheoli	Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru (WEFO)	Prif Weithredwr WEFO
Awdurdod Ardystio, lle bo'n gymwys	Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru	Pennaeth yr Awdurdod Ardystio
Awdurdod Archwilio	Tîm Archwilio Cronfeydd Ewropeaidd (Llywodraeth Cymru)	Pennaeth Sicrwydd a Llywodraethu Corfforaethol (Llywodraeth Cymru)
Y corff y bydd y Comisiwn yn gwneud taliadau iddo	Cynllunio Strategol, Cyllid a Pherfformiad (Llywodraeth Cymru)	Cyfarwyddwr Cyffredinol, Cynllunio Strategol, Cyllid a Pherfformiad

Cynnwys partneriaid perthnasol

421. Datblygwyd y Rhaglen Weithredol mewn partneriaeth â rhanddeiliaid allweddol. Mae WEFO, fel yr Awdurdod Rheoli, wedi arwain y broses ac wedi bod yn gyfrifol am lunio'r Rhaglenni Gweithredol gan ymgysylltu'n helaeth â phartneriaid ynghylch y gwaith datblygu a'r cynnwys.

422. Mae hyn wedi cynnwys nifer o Grwpiau Cynghori a benodwyd yn benodol a ffrydiau gwaith/gweithgorau arbenigol sydd â chryn ymgysylltu cyhoeddus dros y cyfnod datblygu. Adlewyrchodd aelodaeth pob grŵp ystod lawn o fuddiannau rhanddeiliaid (a'r rhai a nodwyd yn Erthygl 5) o'r sector cyhoeddus, y sector preifat a'r trydydd sector, ynghyd â chydbwysedd priodol o ran y rhywiau a daearyddiaeth a chyda buddiannau cydraddoldeb ac amgylcheddol yn cael eu cynrychioli. Disgrifir y grwpiau amrywiol isod gyda manylion yr aelodau.

423. Cyn dechrau drafftio'r Rhaglen Weithredol, sefydlodd y Dirprwy Weinidog Amaethyddiaeth, Bwyd, Pysgodfeydd a Rhaglenni Ewropeaidd

ar y pryd "**Ymarfer Myfyrio"**[76] a roddodd gyfle cynnar i randdeiliaid wneud sylwadau ar y cyfeiriad strategol a blaenoriaethau buddsoddi yn y dyfodol yn seiliedig ar y cynigion deddfwriaethol drafft. Ar y cyfan, roedd partneriaid a rhanddeiliaid yn cefnogi'r egwyddorion a oedd yn ategu'r cynigion deddfu a'r angen i gysoni'r rhaglenni newydd ag amcanion polisi Llywodraeth Cymru er mwyn cael yr effaith fwyaf posibl. Drwy hyn bu modd i'r Dirprwy Weinidog amlinellu'r cyfeiriad strategol a nifer o egwyddorion arweiniol y byddai rhaglenni 2014-2020 yn cael eu datblygu oddi tanynt mewn datganiad i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 8 Mai 2012.[77]. Roedd hyn yn cynnwys yr angen i ganolbwyntio a thargedu ein hadnoddau ar y meysydd hynny sydd fwyaf tebygol o gael effaith drawsnewidiol ar economi Cymru a chyfrannu'n sylweddol at greu swyddi.

424. Cefnogwyd y gwaith cychwynnol drwy'r Grŵp Cynghori Gweinidogol ar Raglenni Ewropeaidd, grŵp gorchwyl a gorffen bach, a sefydlwyd i lunio syniadau a chynghori Gweinidogion yn uniongyrchol ar nifer o faterion strategol allweddol. Dewiswyd yr aelodau yn ofalus fel arbenigwyr yn eu maes, gyda'r gallu a'r ddealltwriaeth i gynnig y meddylfryd strategol angenrheidiol ar draws rhaglenni a meysydd polisi. Mae'r grŵp yn cynnwys arbenigwyr allanol â chryn brofiad ac arbenigedd strategol, uwch Swyddogion o brif adrannau gwario Llywodraeth Cymru a chynghorwyr sy'n cynnig cyngor arbenigol, gan gynnwys uwch swyddogion sy'n gyfrifol am ddatblygu a chyflawni rhaglenni Ewropeaidd.

425. Sefydlwyd Fforwm Partneriaeth Rhaglenni Ewropeaidd fel y prif gyfrwng i ymgysylltu â rhanddeiliaid allanol ar ddatblygiadau ariannu Ewropeaidd ar ôl 2013. Sefydlwyd y Fforwm yn 2011 a bu ar waith yn ystod y cyfnod datblygu rhaglenni cyfan; gan gynnig mewnbwn uniongyrchol i'r gwaith o greu'r Rhaglen Weithredol a'r Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU. Daeth yr aelodau yn rhannol o Bwyllgor Monitro Rhaglenni Cymru Gyfan, ac yna fe'i hategwyd gan bartneriaid ychwanegol er mwyn sicrhau bod y Fforwm yn adlewyrchu buddiannau pob grŵp rhanddeiliaid perthnasol yng Nghymru. Drwy sefydlu'r grŵp, cydbwyswyd buddiannau ac adlewyrchwyd lefel briodol o gynrychiolaeth gan y sector preifat, cydbwysedd rhwng y rhywiau, wedi'i ledaenu ar draws cronfeydd, a chynrychiolaeth ddaearyddol.

426. Sefydlwyd pedwar grŵp llif gwaith technegol yng nghanol 2012 er mwyn ystyried manylion technegol a gweithredol rhaglenni 2012-2014 a rhoi cyngor ar y cynnwys, y prosesau a'r gweithdrefnau gan adlewyrchu cyfeiriad strategol y Gweinidog. Ymdriniodd y rhain â:

- Rhaglenni Gweithredol;

---

[76] http://wefo.wales.gov.uk/programmes/post2013/reflectionexercise/?skip=1&lang=cy

[77] http://www.assemblywales.org/bus-home/bus-chamber-fourth-assembly-rop.htm?act=dis&id=233432&ds=5%2F2012#dat4

- Cyflenwi a Chydymffurfio;
- Monitro a Gwerthuso;
- Cydweithrediad Tiriogaethol.

427. Chwaraeodd aelodau o'r llif gwaith Rhaglenni Gweithredol ran uniongyrchol yn y broses o ddiffinio cynnwys y rhaglenni gan gynnwys cyfeiriad y strategaeth a themâu trawsbynciol (egwyddorion llorweddol) tra aeth aelodau o'r llifau gwaith Cyflenwi a Chydymffurfio a Monitro a Gwerthuso ati'n benodol i ystyried a pharatoi canllawiau, dangosyddion a threfniadau cyflenwi a rheoli. Penodwyd aelodau drwy wahodd enwebiadau ac fe'u dewiswyd ar sail profiad rhaglenni wedi'u hariannu gan yr UE a pholisïau perthnasol yr UE, y DU a Chymru, ynghyd â phrofiad pwnc perthnasol a oedd yn briodol i bob llif gwaith. Cynhaliwyd cydbwysedd llawn o ran buddiannau rhanddeiliaid, daearyddiaeth a'r rhywiau.

428. Yn olaf, er mwyn sicrhau bod cynigion yn gyson â pholisïau a strategaethau Llywodraeth Cymru sefydlwyd **Grŵp Polisi Rhaglenni Ewropeaidd Llywodraeth Cymru**. Dilynodd cyfarfodydd Grŵp Polisi rai'r llif gwaith Rhaglenni Gweithredol a llywiodd y ddau grŵp y cynigion drafft a gyflwynwyd ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus ar ddechrau 2013. Roedd yr aelodau yn cynnwys cynrychiolwyr polisi lefel uwch a enwebwyd gan Gyfarwyddwyr Cyffredinol o holl adrannau perthnasol Llywodraeth Cymru.

429. Lansiwyd **ymgynghoriad cyhoeddus** llawn, 'Cymru a'r UE: Partneriaeth ar gyfer Swyddi a Thwf' ar 14 Ionawr 2013 er mwyn ceisio barn partneriaid ar gynigion Llywodraeth Cymru ar gyfer y Cronfeydd Strwythurol a Datblygu Gwledig. Daeth yr ymgynghoriad i ben ar 23 Ebrill 2013, a chafwyd 126 o ymatebion i'r cynigion yn ymwneud â'r Gronfa Strwythurol.[78]

430. Ategwyd yr ymgynghoriad gan bedwar digwyddiad rhanddeiliaid rhanbarthol Llywodraeth Cymru, gyda thros 300 o randdeiliaid yn dod i drafod y prif gyfleoedd a heriau mewn cyfres o weithdai. Hefyd, trefnodd nifer o grwpiau rhanddeiliaid allanol ddigwyddiadau sectoraidd yn ystod y cyfnod ymgynghori a fynychwyd gan swyddogion WEFO.

431. Penodwyd ymgynghorwyr i ddadansoddi canlyniadau'r ymgynghoriad a chyhoeddwyd eu hadroddiad ar Gronfeydd Strwythurol ar wefannau WEFO[79] a Llywodraeth Cymru ac fe'i cyhoeddwyd gan y Gweinidog Cyllid mewn datganiad i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 9 Gorffennaf 2013. Roedd yr ymgynghorwyr a benodwyd i ddadansoddi'r

---

78 http://wales.gov.uk/consultations/businessandeconomy/130114walesandtheeu/?skip=1&lang=cy

79 http://wefo.wales.gov.uk/news/latest/130115consultation/?lang=en

ymgynghoriad o'r un sefydliad a fu'n gyfrifol am y Gwerthusiad Ex Ante ac felly roedd ganddynt ddealltwriaeth fanwl o'r materion a godwyd.

432. Cafwyd cefnogaeth gref i'r cynigion Cronfa Strwythurol yn sgil yr ymgynghoriad, o ran y blaenoriaethau buddsoddi a ddewiswyd a phwysigrwydd canolbwyntio adnoddau er mwyn cael effaith drawsnewidiol. Cododd nifer o ymatebwyr bryderon am absenoldeb Blaenoriaeth benodol ar gyfer trechu tlodi ac allgáu cymdeithasol. Mae rhaglen ESF wedi'i datblygu yn unol â pholisi Llywodraeth Cymru, fel y nodwyd yn ei Chynllun Gweithredu ar Drechu Tlodi, sy'n nodi mai cyflogaeth yw'r llwybr gorau allan o dlodi.

433. Felly, mae camau i ymdrin â thlodi ac allgáu cymdeithasol yn canolbwyntio ar ddileu rhwystrau i gyflogaeth a helpu pobl i gael gwaith. Gyda hyn fel y brif egwyddor, ail-luniodd WEFO gamau i gefnogi'r rhai sy'n byw mewn tlodi ac allgáu cymdeithasol, neu sy'n wynebu'r risg o hynny, i fod o fewn Echel Blaenoriaeth 'Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy' gan helpu'r cyfranogwyr hynny i gael gwaith cynaliadwy a sicr a'i gadw. Mae'r Echel Blaenoriaeth hon yn ategu'r thema drawsbynciol ar Drechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol.

434. Sefydlwyd un **Pwyllgor Monitro Rhaglenni Cymru** ar gyfer rhaglenni Buddsoddi Strwythurol ac Ewropeaidd 2014-2020 ar ffurf gysgodol a chaiff ei fabwysiadu'n ffurfiol ar ôl i'r Comisiwn Ewropeaidd gymeradwyo'r rhaglenni.

435. Bydd y Pwyllgor hwn yn cwmpasu'r tair cronfa ESI a reolir gan Lywodraeth Cymru (ERDF, ESF, EAFRD) a bydd yn gyfrifol am gymeradwyo meini prawf dethol gweithrediad Cronfeydd Strwythurol, ystyried y cynnydd a wnaed i gyflawni'r amcanion rhaglen cytûn, ac unrhyw ddiwygiadau i'r rhaglenni a chytuno ar y Cynllun Gwerthuso ac unrhyw ddiwygiadau i'r rhaglenni.

436. Mae'r aelodaeth o 471 (a Chadeirydd), sy'n seiliedig ar egwyddorion partneriaeth a llawer o'r arferion gorau a nodir yn y Cod Ymddygiad Ewropeaidd ar Bartneriaeth, yn cynnwys chwe aelod arbenigol a benodwyd drwy broses penodiadau cyhoeddus a 21 o aelodau a enwebwyd ar sail sector. Dewiswyd aelodau o blith y sector preifat, y sector cyhoeddus a'r trydydd sector (gan gynnwys partneriaid economaidd a chymdeithasol, awdurdodau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol; a chynrychiolwyr cymdeithas sifil gan gynnwys cyrff amgylcheddol a chydraddoldeb). Hefyd, dyluniwyd yr aelodaeth i sicrhau cydbwysedd eang rhwng y rhywiau a dosbarthiad ar draws y ddau ranbarth yng Nghymru a'r dimensiwn trefol/gwledig. Paratoir cylch gorchwyl drafft a chytunir arno yn y cyfarfod cyntaf. Bydd hyn yn cynnwys canllawiau manwl ar sut y gellir ymdrin â gwrthdaro buddiannau posibl.

437. Cefnogwyd sefydlu un Pwyllgor gan ein partneriaid ar sail yr adborth a gafwyd yn ystod yr ymgynghoriad cyhoeddus a bydd yn llywio asesiad mwy cyfannol o effaith ac effeithiolrwydd y cronfeydd wrth gyflawni

agenda UE2020, yn erbyn y Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd ac a gefnogir gan well gwybodaeth reoli a monitro.

438. Bydd y **Grwpiau Cynghori ar Gyflenwi a Chydymffurfio a Gwerthuso** sy'n bodoli eisoes yn parhau i weithredu drwy gydol 2014-2020 er mwyn parhau i roi cyngor ar waith cyflenwi a gweithredu (gan gynnwys cynnwys canllawiau) a threfniadau monitro a gwerthuso. Mae'r grwpiau hyn wedi bodoli drwy gydol cyfnod rhaglenni 2007-13 ac maent yn cynnwys buddiannau rhanddeiliaid eang mewnol Llywodraeth Cymru a buddiannau rhanddeiliaid allanol.

439. Mae'r **Grŵp Cyflenwi a Chydymffurfio** yn grŵp arbenigol technegol a sefydlwyd gan yr Awdurdod Rheoli (WEFO) fel fforwm i bartneriaid roi adborth ar faterion gweithredol gweithredu a chydymffurfio.

440. Mae gwaith y Grŵp yn llywio gwaith y Pwyllgor, ac mae ganddo gylch gwaith penodol i adolygu 'Adroddiad Cydymffurfio' rheolaidd WEFO cyn ei gyflwyno i'r Pwyllgor. Mae hyn yn cynnwys canlyniadau archwilio a gwallau cyffredin a geir yng ngwaith dilysu rheolwyr. Mae'r grŵp yn helpu'r Pwyllgor i fodloni ei hun ynghylch effeithiolrwydd ac ansawdd gweithredu Rhaglenni Cronfeydd Strwythurol Cymru ym meysydd cyflenwi a chydymffurfio.

441. Rôl y **Grŵp Cynghori ar Werthuso** yw cynnig cyngor a chymorth wrth ddylunio astudiaethau gwerthuso, gan reoli ansawdd yr adroddiadau ymchwil terfynol a sicrhau bod canfyddiadau yn cael eu dosbarthu'n eang. Bydd y grŵp hefyd yn monitro'r broses o weithredu'r Strategaeth Monitro a Gwerthuso ar gyfer rhaglenni Cronfeydd Strwythurol Cymru yn 2014-2020.

442. Nid oes cynlluniau i drosglwyddo rhan o'r cyfrifoldeb am reoli'r Rhaglen Weithredol i Gyrff Canol, er enghraifft drwy ddefnyddio Grantiau Byd-eang neu Fuddsoddiadau Tiriogaethol Integredig a defnyddio'r darpariaethau a nodir yn erthygl 123(7) o Reoliad Darpariaethau Cyffredin (CPR) UE 1303/2013. Bydd Cyrff Canol, gan ddefnyddio'r darpariaethau a nodir yn erthygl 123(6) o'r CPR, yn cyflawni tasgau dirprwyedig penodol mewn perthynas â rheoli rhai cynlluniau cymorth. Bydd tasgau dirprwyedig yn cynnwys, o leiaf, ddethol prosiectau (buddiolwyr), rhoi dogfennau i fuddiolwyr sy'n nodi'r amodau o ran cymorth a gweinyddiaeth cymorth gwladwriaethol y cynllun. Mae'r Cyrff Canol a ddewisir i reoli'r cynlluniau cymorth yn debygol o fod yn adrannau Llywodraeth Leol.

443. Ni fyddwn yn defnyddio grantiau byd-eang i weithredu ESF yn Ardal y Rhaglen.

444. Anogir cyfranogiad y partneriaid cymdeithasol (busnesau ac undebau llafur) wrth weithredu rhaglen ESF yn GCC. Ni chynigir buddsoddi'n benodol yn y gwaith o feithrin capasiti partneriaid cymdeithasol o fewn prif echelau blaenoriaeth y rhaglen. Fodd bynnag, bydd rôl yn parhau ym

maes gweithredu drwy gyflenwi wedi'i gaffael ac fel buddiolwyr sy'n arwain y gwaith o gyflawni gweithrediadau fel yn achos rhaglenni 2007-2013 neu sy'n cymryd rhan ynddo.

445. Rhydd y gweithgareddau canlynol syniad o'r camau a gymerir mewn cydweithrediad agos â'r partneriaid cymdeithasol:

- Atgyfnerthu'r cysylltiadau rhwng busnes ac addysg sy'n anelu at sicrhau bod integreiddio agosach rhwng anghenion cyflogwyr a chwricwla galwedigaethol a sgiliau sylfaenol;
- Mwy o rôl i gyfleu gwybodaeth am y farchnad lafur mewn perthynas ag anghenion sgiliau a chyflogaeth yn y dyfodol ar draws Economi Cymru;
- Camau gweithredu sy'n gwella effeithiolrwydd deialog cymdeithasol a gweithgareddau a gyflawnir ar y cyd gan y partneriaid cymdeithasol, yn enwedig o ran hyblygrwydd gweithwyr a busnesau;
- Mentrau partneriaeth sy'n anelu at hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth mewn cyflogaeth, ac yn y gweithlu yn gyffredinol;
- Camau i gefnogi iechyd a lles y gweithlu, yn enwedig lle gall iechyd gwael gyfrannu at golli gwaith.

446. Yn ystod cyfnod rhaglen 2007-2013, defnyddiwyd Cymorth Technegol i gefnogi'r gwaith o ymgysylltu â sefydliadau anlywodraethol a gwirfoddol wrth gyflenwi rhaglenni, a datblygu eu capasiti. Mae hyn wedi cynnwys darparu cymorth wedi'i deilwra, gwybodaeth, cyngor a chyfleoedd rhwydweithio. Cynigir y bydd gweithgareddau tebyg yn bosibl drwy weithgareddau Cymorth Technegol o fewn rhaglen ESF fel y disgrifiwyd yn Adran 2.B., bydd y rhain yn cynnwys:

- Rheoli - datblygu ymhellach swyddogaethau a systemau'r Awdurdod Rheoli er mwyn cyflenwi rhaglenni cynaliadwy integredig a rhoi cyngor ac arweiniad arbenigol i fuddiolwyr;
- Partneriaeth a Rhwydweithio - hwyluso gwaith ymgysylltu a gweithio mewn partneriaeth effeithiol â rhanddeiliaid wrth gefnogi'r broses o roi rhaglenni ar waith;
- Monitro - sefydlu a chefnogi Pwyllgor Monitro Rhaglen Cronfeydd ESI unigol;
- Ymchwil a Gwerthuso - parhau i ddarparu gwybodaeth seiliedig ar dystiolaeth o ansawdd er mwyn helpu i gyflenwi rhaglenni;
- Gwybodaeth a Chyhoeddusrwydd - tynnu sylw at y gwerth a ychwanegir gan yr UE yn gweithio mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru a'i phartneriaid;
- Archwilio a Rheoli - cyflenwi rhaglenni effeithiol a rhai sy'n cydymffurfio yng Nghymru.

Partneriaid perthnasol sydd ynghlwm wrth baratoi'r rhaglen weithredol

GRŴP CYNGHORI'R GWEINIDOG AR RAGLENNI EWROPEAIDD 2014-2020

Partneriaid:

- British Telecom (sector preifat)
- Cogitamus (sector preifat)
- Y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol (cydraddoldebau)
- Cyngor Gwasanaethau Gwirfoddol Abertawe (trydydd sector)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen (llywodraeth leol)
- Yn ogystal â chynrychiolwyr o adrannau gwariant allweddol Llywodraeth Cymru

FFORWM PARTNERIAETH RHAGLENNI EWROPEAIDD (2014-20)

Partneriaid:

- Bangor Mussel Producers Ltd (pysgodfeydd / sector preifat)
- Barsby Associates (Sefydliad y Cyfarwyddwyr)
- British Telecom (sector preifat)
- CBI Cymru (sefydliad cyflogwyr)
- Prifysgol Caerdydd (addysg uwch)
- Y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol (cydraddoldebau)
- Comisiynydd Coedwigaeth Cymru (amgylchedd / gwledig)
- Grahame Guilford & Co Ltd (sector preifat)
- Coleg Gŵyr (addysg bellach)
- Y Ganolfan Byd Gwaith (cyflogaeth)
- Y Sefydliad Cenedlaethol dros Addysg Barhaus i Oedolion (addysg)
- Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol (amgylcheddol/gwledig)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (llywodraeth leol)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen (llywodraeth leol)
- Comisiynydd Dyfodol Cynaliadwy Cymru (amgylchedd)
- Canolfan Cydweithredol Cymru (trydydd sector)
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (trydydd sector)
- TUC Cymru (sefydliad y gweithwyr)
- Ffermwyr Cymru (amaethyddol)
- Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (llywodraeth leol)
- Working Links (cyflogaeth)
- Yn ogystal â chynrychiolwyr o adrannau gwariant allweddol Llywodraeth Cymru

FFRYDIAU GWAITH ÔL 2013

(i) Ffrwd Waith Rhaglenni Gweithredol

Partneriaid:
- CBI Cymru Cyngor Sir Ynys Môn (sefydliad cyflogwyr)
- Cyngor Sir Caerdydd (addysg uwch)
- Chwarae Teg (trydydd sector)
- Cyngor Cefn Gwlad Cymru (amgylchedd/gwledig)
- Cynnal Cymru-Sustain Wales (amgylcheddol / cynaliadwyedd)
- EEF Cymru (sefydliad y gweithgynhyrchwyr))
- Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (addysg uwch)
- Y Ganolfan Byd Gwaith (cyflogaeth)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (llywodraeth leol)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)
- RSPB Cymru (amgylchedd a chefn gwlad)
- Canolfan Cydweithredol Cymru (trydydd sector)
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (trydydd sector)

(ii) Ffrwd Waith Cyflenwi a Chydymffurfio

Partneriaid:
- Cyngor Celfyddydau Cymru (y celfyddydau)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr (llywodraeth leol)
- Cyngor Cefn Gwlad Cymru (gwledig)
- Coleg Gŵyr (addysg bellach)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (llywodraeth leol)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (trydydd sector)

(iii) Ffrwd Waith Monitro a Gwerthuso

Partneriaid:
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr (llywodraeth leol)
- Cyngor Cefn Gwlad Cymru (amgylchedd/gwledig)
- London Economics (cwmni ymgynghori sector preifat)
- Cyngor Sir Fynwy (llywodraeth leol)
- Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol (amgylcheddol/gwledig)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (trydydd sector)
- Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (llywodraeth leol)

Lleihau Baich Gweinyddol

447. Gwnaed cryn dipyn o gynnydd i leihau baich gweinyddol buddiolwyr o dan raglenni 2007-13. Mae hyn wedi cynnwys cyflwyno gweithdrefnau gwaith newydd o ran cyflwyno system TG PPIMS a arweiniodd at unioni prosesau ar draws cronfeydd strwythurol ac sy'n galluogi buddiolwyr i fewnbynnu data gweithrediad yn uniongyrchol drwy borth ar y we. Mae hyn wedi arwain at brosesau cyffredin, gwella'r broses o gyfnewid dogfennaeth ynghyd ag arbedion effeithlonrwydd a phrosesau a thaliadau cyflymach i fuddiolwyr. Sefydlwyd model Swyddog Datblygu Prosiect hefyd yn sgil y cylch cyfredol o raglenni. Mae hyn wedi gweld un swyddog fel y prif gyswllt ar gyfer buddiolwyr drwy gydol y camau gwneud cais, datblygu ac ôl gymeradwyo.

448. Cynhaliwyd arolwg o farn cwsmeriaid[80] gan WEFO yn 2009 a geisiodd farn buddiolwyr ar weithdrefnau a phrosesau gweinyddol a oedd ynghlwm wrth wneud cais am weithrediadau UE a'u rheoli. Cafwyd cefnogaeth gyffredinol i arbedion effeithlonrwydd yn deillio o lawer o'r gwelliannau ar-lein a gyflwynwyd ar gyfer cylch ariannu 2007-13 ynghyd â chefnogaeth i'r cysyniad o Swyddog Datblygu Prosiect. Codwyd rhai pryderon ynghylch y fiwrocratiaeth a oedd ynghlwm wrth wneud cais am gyllid (gellid gwneud penderfyniadau ar gam cynharach heb fod angen llenwi cynifer o ffurflenni) a hygyrchedd ac iaith dechnegol peth o'r canllawiau.

449. Mae Llywodraeth Cymru yn adeiladu ar ddatblygiadau blaenorol ac yn ymdrin ag adborth buddiolwyr ar gyfer rhaglenni 2014-2020 drwy achub ar gynifer o gyfleoedd integreiddio ac unioni â phosibl er mwyn helpu i gyflawni a lleihau ymhellach y baich i fuddiolwyr.

450. Bydd hyn yn cynnwys proses gwneud cais ac asesu syml, yn cynnwys cyfres o byrth a phwyntiau penderfynu ynghylch cymhwysedd gweithrediadau ynghyd â gwelliannau pellach i PPIMS. Bydd hyn yn cynnwys porth ar-lein unigol ar gyfer buddiolwyr posibl er mwyn cael gafael ar holl gronfeydd ESI, a fydd yn cyfeirio buddiolwyr posibl i dîm Amcan Thematig penodol ac yn hwyluso'r broses o ddewis yr offeryn(nau) ariannu a'r dull cyflawni gorau, tra'n parchu'r llinellau terfyn rhwng cronfeydd.

451. Bydd rheolau cymhwyso cenedlaethol wedi'u hunioni ar gyfer cronfeydd ESI a chanllawiau ategol cyffredin ar waith ar gyfer pob sefydliad yng Nghymru sy'n derbyn cronfeydd gan ERDF, ESF ac EAFRD, oni bai lle pennwyd rheolau cymhwyso gan ddeddfwriaeth CE sy'n benodol i gronfa. Bydd hyn yn symlach o lawer i fuddiolwyr yng Nghymru ac mae'n adeiladu ar ddarpariaethau cymhwyso cyffredin y Comisiwn yn y Rheoliad Darpariaethau Cyffredin ar gyfer materion fel cadernid,

80 http://wefo.wales.gov.uk/publications/publications/monitoringevaluation/programmeevaluations/customerinsightsurvey2009/?skip=1&lang=cy

cynhyrchu refeniw, ac opsiynau cost syml. Cytunir ar y rheolau cymhwyso wedi'u hunioni a chânt eu cyhoeddi a byddant ar gael yn hawdd ar wefan WEFO yn 2014.

452. Hefyd, mae Cymru yn bwriadu annog y defnydd o opsiynau ad-dalu cost syml (cyfandaliadau, cyfraddau safonol, costau uned) drwy sicrhau bod yr holl opsiynau deddfwriaethol ar gael i ddarpar ymgeiswyr, cyhoeddi canllawiau manwl, a rhedeg gweithdai hyfforddi gyda chynrychiolwyr o sectorau allweddol er mwyn deall y rhwystrau sy'n atal eu defnyddio ac ymdrin â hwy. Disgwylir i gostau cyfradd safonol mewn perthynas ag ad-dalu costau anuniongyrchol fod o fudd penodol i fuddiolwyr yng Nghymru.

453. Bydd graddau'r newid tuag at system ad-dalu sy'n canolbwyntio'n fwy ar ganlyniadau (cyfandaliadau, costau uned) hefyd yn dibynnu ar ddarpariaethau pecyn deddfwriaethol y polisi cydlyniant, addasrwydd cyfraddau safonol y CE, a chanllawiau gweithredu'r Comisiwn. Y brif egwyddor wrth ystyried opsiynau symleiddio fydd mabwysiadu dulliau gweithredu sy'n gweddu orau i gyd-destun Cymru a pharhau â'r gwaith llwyddiannus a chydymffurfiol o gyflawni rhaglenni cronfeydd stwythurol yng Nghymru.

454. Bydd gweithrediadau yng Nghymru hefyd yn cael budd o lai o waith gweinyddol wrth i Lywodraeth Cymru weithredu mesurau symleiddio'r CE yn llawn, fel cyfnodau cadw dogfennau byrrach, cyfrifiadau cynhyrchu refeniw cyfradd safonol, a diogelu gweithrediadau rhag dyblygu gweithgarwch archwilio o'r Awdurdod Archwilio a'r Comisiwn Ewropeaidd yn yr un flwyddyn.

Rhestr Termau Acronymau Cyffredin

AAS	Asesiad Amgylcheddol Strategol
AC	Arloesedd Cymdeithasol
ACELlau	Ardaloedd Cynnydd Ehangach Lleol
AEG	Asesiad o’r Effaith ar Gydraddoldeb
AP	Amcan Penodol
APS	Arolwg o’r Llafurlu
ARh	Awdurdod Rheoli
ATh	Amcan Thematig
BBaChau	Busnesau Bach a Chanolig
BF	Blaenoriaeth Fuddsoddi
BME	Grwpiau Pobl Dduon, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig
CALl	Cyfwerth ag Amser Llawn
CBI	Cydffederasiwn Diwydiant Prydain
CE	Y Comisiwn Ewropeaidd
CPP	Papur Sefyllfa’r DU
CSF	Fframwaith Strategol Cyffredin
CSR	Argymhellion sy’n Benodol i Wledydd
CT	Cymorth Technegol
CV	Curriculum Vitae
DC	Dwyrain Cymru
DLlAC	Datblygiadau Lleol o dan Arweiniad Cymunedau

DWP	Adran Gwaith a Phensiynau Llywodraeth y DU
EAFRD	Cronfa Amaethyddol Ewrop ar gyfer Datblygu Gwledig
EMFF	Cronfa'r Môr a Physgodfeydd Ewrop
EPF	Fframwaith Blaenoriaethau Economaidd
EPPF	Fforwm Partneriaeth Polisi Ewrop
ERDF	Cronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop
ESF	Cronfa Gymdeithasol Ewrop
ESI	Cronfeydd Strwythurol a Buddsoddi Ewropeaidd
FLAG	Grwpiau Gweithredu Lleol Pysgodfeydd
GCC	Gorllewin Cymru a'r Cymoedd
GFL	Gwybodaeth am y Farchnad Lafur
GPU	Gweithio Perfformiad Uchel
GYC	Gadael yr Ysgol y Gynnar
GYC	Gwerth Ychwanegol Crynswth
ISCED	Dosbarthiad Safonol Rhyngwladol Addysg
ITI	Buddsoddiadau Tiriogaethol Integredig
LAG	Grwp Gweithredu Lleol
MALC	Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru
NEET	Pobl nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant
NGOs	Sefydliadau Anlywodraethol
NQF	Y Fframwaith Cymwysterau Cenedlaethol
NRP	Rhaglen Ddiwygio Genedlaethol

NUTS	Enwau Unedau Tiriogaethol at Ddibenion Ystadegaeth
OECD	Y Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economiadd
PISA	Rhaglen Ryngwladol Asesu Myfyrwyr
PMC	Pwyllgor Monitro Rhaglenni Cymru Gyfan
PSED	Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus
RDP	Cynllun Datblygu Gwledig
RhW	Rhaglen Weithredol
RME	Ymchwil, Monitro a Gwerthuso
SDP	Swyddog Datblygu Prosiect
STEM	Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianneg a Mathemateg
SWOT	Cryfderau, Gwendidau, Cyfleoedd a Bygythiadau
SYG	Y Swyddfa Ystadegau Gwladol
TEA	Timau Ewropeaidd Arbenigol
TGAU	Tystysgrif Gyffredinol Addysg Uwchradd
TGCh	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu
ThTau	Themâu Drawsbynciol
UE	Yr Undeb Ewropeaidd
UE2020	Ewrop 2020
UKCES	Comisiwn y DU dros Gyflogaeth a Sgiliau
WEFO	Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru